

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI

**GÖNEN ŞEHRİNİN GELİŞİMİ VE
ŞEHİRİÇİ ARAZİ KULLANIMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Alev ÇAĞLAYAN AYTAN

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Hayri ÇAMURCU**

Balıkesir 2008

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI

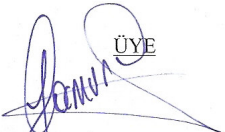
GÖNEN ŞEHRİNİN GELİŞİMİ VE
ŞEHİRİÇİ ARAZİ KULLANIMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Alev ÇAĞLAYAN AYTAN
200312515002

Balıkesir - 2008

Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Ana Bilim Dalında hazırlanan Yüksek Lisans tezi jürimiz tarafından incelenerek, aday Alev ÇAĞLAYAN AYTAN, 18/08/2008 tarihinde tez savunma sınavına alınmış ve yapılan sınav sonucunda sunulan tezin başarılı..... olduğuna oy birliği.... ile karar verilmiştir.

ÜYE
Yrd. Doç. Dr. Hayri GÄMURCU

ÜYE
Yrd. Doç. Dr. İbrahim AYDIN

ÜYE
Yrd. Doç. Dr. Alpaslan ALIAGAÖZLÜ

ÜYE

ÜYE

ÖZET

Göney Şehrini Gelişimi ve Şehiriçi Arazi Kullanımı

Alev ÇAĞLAYAN AYTAN
Yüksek Lisans, Coğrafya Anabilim Dalı
Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hayri ÇAMURCU
Ağustos 2008, 143 Sayfa

Gelişimini ve şehiriçi arazi kullanımını incelediğimiz Göney şehri Marmara Bölgesi'nin Güney Marmara bölümünde Göney Çayı ve onun yan kollarını oluşturan derelerin meydana getirdiği vadi içinde yer almaktadır. Göney Ovası'nın güney kenarında kurulmuştur.

1882 yılında ilçe olan Göney'de 1887 yılında belediye teşkilatı kurulmuştur. 1152 km²lik alana sahip olan Göney günümüzde 3 belde ve 89 köye idari merkezlik yapmaktadır.

1927 yılında 9376 nüfusa sahip olan Göney şehri 1960 yılında 10000 nüfusu geçerek kentsel özellik kazanmıştır. Göney şehri bugün 42000'i aşan nüfusuyla ve sahip olduğu şehrsel fonksiyonlarıyla hızlı bir şekilde gelişmektedir.

Şehirde çalışanların sektörlere dağılımını incelediğimizde hizmet sektörü başta gelmekte olup, bunu sanayi ve tarım sektörleri takip etmektedir. Göney şehri sahip olduğu hizmet fonksiyonları sayesinde çevresindeki birçok yerleşim birimlerini idari, ticari, sosyo-kültürel bakımdan etkisi altına almıştır.

Şehir içinde arazi kullanımı bakımından en fazla yer işgal eden fonksiyon alanları konut alanlarıdır. En az yer işgal eden fonksiyon alanları ise askeri alanlardır.

Göney şehrinin doğal nedenlerden kaynaklanan sorunlarının başında şehrin deprem kuşağı üzerinde yer alması gelmektedir. Beşeri nedenlerden kaynaklanan sorunları ise turizm potansiyelinin iyi değerlendirilememesi ve ilçedeki zengin tarımsal ürünleri işleyecek büyük ölçekli fabrikaların şehirde çok bulunmamasıdır.

Verimli tarım arazilerini korumak ve sıvı atıkların arıtmaya, katı atıkların da geri dönüşüme tabi tutulmak şartıyla şehre sanayi yatırımları yapılmalıdır. Termal turizmin sorunları da kısa zamanda çözümlenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Göney, şehiriçi arazi kullanımı, şehir nüfusu, şehrsel fonksiyonlar, termal turizm

ABSTRACT

The Development Of Gönen City And The Usage Of Inland

Alev ÇAĞLAYAN AYTAN
Master Thesis, Department of Geography
Supervisor: Asist. Prof. Hayri ÇAMURCU
August 2008, 143 pages

The city of Gönen, whose development and usage of city land we studied is placed on the south Marmara part of Marmara region. It's situated on Gönen Plain's south edge and in the valley that is made up of the rivers of Gönen Creek. It's settled on the south of the Gönen Valley.

Gönen had been a district in 1882 and the municipality was established in 1887. The city of Gönen which has 1152 km² ground, is administrally center of 3 communities and 89 villages nowadays.

The city of Gönen, which had population of 9376 in 1927, gained its urban feature by exceeding the population of 10000 people by 1960. Today, the city of Gönen is developing rapidly with its over 42000 population.

When we examine the distrubution of labour force to the sectors, service sector is the leading one and industry and agriculture services come next. With the service functions it has, the city of Gönen affect a lot of settlements around it from administrative, commercial and socio-cultural point of view.

The biggest functional land that is used in terms of inland use in the city is residences. The smallest part of the functional land is the military land.

One of the problems of the city caused by the nature is its settlement on the seismic zone. The problems caused by the social factors are that the tourism potential of the city can not be used effectively and there are not sufficient large-scale companies that will process the rich agricultural product.

On condition that the fertile agricultural land is protected, liquid waste is purified and the solid waste is recycled, there can be more investigations for the city. The problems of the thermal tourism should be solved sooner.

Key words: Gönen, usage of inland, city population, urban functions, thermal tourism.

ÖN SÖZ

İnsanların yerleşme faaliyetleri tarihin başlangıcından günümüze kadar sürmüştür. İnsanoğlu üzerinde yaşadığı coğrafi alanı değiştirme yoluyla bu faaliyetlerde bulunmuştur. Bunun nedeni insanların daha iyi yaşam koşulları elde etmek istemesidir.

İlkçağdan günümüze kadar yeryüzünde birçok şehir var olmuştur. Bu şehirlerin önem kazanması ve gelişmesinde birçok faktör rol oynamıştır. Örneğin Avrupa’da Orta Çağ’da büyük mülk sahibinin bulunduğu yer bir şehir olarak nitelendiriliyordu. Milattan önce 4.yüzyılda yaşayan Aristo, site devletleri, dolayısıyla Eski Çağ şehirlerinin kuruluşunu esas itibariyle üç faktöre bağlamaktadır. Bunlardan ilki sıhate uygun bir iklim; ikincisi münakale bakımından uygunluk; üçüncüsü ise müdafa bakımından elverişli bir mevkiye sahip olması idi. Günümüzde de daha pek çok nedenden dolayı şehirler önem kazanmış ve gelişmiştir.

“Gönen Şehrinin Gelişimi ve Şehiriçi Arazi Kullanımı”konulu bu Yüksek Lisans Tezi araştırmasında da Gönen şehrinin gelişmesinde rol oynayan doğal-beşeri etmenleri irdelemek, şehiriçi arazi kullanım düzenini ve bu bağlamda şehrin temel altyapı ve planlama sorunlarını tartışmak ve bu sorunlara coğrafi bir bakış açısıyla birtakım çözüm önerileri getirmek istiyoruz.

Şehiriçi arazi kullanımı konusunda çok fazla çalışma yapılmamış olması, kamu kurum ve kuruluşlarındaki bilgilerin arşivlenmesi ve düzenlenmesinde gerekli titizliğin gösterilmemesinden dolayı veri elde edilmesinde önemli sorunlarla karşılaştık. Bu nedenle çalışmada bazı bilgilerin ve verilerin elde edilememesinden kaynaklanan bazı hatalar ve eksiklikler olabilir.

Çalışmanın bu aşamaya gelmesinde büyük ilgi ve desteğini gördüğüm eşim Tufan AYTAN’a, aileme, tezimi büyük bir titizlikle inceleyen ve önerilerinden oldukça yararlandığım tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Hayri ÇAMURCU’ya şükranlarımı sunarım. Saha çalışmalarında ve tezin bu hale gelmesinde emeği geçen Gönen Belediyesi ve Gönen’deki diğer resmi kurum çalışanlarına, meslek odaları başkanlarına ve katkısı olan herkese teşekkür etmeyi borç bilirim.

Balıkesir 2008

Alev ÇAĞLAYAN AYTAN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖN SÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
ŞEKİL LİSTESİ	viii
TABLO LİSTESİ	ix
FOTOĞRAF LİSTESİ.....	xi

GİRİŞ

1. Araştırma Sahasının Yeri, Sınırları ve Coğrafi Özellikleri	1
2. Araştırmanın Amacı ve Metodu	4

I. BÖLÜM : GÖNEN ŞEHRİNİN KURULUŞ VE GELİŞİMİNİ ETKİLEYEN DOĞAL FAKTÖRLER

1.1. Yeryüzü Şekilleri	6
1.1.1. Jeolojik Yapı	6
1.1.2. Depremsellik	8
1.1.3. Jeomorfolojik Özellikler	9
1.2. İklim	11
1.2.1. İklim Özellikleri	11
1.2.1.1. Sıcaklık	12
1.2.1.2. Nemlilik ve Yağış	12
1.2.1.3. Basınç ve Rüzgarlar	13
1.3. Bitki Örtüsü	14
1.4. Hidrografya	15
1.4.1. Yerüstü Suyu	15
1.4.2. Gönen Barajı	16
1.4.3. Yeraltı Suyu	16
1.4.4. Göller ve Bataklıklar	19
1.5. Toprak	19
1.5.1. Toprak Özellikleri	19

II. BÖLÜM : GÖNEN ŞEHRİNİN TARİHÇESİ VE DEMOGRAFİK GELİŞİMİ

2.1. Şehrin Tarihçesi	21
2.2. Gönen Şehrinin Yapısal Gelişimi	22
2.3. Nüfus	31
2.3.1. Nüfus Miktarı ve Artışlar	31
2.3.2. Nüfusun Özellikleri	33
2.3.2.1. Cinsiyet Durumu	33
2.3.2.2. Yaş Durumu	35
2.3.2.3. Eğitim Durumu	38
2.3.3. Nüfus Yoğunluğu Ve Nüfusun Alansal Dağılışı	41

III. BÖLÜM : GÖNEN'DE ŞEHİRSEL FONKSİYONLAR	
3.1. Gönen'in Şehirsel Fonksiyonları	47
3.1.1. İdari Fonksiyonlar	49
3.1.2. Sosyo-Kültürel Fonksiyonlar	52
3.1.3. Ulaşım Fonksiyonu	71
3.1.4. Tarım Fonksiyonu	81
3.1.5. Ticaret Fonksiyonu	84
3.1.6. Sanayi Fonksiyonu	99
3.1.7. Turizm ve Rekreasyon Fonksiyonu	113
IV. BÖLÜM : ŞEHİRİÇİ ARAZİ KULLANIMI	
4.1. Gönen Şehri'nin Şehiriçi Arazi Kullanımı	121
4.1.1. İş ve Ticaret Sahaları	123
4.1.2. Resmi ve İdari Alanlar	125
4.1.3. Sosyo-Kültürel Alanlar	128
4.1.4. Sanayi Alanları	129
4.1.5. Konut Alanları	130
4.1.6. Diğerleri	132
SONUÇ VE ÖNERİLER	134
KAYNAKÇA	139
ÖZGEÇMİŞ	143

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa No.
Şekil 1. Araştırma Sahasının Lokasyon Haritası	3
Şekil 1.1. Araştırma Sahasının Topoğrafya Haritası	10
Şekil 1.2. Gönen Şehrinin Ortalama Sıcaklık Grafiği (1984–1990)	12
Şekil 1.3. Gönen Şehrinin Ortalama Yağış Diyagramı (1984–1990)	13
Şekil 1.4. Gönen Şehrinin Mevsimlik Yağış Diyagramı (1984 – 1990)	13
Şekil 1.5. Gönen'in Rüzgar Gücü	14
Şekil 2.1. Yıllara Göre Gönen Şehir Merkezi Hane Sayıları Grafiği (1990-2007)	27
Şekil 2.2. Gönen Şehrinde Mahallelerin Bölünüş Haritası	28
Şekil 2.3. Yatay Gelişim Haritası	30
Şekil 2.4. Gönen İlçesinin Kırsal, Kent ve Toplam Nüfuslarını Gösteren Diyagram (1927-2007)	33
Şekil 2.5. Yıllara Göre Gönen Şehir Merkezi Kadın-Erkek Nüfus Grafiği (1990-2007)	34
Şekil 2.6. Mahalleler Genelinde Kadın-Erkek Nüfusu (2007)	35
Şekil 2.7. Gönen Şehir Merkezinde Nüfusun Geniş Aralıklarla Sınıflandırılması (2007)	36
Şekil 2.8. Gönen Şehir Merkezine Ait Nüfus Piramidi (2007)	38
Şekil 2.9. Gönen Şehrindeki Öğrenim Durumu (2007)	40
Şekil 2.10. Gönen Şehrindeki Erkek Nüfusun Öğrenim Durumu (2007)	41
Şekil 2.11. Gönen Şehrindeki Kadın Nüfusun Öğrenim Durumu (2007)	41
Şekil 2.12. Mahallelerin Toplam Nüfustaki Payları (2007)	43
Şekil 2.13. Mahalle Nüfuslarının Yıllara Göre Karşılaştırılması (1967-2007)	43
Şekil 2.14. Gönen Şehrinde Nüfusun Mahallelere Göre Dağılımı	44
Şekil 2.15. Gönen Şehrinde Nüfus Yoğunluğunun Mahallelere Göre Dağılımı	46
Şekil 3.1. Gönen Şehrinde Çalışan Nüfusun Fonksiyon Alanlarına Göre Dağılışı (1994-2008)	48
Şekil 3.2. Gönen Şehrinde Sosyo-Kültürel Fonksiyonlarda Çalışanların Dağılımı (2008)	53
Şekil 3.3. Gönen Şehrindeki İlk, Orta ve Yüksek Dereceli Okullardaki Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı (2008)	58
Şekil 3.4. Araştırma Sahasının Ulaşım Haritası	78
Şekil 3.5. Gönen Şehrinde Ticaret Fonksiyonunda Çalışanların Dağılımı (2008)	88
Şekil 3.6. Gönen Şehrindeki Ticari İşyerlerinin Türlerine Göre Dağılımı (2008)	89
Şekil 3.7. Gönen'de Üretilen Oya Türleri	98
Şekil 3.8. Gönen Şehrinde Sanayi İş Yerlerinin Türlerine Göre Dağılımı (2008)	102
Şekil 3.9. Gönen Şehrinde Sanayi Sektöründe İşgücünün Dağılımı (2008)	103
Şekil 4.1. Şehir içi Arazi Kullanım Haritası	122

TABLO LİSTESİ

	Sayfa No.
Tablo 1.1. Gönen Şehrinin Ortalama Sıcaklık Tablosu (1984-1990)	12
Tablo 1.2. Gönen Şehrinin Ortalama Yağış Tablosu (1984-1990)	12
Tablo 1.3. Gönen'in Mevsimlik Yağış Tablosu (1984-1990)	13
Tablo 2.1. Gönen Şehrinde Mahallelerin Bölünüşü ve Alanları	26
Tablo 2.2. Yıllara Göre Gönen Şehir Merkezi Hane Sayıları (1990-2007)	26
Tablo 2.3. Gönen Kır ve Kent Nüfusları ile Yıllık Artış Oranları (1927-2007)	32
Tablo 2.4. Yıllara Göre Gönen Şehir Merkezi Kadın-Erkek Nüfusu (1990-2007)	33
Tablo 2.5. Mahalleler Genelinde Kadın-Erkek Nüfusu (2007)	34
Tablo 2.6. Gönen Şehir Merkezinde Nüfusun Geniş Aralıklarla Sınıflandırılması (2007)	35
Tablo 2.7. Gönen Şehir Merkezi Nüfusunun Kısa Aralıklarla Yaş Gruplarına Göre Sınıflandırılması (2007)	37
Tablo 2.8. Gönen Şehrinin Okur Yazar Durumunun Karşılaştırılması (1990-2007)	39
Tablo 2.9. Gönen Şehrinin Eğitim Durumunun Karşılaştırılması (1990-2007)	39
Tablo 2.10. Gönen Şehrinde Okuma Yazma Bilenlerin Mezuniyet Durumları (2007)	40
Tablo 2.11. Mahalle Nüfuslarının Karşılaştırılması ve Yıllık Nüfus Artış Oranları (1967-2007)	42
Tablo 2.12. Mahallelerin Nüfus Yoğunlukları (2008)	45
Tablo 3.1. Gönen Şehrinde Çalışan Nüfusun İş Kollarına Dağılımı (2008)	48
Tablo 3.2. Gönen Şehrinde Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Çalışanların Sayısı (2008)	51
Tablo 3.3. Gönen Şehrinde Sosyo-Kültürel Fonksiyonlarda Çalışanların Dağılımı (2008)	53
Tablo 3.4. Gönen Şehrindeki İlk, Orta ve Yüksek Dereceli Okulların Dağılımı (2008)	56
Tablo 3.5. Gönen Şehrindeki İlk, Orta ve Yüksek Dereceli Okullardaki Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı (2008)	58
Tablo 3.6. Gönen Şehrindeki Sağlık Birimleri ve Personel Durumu (2008)	64
Tablo 3.7. Gönen Şehrindeki Meslek Odalarına Kayıtlı Üye Sayıları (2008)	70
Tablo 3.8. Gönen Şehrindeki Seyahat Firmaları ve Günlük Gidiş Yerleri (2008)	74
Tablo 3.9. Gönen Şehrinde Günlük Otobüs Seferleri Yapılan İl Sayıları	74
Tablo 3.10. Gönen Şehriyle Çevre İlçeler Arasında Karşılıklı Yapılan Dolmuş Seferleri (2008)	76
Tablo 3.11. Gönen İlçesi Trafik Tescil Amirliğinde Kayıtlı Motorlu Araçların Sayısı (2008)	77
Tablo 3.12. Gönen Şehrindeki Şehir İçi Minibüs Hatları ve güzergahları (2008)	80
Tablo 3.13. Gönen Şehrinde Tarım Faaliyetleriyle Uğraşan Nüfusun Dağılımı (2008)	81
Tablo 3.14. Gönen Şehrinde Tarımsal Arazinin Kullanılışı (2008)	83
Tablo 3.15. Gönen Şehrinin Hayvan Varlığı (2008)	83
Tablo 3.16. Gönen Şehrinde Ticaret Faaliyetinde Bulunan İş Yeri ve Çalışan Sayıları (2008)	88
Tablo 3.17. Gönen Şehrinde Perakende Ticaret İş Yerleri ve Çalışan Sayıları (2008)	90
Tablo 3.18. Gönen Şehrinde Hizmet İş Yerleri ve Çalışan Sayıları (2008)	91

Tablo 3.19. Gönen Şehrindeki Toptan Ticaret İş Yerleri ve Çalışan Sayıları (2008)	92
Tablo 3.20. Hayvan Pazarında Mart ve Nisan Aylarında Satışı Yapılan Hayvanların Dağılımı (2008)	96
Tablo 3.21. Gönen Şehrinde Sanayi İş Yerlerinin Genel Dağılımı (2008)	102
Tablo 3.22. Gönen Şehrindeki Büyük ve Orta Ölçekli Sanayi İş Yerleri ve İşgücü (2008)	104
Tablo 3.23. Gönen Şehrindeki Küçük Sanayi İş Yerleri ve Çalışan Sayısı (2008)	110
Tablo 3.24. Gönen Kaplıcaları A.Ş.'ye Bağlı Oteller (2008)	116
Tablo 4.1. Gönen Şehrinde Belediye Sınırları İçerisindeki Alanda Arazi Kullanımı (2008)	121
Tablo 4.2. Gönen Şehri İdari ve Resmi Kurumların Arazi Kullanımı (2008)	125

FOTOĞRAF LİSTESİ

	Sayfa No.
Foto 1. Gönen Şehrinin Doğu Yönünden Genel Bir Görünüşü	1
Foto 2. Gönen Şehrinin Bandırma Yolu Üzerinden Girişi	2
Foto 3. Gönen Çayı ve Karşıyaka Mahallesi Şehre Bağlayan Gönen Köprüsü	16
Foto 4. Gönen Barajı	17
Foto 5. 1967 Yılında Hüseyin Tümer Caddesi'nden Bir Görünüm	24
Foto 6. Gönen Belediyesinden Bir Görünüm	52
Foto 7. Şehrin En Eski Okulu Olan Şehit Kaymakam Rahmi Bey İlköğretim Okulu'ndan Bir Görünüm	55
Foto 8. 2007 Yılında Yıkılan Gönen Meslek Lisesinden Bir Görünüm	57
Foto 9. Gönen Mesleki Eğitim Merkezinden Bir Görünüm	60
Foto 10. Gönen Halk Eğitim Merkezinden Bir Görünüm	61
Foto 11. Çarşı Camii'nden Bir Görünüm	62
Foto 12. Gönen Devlet Hastanesinden Bir Görünüm	63
Foto 13. Gönen Şehri Kurtuluş Etkinliklerinden Bir Görünüm	69
Foto 14. Gönen Otogarından Bir Görünüm	75
Foto 15. Şehit Fehmi Ercan Caddesi	79
Foto 16. Gönen Şehrindeki Çeltik Tarlalarına Bir Örnek	82
Foto 17. Altay Mahallesi'ndeki Babayaka İş Hanı	93
Foto 18. Gündoğdu Mahallesi'ndeki Kapalı Pazar Yeri	95
Foto 19. Kapalı Pazar Yerinin İçinden Bir Görünüm	95
Foto 20. Gönen Şehrindeki Hayvan Pazarından Bir Görünüm	96
Foto 21. Ticari Alışveriş Malzemesi Haline Gelen Oya Türlerine Örnekler	98
Foto 22. Benek Tekstil Fabrikası ve Çalışanları	105
Foto 23. Gönen-Bandırma Yolu Üzerindeki Danone Süt Fabrikası	106
Foto 24. Tabakhanelerden Bir Görünüm	107
Foto 25. Bandırma Organize Sanayi Bölgesi	108
Foto 26. Küçük Ölçekli İmalathanelerden Bir Görünüm	112
Foto 27. Gündoğdu Mahallesi'nde Bulunan Küçük Sanayi Sitesi	112
Foto 28. Gönen Kaplıcaları A.Ş.'ye Bağlı Oteller	117
Foto 29. Şehir Parkı	117
Foto 30. Ekşidere Dağ Ilıcasındaki Açık Havuz	118
Foto 31. Dereköy Alabalık Çiftliğinden Bir Görünüm	119
Foto 32. Şehit Mustafa Karakaş Caddesi	123
Foto 33. Hüseyin Tümer Caddesi	124
Foto 34. Banyolar Caddesi	124
Foto 35. Hükümet Konağı	126
Foto 36. Gönen-Bandırma Karayolu Üzerindeki Çeltik Fabrikalarından Bir Görünüm	129
Foto 37. Malkoç Mahallesi'ndeki Eski Binalardan Bir Görünüm	131
Foto 38. Kurtuluş Mahallesi'ndeki Sitelerden Bir Görünüm	132
Foto 39. Gönen Şehir Mezarlığı	133

GİRİŞ

1. Araştırma Sahasının Yeri, Sınırları ve Genel Özellikleri

Araştırma sahasını oluşturan Gönen şehri Marmara Bölgesi'nin Güney Marmara Bölümü'nde yer almaktadır. İdari olarak Balıkesir iline bağlı olup il merkezine uzaklığı 114 km'dir.

Gönen ilçesinin toplam alanı 1152 km²dir. Gönen ilçesi 39°55'-40°19' kuzey enlemleri ile 27°23'-27°51' doğu boylamları arasında yer almaktadır. İlçe topraklarının kuzey ve kuzeydoğusu ova düzlüklerinden oluşur. Bu düzlükleri çevreleyen alçak tepelikler ilçenin batı ve güney kesimlerini kaplar. İlçe sınırları dışından doğan ve dar boğazlar içinde güneybatı-kuzeydoğu doğrultusunda akarak ilçe sınırları içine giren Gönen Çayı Sarıköy vadisi boyunca batıya uzanan Sarıköy Ovası, kuzeydeki Tahirova ve kent çevresi bölümlerinden oluşur.¹

Foto 1. Gönen Şehrinin Doğu Yönünden Genel Bir Görünüşü

Gönen ilçesi doğudan Manyas ve Bandırma ilçeleri, güneyden Balya ilçesi, batıdan Yenice ve Biga ilçeleri, kuzeyden Marmara Denizi ile sınırlandırılmıştır (Şekil 1). Ayrıca şehir kuzeyden Turan Çiftliği, Tuzakçı ve Hasanbey köyleri, doğudan Kalfaköy, Korudeğirmen ve Keçeler köyü, güneyden Çınarlı, Üçpınar, Hacıvelioba,

---

¹ Anabritannica Ansiklopedisi, 1987, C. IX, s. 602, İstanbul, Ana Yayıncılık.

Güneşli, Balcıdere ve Balcı köyleri ile batıdan Karaağaçalan, Bakırlı, Karalar Çiftliği ve Yeni Akçapınar köyleri ile çevrilidir (Şekil 1).

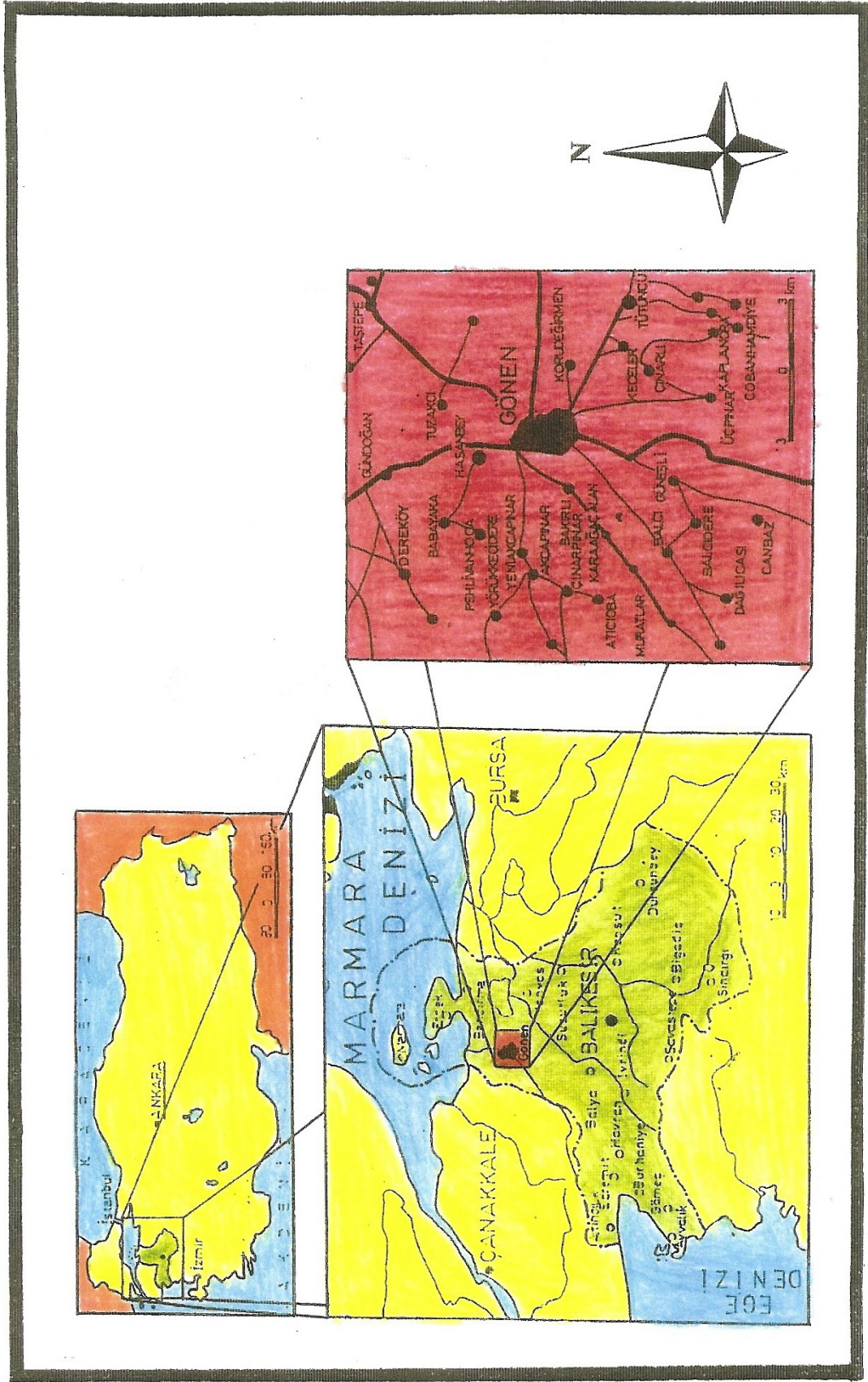
Gönen şehri, Gönen Çayı ve onun yan kollarını oluşturan derelerin meydana getirdiği vadi içinde yer almaktadır. Şehir, ortasından aynı adlı çayın geçtiği bir ovanın güney kenarında kurulmuştur. Ortalama yükseltisi 33 m'dir.² Şehrin mahalleleri adeta iç içe girmiş ara sokaklarla birbirinden ayrılmaktadırlar. 11 ayrı mahalle, 12668 hane bulunmaktadır. 2000 yılı genel nüfus sayımı verilerine göre şehrin nüfusu 36263, kır nüfusu ise 35541 olmak üzere ilçenin toplam nüfusu 71804 kişi iken bu sayı artarak 2007 yılında kır nüfusu 31321, şehir nüfusu da 42258 olmak üzere ilçenin toplam nüfusu 73579 kişiye ulaşmıştır.

Foto 2. Gönen Şehrinin Bandırma Yolu Üzerinden Girişi

---

² Cumhuriyet Ansiklopedisi, 1969

Şekil 1. Araştırma Sahasının Lokasyon Haritası

2. Araştırmanın Amacı ve Metodu

İçinde bulunduğumuz yüzyıl içinde dünyada hızlı bir şehirleşme durumu yaşanmaktadır. Bundan Türkiye’de etkilenmiştir. Son 50 yıl içinde kırsal alanlardan şehirlere göç büyük ivme kazanmıştır. Şehirlerin artması ve büyümesi sonucunda başta ekonomik, siyasal ve kültürel olmak üzere birtakım sosyal problemleri; gürültü, hava kirliliği, çevresel sorunlar ve altyapı sorunlarını da beraberinde getirmiştir.

Şehirleşme birçok bilim dalının araştırma konularından birisi olmuştur. Coğrafya da yerleşme coğrafyası (şehir coğrafyası) içinde şehirlerin ortaya çıkışı, yeryüzünde dağılışı, umumi fonksiyonları, şehir sınıflandırmaları konusunda kendine özgü araştırma metotlarıyla bu durumu incelemektedir.

Araştırma konusu olan Gönen şehri de tarihi bir geçmiş ve üne sahip bir yerleşmedir. Çoğunlukla 10000 nüfus sınırı ile yerleşmenin şehir hüviyetine kavuştuğu dikkate alınır, Gönen 1960 yılında bu sınırı aşarak (10890 kişi) şehir kategorisine girmiştir.

Bu araştırmanın amacı Gönen şehrinin gelişiminde etkili olan faktörleri irdelemek, şehiriçi arazi kullanımını ve sonuçlarını belirlemek ve şehrin temel sorunlarını coğrafi bir bakış açısıyla ortaya koymak ve bu sorunlara birtakım çözüm önerileri sunmaktır.

Bu araştırma Gönen şehrinin gelişimini, mevcut arazi kullanımını ve sonuçlarını ortaya koymuş olması nedeniyle şehirde gelecek yıllarda meydana gelebilecek gelişme ve genişleme istikametlerini ortaya koyması bakımından kentsel planmada; kent idareci ve planlamacılarına yardımcı olabilecek, konuyla ilgilenecek olanlara kaynaklık edecektir.

Bu araştırma üç aşamalı bir çalışma sonucunda oluşturulmuştur. Araştırma konusu tespit edildikten sonra, araştırmanın birinci aşamasında literatür taraması yapılarak araştırma konusunu ilgilendiren daha önce yapılmış yayınlar, bilgi ve dökümanlar elde edilmiştir. Yine bu aşamada değişik tarihlere ait kent imar planları elde edilmeye çalışılarak, kentsel arazi kullanım değerleri ve kriterleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın ikinci aşamasını saha çalışmaları oluşturmuştur. Şehiriçi arazi kullanımını belirlemek amacıyla gözlemler yapılmış, şehrin sosyo-ekonomik yapısını belirlemek amacıyla resmi daireler, meslek odaları, bilirkişiler, mahalle muhtarları vb.

gibi kişi ve kuruluşlarla görüşülerek bilgi ve veri temin elde edilmeye çalışılmıştır. Bu arada şehir ve çevresinde çalışmanın amacına uygun olarak fotoğraflar çekilmiştir.

Üçüncü aşamada ise elde edilen bilgilerin değerlendirilmesi, haritalanması, grafik ve diyagramların çizimi ile yorumlanması (yazılması) yapılmıştır. Sonuç olarak da araştırma sahasının temel sorunlarının tesbiti ve bu sorunların çözümüne yönelik önerilerde bulunularak çalışma tamamlanmıştır.

BÖLÜM I

GÖNEN ŞEHRİNİN KURULUŞ VE GELİŞİMİNİ ETKİLEYEN DOĞAL FAKTÖRLER

1.1. Yeryüzü Şekilleri

1.1.1. Jeolojik Yapı

Araştırma sahası olan Gönen şehri, Marmara Denizi'nin güneyinde, Balıkesir ili sınırları içerisinde yer almaktadır. Gönen şehri, Deliçal Dağı'nın kuzeyinde kurulmuş bir yerleşimdir. Gönen Çayı şehir merkezinin batısından geçmektedir.

Yöre arazisi tektonik hareketler döneminde oluşmuş E-W yönlü Bursa-Ulubat çöküntü havzasının bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu depresyon alanı neojen çökelleriyle doldurulmuştur. Ayrıca, volkanik birimlerle sınırlanmaktadır. Gönen'deki deprensellik genç tektonik hareketlerin sürdüğünü göstermektedir.

Araştırma sahası Paleozoik, Mesozoik, Tersiyer ve Kuaterner yaşlı değişik formasyonlardan oluşmaktadır. Yörede en yaşlı birim olarak Paleozoik yaşlı metamorfik şistler ile Mesozoik yaşlı kristalize kireçtaşları bulunmaktadır. Bunlar üzerinde diskordan olarak bulunan ve geniş alanlar kaplayan Oligosen, Miyosen yaşlı volkanik kayalar genellikle andazit-dasit, riyodasitik lav, tuf ve aglomeralardan oluşmuş olup yer yer mercekli arakatlı olarak kumtaşı-marn-diyatomit ardalanmasından oluşan gölsel çökel arakatlılar içermektedir. Çökel arakatlılar içerisinde yer yer ekonomik karakterde olabilen kömür oluşumları mevcuttur. Volkanik birimlerin alterasyon zonlarında ise yer yer antimonit ve kaolen oluşmuştur.

Volkanik birimler üzerinde diskordan olarak bulunan ve oldukça geniş alanlarda görülen gölsel çökeller Miyosen-Pliyosen yaşlıdır. Şehrin güneyinde geniş yer kaplayan Pliyosen oluşumlar konglomera, kumtaşı, killi kireç taşı, tüf konglomeralarla yanal dikey geçişli olarak görülürler. Tabakaların ortalama kalınlığı 250-300 m'ye varmaktadır. Bu gölsel çökeller içerisinde yer yer ekonomik karakterde kömür oluşumları olup bir kısmı halen işletilmektedir.

Pliyosen oluşumlarda kaya türü değişik boyuttaki konglomera, kumtaşı, kil taşı ve marn ve killi kireçtaşından oluşmaktadır. Genellikle sarımsı, kirli sarı, morumsu, beyaz, kirli beyaz renklerde geniş bir alanda izlenir. Konglomeraların boyutları oldukça

farklı, yer yer çok büyük bloklardan oluşmaktadır. Kumtaşları ise sarımsı, kirli sarı, gri renklerde, tabaklanma sunmazlar. Marnlar ve kireçtaşları ise çok ince bir kalınlık sunarlar. Ara seviyelerde yer yer jips seviyelerine de rastlanır. Ayrıca, yer yer silisifi seviyelerde görülür. Bölgede görülen sisli, volkanik faaliyetler sonucu gelişen silis akıntularına bağlamak mümkündür.

Temel kayaların üstü alüvyonlar ile örtülmüştür. Kuaternere ait alüvyal oluşumlar çevre kayalara ait kum, çakıl ve blokların az tutturulmuş, tutturulmamış şekilleridir. Üzerinde aşınma yüzeyleri ve akarsu şekilleri oluşmuştur. Gönen Çayı vadi tabanında ve düzlüklerdeki bu alüvyal örtünün çevresindeki yamaçlarda yamaç molozları mevcuttur.³

Gönen Ovası, kuzey ve güneyden volkanitlerle çevrilmiştir. Bunların büyük bir kısmını andezitler ve tüfler oluşturur. Batıda ise Paleozoik yaşlı metamorfiklerle orta Mesozoik (Jura) yaşlı formasyonlar (özellikle tabakalı kalkerler) bulunmaktadır. Bunlar, 200-300 metrelik tepeler halindedirler. Kabaca bir daire şeklinde olan Gönen Ovası'nın kuzeyi hariç, diğer tarafları tamamen karasal Neojen depoları ile çevrilidir. Merkezi kısmı ile kuzeyi ise alüvyonlarla dolmuştur. Karasal Neojen, Biga'daki ile aynı litolojik özelliktedir. Ayrıca, tabakalardaki dislokasyon, burada daha fazladır ve tabaka eğimleri, batıda doğuya doğru, doğuda ise batıya doğrudur. Adeta burada N-S eksenli büyük bir senklinal durumu söz konusudur. Diğer taraftan, bilindiği gibi bölge, sismik bakımdan da çok faaldir ve can ve mal kaybına sebep olan pek çok deprem vuku bulmuştur. 1953 depreminde Yenice ile Gönen arasında kabaca 50 km'lik, 1,5 m doğrultu atımlı (sağ yönlü) bir fay oluşmuştur. Bu fay, genç alüvyonları da kesmiştir. Söz konusu fayın doğrultusu NE-SW olup, bu doğuya doğru E-W istikametini almaktadır. Buradan da, Gönen Ovası'nın oluşumu hakkında daha sağlıklı bilgiler alınmaktadır. Buna göre ova, Neojen esnasında da mevcuttu; Neojendeki çökmeyi müteakip Neojen sedimanları ile dolmuş, daha sonra da Gönen Çayı'nın kuzey kısmında derinleşmesi ile Neojen sedimanlarının bir kısmı aşınarak ortadan kalkmış olmalıdır. Ancak, hareketlerin halen devam etmesi, ovanın oluşumunun da duraklamalarla devam ettiğini gösterir. Mevcut faylar boyunca da sıcak su kaynakları oluşmuştur (Gönen Kaplıcaları).

---

³ MTA Genel Müdürlüğü Jeoloji Daire Başkanlığı.

Ovanın sularını drene eden Gönen Çayı kuzeyde, Güney Marmara sıradağlarını dikine kesen bir boğaza girmekte ve buradan sonra denize dökülmektedir. Boğazın oluşumunda genç tektonik hareketlerin mutlaka çok önemli rolleri olmuştur. Burada, hem antesedans hem de sürempozisyonun rolü vardır. Çünkü, boğazın doğusunda Neojen depoları yer almakta olup buradaki dağlık alan tümüyle bir yükselme eğilimi göstermektedir. Buradaki yükselme ile, güneydeki Gönen Ovası'nın çökmesine neden olan hareketlerin, aynı hareketler olduğu anlaşılmaktadır. Ancak, Gönen Çayı'nın eski yönünü saptayabilmek için, ortalama 100 m yükseltideki ovada daha ayrıntılı etütler gerekmektedir. Bunun sonucunda, içindeki Kuzey Anadolu Fayı'nın geçtiği ovanın oluşumu daha da aydınlığa kavuşacaktır.⁴

1.1.2. Depremsellik

Karlıova-Ege Denizi arasında yer alan ve 1200 km uzunlukta olan Kuzey Anadolu Fay zonu Akyazı'dan itibaren iki kola ayrılmaktadır. Balıkesir ili sınırları içerisinde, Edincik, Sarıköy, Yenice-Gözen ve Manyas fayları yer almaktadır. Söz konusu fayların diriliği tarihi depremler ve aletsel verilerle kanıtlanmıştır.

Yenice-Gözen fayı; kuzeydoğu-güneybatı doğrultuludur ve yaklaşık 55 km uzunluktadır. Yenice-Gözen fayının 30 km'lik bölümü Balıkesir, 25 km'lik bölümü Çanakkale il sınırları içerisinde yer almaktadır.

Gözen ve çevresi tektonik bakımdan yerleşmemiş kütleler üzerinde bulunmaktadır. Bunun için zaman zaman can ve mal kaybına yol açan depremler olmaktadır. Bu depremlerin en önemlileri, 18 Mart 1953'te saat 21.00 sıralarında Richter ölçeğine göre 7.5 şiddetinde olmuş ve şehrin bir bölümü hasar görmüştür. Bu depremde 20 kişi ölmüş, 1000 ev yıkılmış, 650 ev de ağır hasar görmüştür. Gözen'de ikinci büyük deprem 6 Ekim 1964'te saat 15.00 sıralarında Richter ölçeğine göre 6 şiddetinde olmuştur. Bu depremde 3 kişi ölmüş, 15 kişi yaralanmış, 250 ev de yıkılmıştır.⁵

---

⁴ Ardos, Mehmet (1984). "Türkiye Ovalarının Jeomorfolojisi", İst. Üni. Yayınları no. 3263, s. 51-52, İstanbul

⁵ Karataş, Şefik (1995). "Gözen İlçesi'nin Coğrafi Etütü". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı, s. 14, İstanbul.

1.1.3. Jeomorfolojik Özellikler

Gönen ilçesi, Gönen Ovası ile etrafında fazla yüksek olmayan dağlardan meydana gelen bir arazi üzerinde bulunmaktadır. Ovanın geniş ve uzun yerlerine Gönen Çayı boylarında rastlanılmaktadır. Gönen Çayı, denize açıldığı yerde bir taban seviyesi ovası olan Tahir Ovası'nı meydana getirmiştir. Eni ve boyu hemen hemen birbirine eşit olan Tahir Ova'nın N-S uzunluğu 6 km, E-W uzunluğu ise 7 km'dir. Gönen Ovası ile Tahir Ova, Gönen Çayı'nın açtığı boğaz vasıtasıyla birleşirler.

İlçenin kuzeybatısında, üzerinde Karadoru, Deniztepe, Makina, Porta, Tavşanlı ve Aksu gibi tepelerin bulunduğu 905 m yüksekliğinde Armutçuk Dağı ile 600 m yüksekliğinde Hodul Dağı bulunur. Batısında, üzerinde Devecik, Sürgüler, Poyracık gibi tepelerin bulunduğu 860 m yüksekliğinde Aladağ vardır. Güneybatısında, üzerinde Kocadüz, Kara Yaprak ve Bal gibi tepelerin bulunduğu 950 m yüksekliğinde Karlık Dağı vardır. Karlık Dağı, ilçenin en yüksek noktasıdır. Güney ve güneydoğuda, üzerinde Duman, Düzçam, Uluçal ve Akçam gibi tepelerin bulunduğu 600 m yüksekliğinde Dikmen Dağı ile Sularya Dağları'nın batı kısmı bulunmaktadır. Bölgenin doğu kısmı ise Manyas havzasına açılmaktadır (Şekil 1.1).

Gönen Çayı'nın aşağı mecrası boyunca uzanan Gönen Ovası, Manyas Gölü çukurundan eski alüvyonlardan müteşekkil bir eşikle, Marmara Denizi'nden de 100 m'yi aşan bir sırtla ayrılmaktadır. Ovanın umumi meyli güneyden kuzeye doğru azalmaktadır. Güneybatıda, Gönen Çayı'nın ovaya girdiği yerde meyil % 0,8 olduğu halde daha kuzeyde Gönen civarı ile çayın ovaya çıktığı yerde % 0,1'e inmektedir. Ova iki kısımdan oluşmaktadır. Bunlardan biri Gönen civarında olup daha ziyade birkaç vadiye ait alüvyonların birikmesi ile meydana gelmiştir. Alüvyonların yamaçların meyline göre tahmin edilen kalınlığı birçok yerde 50 m'yi geçmektedir. Diğeri daha kuzeyde olup Sarıköy ve vadisi boyunca batıya doğru uzanır. Bu kısma Sarıköy Ovası denir. Gönen Ovası havzanın diğer ovaları gibi alüvyonların birikmesi ile meydana gelmiştir. Alüvyonların Sarıköy'de ölçülen kalınlığı 35 m'dir.

Gönen Çayı vadisi evvela eski bir depresyona, sonra da Alp tektonik hareketlerine uyarak teşekkül etmiştir. Vadinin munsabından 35-40 km kadar içeriye sokulan alüvyonlar Gönen-Sarıköy Ovasını meydana getirir. Manyas Gölü ile Gönen Ovası arasında kalan alçak eşik denizden 60-70 m kadar yüksektir. Gönen vadisine açılan ve istikametleri doğu-batı olan iki küçük vadi vardır. Eşiğin kuzey kısmında Ilıca,

güney kenarında da Kalfaköy'den geçen fayların istikametine uygundur. Sarıköy vadisi Hodul kütlelerini güneyden Mesozoik arazi ile temas sahasında volkanik sahirelerle paleozoik şist ve kalkerler arasında temas katlarını takip eder.

Boğaz, Gönen Çayı tarafından yüksekliği 100-150 m olan neojen oluşumu içinde bir eşik üzerinde açılmıştır. Bunun içinde Gönen Çayı, alüvyal bir yatak üzerinde menderli hareketler çizerek akar. Eşiğin bünyesi genellikle kalkerli breş ve kalkerli konglomeralardan müteşekkildir. Konglomeraların içinde tersiyer lavlar ve yuvarlak, köşeli çakıllar bulunduğu gibi magnezyum oksit tabakası da vardır. Boğazın kuzey ve güneyinde taraçalar vardır. Bu boğaz sürempoze olarak açılmıştır.

Taraçalar yüksekte kalan bir ovanın akarsu tarafından yarılması ile meydana gelen parçalarıdır. Taraçaların belli olanları Akçapınar köyü ile Muratlar köyü arasında bulunur. Bu civardaki taraçalar 120-130 m'den kademeli olarak 60-70 m'ye kadar alçalırlar. Yüksek taraçalardan vadinin iki tarafında aynı seviyede olanlar ise Gönen şehrinin 10 km batısındaki Ekşidere ve Kumköy mevkileri ile 2 km güneydeki Beştepeler, Dizman ve Üçpınar köyleri etrafında bulunur. Bu taraçaların hepsinin meyli Gönen Çayı vadisine doğrudur. Gönen Çayı boğazındaki taraçalar genellikle kaide seviyesinin alçalması ile oluşmuştur. Yaşları Üst Pliosen yahut alt kuaterner olarak tespit edilebilir. Gönen şehri, akarsuyun derine aşındırmasının çok azaldığı bir safhada oldukça belirsiz ve üzeri alüvyonlarla kaplı geniş bir taraça sathı üzerinde kurulmuştur.⁶

1.2. İklim

1.2.1. İklim Özellikleri

Gönen şehrinin iklimi Karadeniz ve Akdeniz iklimleri arasında geçiş özelliği gösterir. Kışın orta yağışlı, az soğuk, ılık rüzgarlı ve bir müddet sonra karayelden gelen yağmurlu havalar Karadeniz ikliminin etkisini, yazın görülen yüksek sıcaklıklar ve bazen hiç yağmursuz geçen yaz ayları da Akdeniz ikliminin etkisini gösterir.

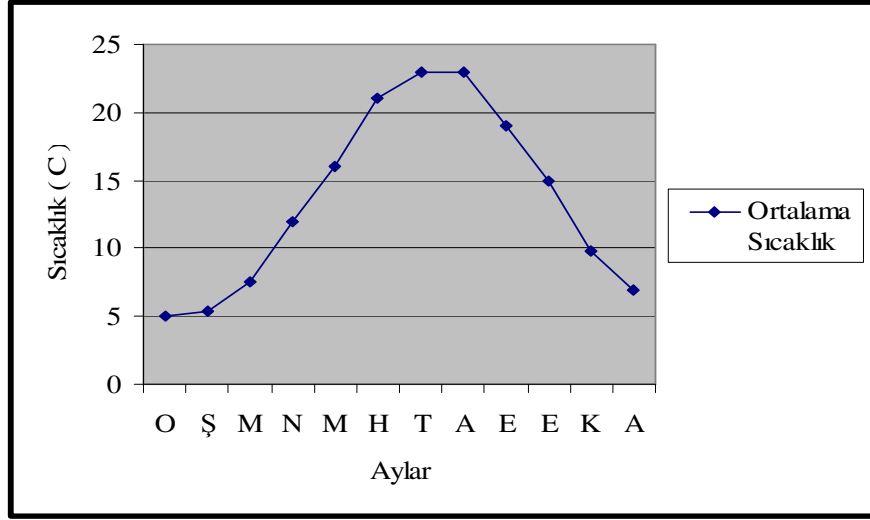
⁶ Hamamcı, Ergün (1963). "Gönen Kazası Monografyası". Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi, Deniz Bilimleri ve Coğ. Ens. , No:1146, s. 2-3, İstanbul.

1.2.1.1. Sıcaklık

Yıllık ortalama sıcaklık değeri 13,6 °C dir. En soğuk ay 5,0 °C ile ocak, en sıcak ay ise 23 °C ile temmuz ve ağustos aylarıdır (Tablo 1.1).

Tablo 1.1. Gönen Şehrinin Ortalama Sıcaklık Tablosu (1984-1990)

AYLAR	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	YILLIK
Ort. Sıcaklık	5	5,4	7,5	12	16	21	23	23	19	15	9,8	6,9	13,6

Şekil 1.2. Gönen Şehrinin Ortalama Sıcaklık Grafiği (1984-1990)

1.2.1.2. Nemlilik ve Yağış

Yıllık ortalama yağış 641 mm'dir. En yağışlı ay 108 mm ile kasım ayıdır. En az yağış ise 10 mm ile ağustos ayında görülmektedir (Tablo 1.2).

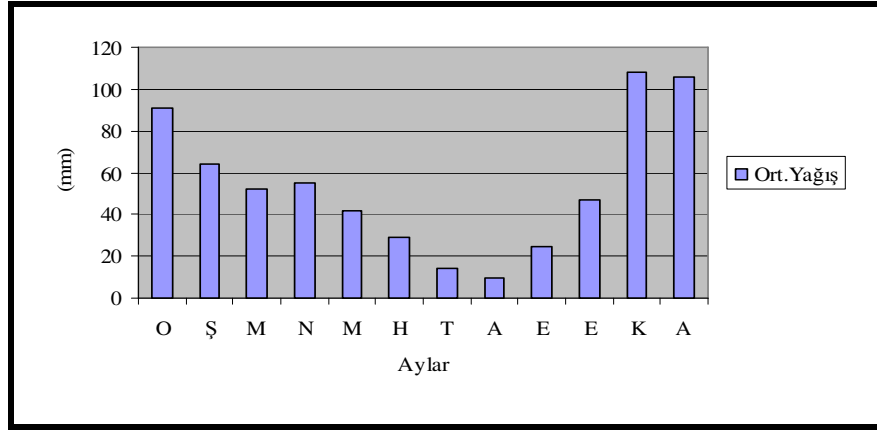
Tablo 1.2. Gönen Şehrinin Ortalama Yağış Tablosu (1984-1990)

AYLAR	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	YILLIK
Ort.Yağış (mm)	91	64	52	55	41	29	14	10	24	47	108	106	641

Yağışın mevsimlere dağılımına bakıldığında en fazla yağış % 41'lik değer ile kış mevsiminde görülür. İkinci olarak % 28 ile sonbaharda ve % 23 ile ilkbaharda görülmektedir. En az yağış % 8 ile yaz mevsiminde görülmektedir (Tablo 1.3 ve Şekil 1.4).

Tablo 1.3. Gönen'in Mevsimlik Yağış Tablosu (1984-1990)

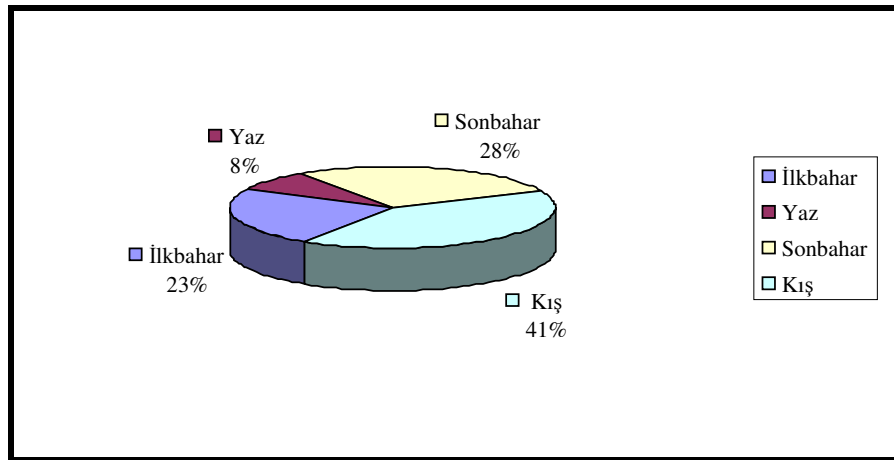
Mevsimler	İlkbahar	Yaz	Sonbahar	Kış	Toplam
Ort. Yağış (mm)	149	53	179	261	642
Oran (%)	23	8	28	41	100

Şekil 1.3. Gönen Şehrinin Ortalama Yağış Diyagramı (1984–1990)

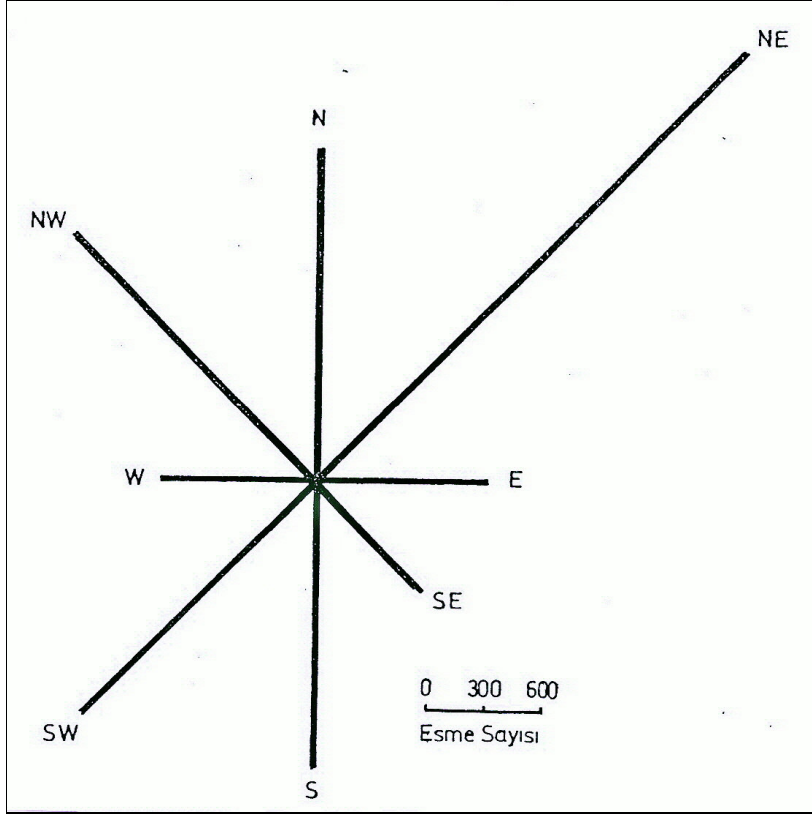
1.2.1.3. Basınç ve Rüzgarlar

Gönen şehrinde rüzgar en fazla kuzeydoğu ve güneybatı, en az ise doğu ve batı yönlerinden esmektedir (Şekil 1.5). Rüzgarın daha çok kuzeydoğu ve güneybatı yönlerinden esmesinin sebebi yerşekilleridir. Güneybatıdan esen rüzgar Gönen Çayı vadisine kanalize olmaktadır. Kuzeydoğudan esme sayısının fazlalığı ise Gönen Ovası'nın kuzey ve doğusunda yerşekillerinin sadeliğine bağlanabilir. Batı ve doğu yönlerindeki tepeler şehir merkezinin bu yönlerden rüzgar almasını önlemektedir.

Şekil 1.4. Gönen Şehrinin Mevsimlik Yağış Diyagramı (1984–1990)

Araştırma sahasında kuzey ve güney sektörlü rüzgarların fazla olması Türkiye'nin bulunduğu coğrafi enlem ve Türkiye'yi etkileyen basınç merkezlerinin konumlarıyla direk ilişkilidir.

Şekil 1.5. Gönen'in Rüzgar Gülü

Kaynak: ÇETİNKAL, G., 2001, Lisans Tezi, Balıkesir

1.3. Bitki Örtüsü

Gönen şehri bitki örtüsü bakımından Karadeniz ile Akdeniz iklimi arasında bir geçiş tipi özelliğini yansıtmaktadır. Bölgede yağış ortalaması az değildir. Fakat yağışların soğuk mevsimde yani bitkilerin faal olmadığı bir zamanda toplanması, yaz mevsiminin şiddetli sıcak ve kurak olması bitkilerin gelişmesine ve cılız kalmasına büyük derecede tesir eder.

Gönen ve çevresinde hakim bitki formasyonu orman, fundalık ve çalılıklardır. Yüksek kısımlarda ormanlar, yamaçlarda ve ovalarda ise ağaç, çalı ve yüksek boylu otlar bulunmaktadır. Özellikle dalgalı yüzeyler üzerinde görülen fundalık ve çalılıklar sonradan tahrip edilen ormanların kalıntılarıdır.

Ormanlara yüksek dağlarda raslanır. En önemli olanları Aladağ, Armutçuk, Dikmen ve Karlık ormanlarıdır. Ormanlardaki hakim ağaçlar; Karaçam (*Pinus nigra*), Meşe (*Quercus*), Kayın (*Fagus Orientalis*), Gürgen (*Carpinus Betulus*), Gökmar (Abies specinata), Kestane (*Castanea*), Kızılcık (*Cornus sanguinea*)'tır.

Ağaç bakımından en iyi sahalara çay kenarlarıdır. Buralardaki hakim ağaç türü söğüt (*Salix alba*) ve ılgınlardır.

Ovalarda en çok görülen ot çeşitleri kekik otu, gelincik, dere diken, papatya ve bir nevi hayvan yemi olan fiğ gibi otlardır.

Dağların güneye bakan yamaçlarında ve eğimi az kuru topraklarda meşe ve maki elemanları, kuzeye bakan yamaçlarındaki sert ve derin topraklarda ise kayın ağacı yaygındır.

Ormanaltı florası genel olarak sandal, akçakesme, ardıç, eğrelti, tesbih, pırnal, erika, böğürtlen, kavak ve orman güllerinden oluşmaktadır.

Dalgalı sahil ve dağların alçak kısımlarında görülen fundalık ve çalılıklar tahrip edilerek ortadan kaldırılan ormanların bakıyeleri'dir.⁷

1.4. Hidrografiya

1.4.1. Yerüstü Suyu

Gönen Çayı Marmara Denizi'nin güneyinde yer almaktadır. Uzunluğu 134 km olan Gönen Çayı'nın, su toplama alanı 2330 km²'dir. Bu yönüyle Gönen Çayı ülkemizin orta büyüklükteki akarsuları arasında gösterilebilir. Güney Marmara bölümünün Susurluk Çayı'ndan sonra ikinci büyük akarsuyudur. Gönen Çayı'nın Marmara Denizi'ne ulaştığı Tahirova'da modern plaj ve dinlenme siteleri (Denizkent gibi) yer alır.

Gönen Çayı, Pazarköy'ün güney-güneybatı istikametindeki Eybek Dağları'ndan (1298 m) kaynağını almaktadır. Yatak eğimi başlangıç kısmında oldukça fazla olmasına rağmen Gönen Ovası'na girdiği andan itibaren azalır. Pazarköy Ovası'nı katedip Küçük Agonya kolu ile birleşerek Gönen Barajı yerinden itibaren yaklaşık 12 km'lik kanyonu takip ederek Gönen Ovası'na erişir. Ovada eğimin azalması ve yatak kapasitesinin yetersizliği nedeniyle sık sık taşkınlar meydana gelmektedir. Ancak son yıllarda akarsu

---

⁷ Karataş, Şefik (1995). a.g.e. , s. 59.

yatağında taşkınları önleyici düzenlemelere gidilmektedir. Çayı besleyen önemli pınarlar yoktur. Gönen Çayı, şehir merkezini geçtikten sonra Sarıköy Ovası'nda Keçidere, Kocadere ve Çerpeş derelerini almaktadır (Foto 3).

Foto 3. Gönen Çayı ve Karşıyaka Mahallesi Şehre Bağlayan Gönen Köprüsü

1.4.2. Gönen Barajı

Gönen Barajı projesi Balıkesir ili Gönen ilçesi içinden geçen Gönen Çayı üzerinde kurulan Gönen Barajı ve tesisleri inşaatı ile Gönen Ovası ve Tahirova sulaması işlerinden oluşmaktadır. Gönen Barajı, Gönen ilçesinin 30 km güneyinde yer almakta olup projenin su kaynağı Gönen Çayı'dır (Foto 4).

1986-1996 yılları arasında yapımı tamamlanan, yapılış amacı sulama, enerji ve taşkın kontrolü olan Gönen Barajı, yılda 47 Gwh elektrik enerjisi üretmekte ve 17553 ha tarım arazisini sulamaktadır.

1.4.3. Yeraltı Suyu

Gönen şehrini içine alan ovanın yüzölçümü 157 km², yeraltı suyu drenaj alanı ise 534 km²'dir. İnceleme alanı çevresi Neojen yaşlı tortul ve volkanitlerden oluşmuştur. Tortullar, genellikle marnlar ve kumlu killerden, volkanitler ise andezitlerden oluşmuştur. Alüvyon, Gönen Çayı'nın ve yan dereciklerin meydana getirdiği teressübatlardan oluşur. Kalınlığı 10-30 m arasında değişir. Akifer birim olarak Neojen'in kumlu ve kireçtaşı seviyeleri ile sığ alüvyon tespit edilmiştir. Bunlar zayıf

akifer özelliğindedir. Gönen Ovası'nın yaklaşık yeraltısuyu rezervi 5×10^3 m³/yıldır. Sarıköy Ovası'yla beraber yeraltı suyu emniyetli rezervi 29.12×10^3 m³/yıldır. Gönen şehrinde azami 300 m derinliğinde açılan sondaj kuyusundan 4 L/S yeraltı suyu alınmıştır. Gönen şehir merkezi ve çevre ovası yeraltı suyu işletmesi için uygun değildir.

Foto 4. Gönen Barajı

Yeraltı suları ve soğuk su kaynakları, dar bir alanda aflörman veren metamorfitle yeraltı suyu bakımından önemsenmeyecek kapasitededir. Ancak üst seviyelerindeki kuars şistleri, grevak ve arkozlar yaygınlıkları ölçüsünde önemli akifer olabilirler. Bunların üstünde yer alan permier kalkerleri dar bir alanda yayıldıklarından yeraltı suyunca fakirdirler. Allokten Trias serilerinin greli seviyeleri iyi bir akifer görünümünde olmalarına rağmen dar aflörmanlarıyla yeraltı suyu bakımından önemsizdir.

Yaygın masif Jura kalkerlerinin üst seviyelerinde görülen kırık ve çatlaklı yapı, bu formasyonun iyi bir akifer olduğunu gösterir. Bu özellik tedrici bir şekilde kompaktlaşarak alt seviyelerde tamamen kaybolur. Çatlaklı ve kırıklı seviyelerin kompakt yapıdaki formasyonlarla kontaktlarında yeraltı suyu bakımından bir zenginlik göze çarpar.

Üst Kratese marnları gerek aflörmanlarının yetersizliği, gerekse litolojik özelliği dolayısıyla yeraltı suyu bakımından önemsizdir.

Yaygın Neojen seviyelerinin ortadaki kumlu seviyeleri iyi bir akiferdir. Üst seviyedeki plaket kalkerlerinin çatlakları boyunca inen sular, alttaki geçirimsiz killi seviye üstündeki bu akiferde tutulur. Yalnız Neojen'in muhtelif seviyelerindeki yanal geçişler dolayısıyla akifer devamlı değildir.

Kalın ve yaygın alüvyon litolojik özelliği dolayısıyla çok iyi bir akiferdir. Gri renkli kumlu ve çakıllı seviyeleri meteor ve yamaç sularını tutarak, yüzeyden 2-10 m arasında değişen bir derinlikte topoğrafyaya uygun bir yeraltı suyu tablası meydana getirir. Bu su tablası beslenme, buharlaşma ve sayısız istihsal kuyularıyla yazın 2-3 m'lik bir düşme gösterir. Ayrıca alüvyon, ana fay sistemi boyunca yükselen sıcak suyu da tutarak sıcak ve soğuk su hidrostatik dengesi paralelinde bir sıcak su depolanmasını sağlar.

Mağmatidlerden, şistler arasında görülen batolitler kompakt yapı ve dar aflörmanlarından dolayı yer altı suyunca fakirdir.

Andezitlerin üst seviyelerinde görülen kırık ve çatlaklı zon, tedrici şekilde alt seviyelere doğru bu özelliğini kaybeder. Üst seviyeler iyi bir akifer olarak andezitleri havzada muhtelif sıcak ve soğuk su rezervuar olarak ortaya koyar. Ayrıca tüfler porasiteleri ve yaygınlıkları nisbetinde yer altı suyu rezervuarı olabilir.

Soğuk su kaynakları genellikle düzensiz bir rejim gösterirler. Fakat masif Jura kalkerlerinin faylarla kesilen kısımlarında ve yine bu kalkerlerin andezitlere kontaktları boyunca sıralanan kaynaklar, daha yüksek debide su verenleri ve yazın kurumayanlarıdır.

Neojen ve Kuaterner seviyelerinde gözlenmiş olan kaynaklar sayıca az olup beslenme olanaklarına paralel gelişme gösterirler. Yazın düşen yer altı su tablosuna göre çoğu kurur.

Gönen termal kaynakları Gönen kent merkezinin yaklaşık 500 m kuzeyinde ve Gönen Çayı kenarında yer alan, 3 keson suyu ile 2 sondaj kuyusundan elde edilmektedir.

Keson kuyular yaklaşık ellişer metre aralıkla dizilmektedir. Alüvyondaki bu kuyuların diziliş hattı oluşumuyla ilgili SW-NE doğrultulu fayla çakışır. Tanımlanan kuyular Park, Yıldız, Derman, Güneş ve Yeşil otellere ait bahçede bulunmaktadır.

Sıcak su sondajlarından biri 133 m, diğeri 534 m derinliktedir ve keson kuyuların yaklaşık 200 m yakınında yer alırlar.

Kuyulardan çıkan suyun sıcaklığı 76 °C - 82 °C arasında değişmekte olup toplam debileri 45 lt/in kadardır.

Gönen havzası içerisindeki kırık ve çatlaklı formasyonlardan derinlere inen sular muhtemelen volkanik bir rezervuarda toplanır. Jeotermal gradyana tabi olarak derinlere indikçe ısınan bu su, rezervuarlarda meydana gelen basınçla zayıf bir zar olan SW-NE doğrultulu fayın alüvyon altındaki devamınca yükselir. Alüvyonun kumlu ve çakıllı seviyelerinin faya yakın olan kısmında ikinci bir rezervuar meydana getiren sıcak su kuyulardan alınmaktadır. Sıcak sular Gönen Çayı'nın sularıyla ve bazı soğuk su kaynaklarıyla karışabilmektedir.⁸

1.4.4. Göller ve Bataklıklar

Araştırma sahasında eski azmakların meydana getirdiği ufak göllerle, lagün gölleri bulunmaktadır. Bu göller doğudan batıya doğru Gönen Çayı'nın doğusunda kalan Yarıntı Gölü, Gönen Çayı'nın batısındaki Tahir Gölü ve Güvemalan köyünün kuzeyindeki Hoyrat Gölleridir. Hoyrat Gölü'nün ortalama genişliği 50 ha'dır.

1.5. Toprak

1.5.1. Toprak Özellikleri

Gönen şehir merkezi ve çevre köylerin toprak özelliklerinin belirlenmesinde litoloji, topografya, iklim, bitki örtüsü ve özellikle akarsuların etkisi fazla görülmektedir.

Araştırma sahası toprakları genel olarak alüviyal, hidromorfik alüviyal, kollavial, gromosol ve menşei organik olan topraklardan oluşmaktadır.

Gönen Çayı ve kollarının her iki tarafında alüviyal genç topraklar hakim durumdadır. Yüzeyden itibaren 4 m derinliklere kadar 2-5 cm çapında taş ve çakıllara raslanmaktadır. Üst topraklar kilden tına kadar değişir ve 150 cm ile daha derin horizonlara sahiptirler. Kireç muhtevaları oldukça iyidir. Renkleri kahverengi ve gridir. Gönen Çayı'nın Erdek Körfezi'ne döküldüğü sahalarda hidromorfik topraklar mevcuttur. Bu topraklarda taban suyu yüksektir ve profil derinliklerinde kireç

---

⁸ Karataş, Şefik (1995). a.g.e. , s. 53.

muhtevası azdır. Bu topraklar azonal topraklar olup drenaj kabiliyeti zayıftır. Rengi gridir.

Kollavial topraklara yamaç arazilerinde raslanmaktadır. Buralarda meyil % 15-40 arasında değişir. Buralarda kahverengi orman ve podzolik topraklar vardır. Toprağın derinliği çok azdır. Horizonları 40-90 cm arasında taş ve çakıllardan oluşmaktadır. Drenaj durumu iyidir. Kireç muhtevaları azdır. Renkleri kahverengidir.

Gönen şehir merkezinin kuzeyinde, Tütüncü bucağı çevresinde gromosol topraklara raslanmaktadır. Bu topraklar koyu gri renkli, derin, killi ve kireççe zengindirler. Menşei organik olan topraklar çok az olarak Gerlengeç köyünün kuzeyinde sahilde bulunmaktadır. Renkleri siyah ve drenajları zayıftır.

Gönen Ovası toprakları genel olarak ağır (kil, şistli kil, kumlu kil ve turba) olmakla beraber yer yer gerek üst gerek alt horizonları orta ve hafif bünyeli topraklarda mevcuttur.

Alüviyal toprakların kireç muhtevaları oldukça iyidir. Hidromorfik alüviyal toprakların kireç muhtevaları zayıftır. Kolloviyal toprakların kireç muhtevaları azdır. Ova topraklarında kireç muhtevası % 5 veya daha fazladır. Gromosol topraklar çok kireçlidir. Gönen Ovası'nda sulama suyu tatbikinden sonra yıkanma dolayısıyla organik madde muhtevasında azalma olacağından eksilen gübrenin toprağa verilmesi gerekmektedir.

Sulamaya elverişli olan topraklarda tuzluluk oranı % 0,020-% 0,600 arasında değişmektedir.⁹

---

⁹ Karataş, Şefik (1995). a.g.e. , s. 58.

BÖLÜM II

GÖNEN ŞEHRİNİN TARİHÇESİ, YAPISAL GELİŞİMİ VE DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

2.1. Şehrin Tarihçesi

Gönen adının nereden geldiği konusunda çok değişik görüşler vardır. Bazı kaynaklarda yakın iki görüşten birincisine göre Gönen, “Yazın kuruyan gölcük, küçük su, durgun su” anlamındadır. İkinci görüşe göre ise “rutubet, yaşlık, tay-sulak, nemli, rutubetli toprak” anlamına gelmektedir. Bazı kaynaklara göre de ilçenin adı, topraklarının nemli ve tavlı olmasından dolayı Gönen konmuştur.¹⁰ Gönen’in bilinen bir diğer adı da Artemea’dır. LUWİ dilinde kaynak halkının köyü anlamında kullanılan bu kelimenin bir diğer anlamı da “Artemis Yurdu” dur.

Gönen’de yerleşmenin tarihi MÖ 5000 yıllarına dayanmaktadır. Yerleşmenin adının Esepsus, daha sonra da Artemea olduğu kaydedilmektedir. Gönen Çayı’nın LUWİ dilinden gelen adı olan Esepsus adının Gönen’in yerini tanımlamak bakımından kullanıldığını söylemek mümkündür.

MÖ 3000 ortalarında Gönen ve çevresinin, Proto-Hititler ve aynı soydan kavimlerce iskan edildiği, MÖ 2000’den itibaren çevrede Pelosglar, Karlar, Truvalılar, Lelegler ve Luviler görüldüğü belirtilmektedir. Hititlerin eski krallık zamanında ülkelerini Marmara bölgesinin de içinde bulunduğu kıyılara kadar genişlettikleri anlaşılmaktadır. Mysia denilen Balıkesir ve Gönen’in içinde bulunduğu çevre daha sonra Frigler, Lidyalılar, Persler, Büyük İskender, Bergama Krallığı ve Romalıların daha sonra da Bizanslıların eline geçmiştir.

Bir rivayete göre Granikos muharebesi esnasında İskender Aisepos (Gönen Çayı) kenarında dinlenmek için mola vermiştir. Yıkanmak için dereye inen askerler orada dolaşırken, sazlıkların arkasından duman yükseldiğini görmüştür. Buradaki sıcak suyu iltmak amacıyla Gönen Çayı’ndan bir kanal açıldıktan sonra askerler burada uzunca bir süre kalıp banyo alırlar. Yaptıkları banyonun kendilerini zindeleştirdiğini ve hastalıklarını iyi ettiğini gören İskender’in ordusu bu suyun tılsımlı olduğuna inanmıştır.

---

¹⁰ Akkuş, Tacettin (2001). **Gönen ve Köyleri Tarihçesi**. İstanbul, s. 1

Daha önce İskender'in orduları tarafından kullanılan Gönen kaplıcalarının Bizanslılar döneminde krallar ve saray erkani ile ordu komutanlarının aileleri ile birlikte kaldıkları yer olduğu bazı taş yazmalardan anlaşılmaktadır. MS 5. yüzyıla ait olan mozaikler Türkiye'nin en sağlam mozaikleri arasında kabul edilmektedir.

Gönen ve çevresi MÖ 7.yüzyıldan itibaren İstanbul'u kuşatan Araplarca, 1071 Malazgirt Savaşı'ndan sonra Türklerce tanınmaya başlamıştır. 8.yüzyıla kadar Bizanslıların elinde kalmıştır. 13.yüzyıl başında Anadolu Seçuklu Devleti'ne, bu devletin dağılmasından sonra da Karesioğulları Beyliği topraklarına katılmıştır. Gönen'e, Osmanlıların hâkimiyetine girmesinden sonra, Bolu ili yöresinden gelen Akçaali, Rüstem ve Malkoç beylerine ait aşiretler yerleşmişlerdir. Bu aşiretler, Gönen'in nüfus potansiyelini yükseltmişler ve eski şehrin harabeleri üzerine, yeni bir şehrin oluşturulmasının ilk adımlarını atmışlardır.

1882 yılında ilçe olan, 1887'de de belediye teşkilatına kavuşan Gönen, 1920'de Yunan işgaline uğramış, 6 Eylül 1922 tarihinde düşman işgalinden kurtarılmış olup her yıl 6 Eylül günü Gönen'in kurtuluşu, belediye öncülüğünde düzenlenen çeşitli sosyal ve kültürel etkinliklerle kutlanmaktadır.

Yüzölçümü 1152 km² olan Gönen'in, 1905 yılında Osmanlılar döneminde tutulmaya başlanan nüfus kayıtlarına göre bu tarihteki nüfusu 8978'dir. Bu nüfusun; % 8'i Rum, % 0,49'u Ermeni, % 91,51'i de Türk-Müslüman nüfus olarak kayıtlara geçmiştir.

Bugün itibariyle Gönen; şehir merkezi olarak 11 mahalleye, Sarıköy adıyla belediye teşkilatı ve 4 mahallesi bulunan bir beldeye, Tütüncü ve Buğdaylı ismiyle iki adet nahiyeye, 89 adet köye sahiptir.

2.2. Gönen Şehrinin Yapısal Gelişimi

Gönen şehrinin ne zaman kurulduğuna dair kesin tarihi belgeler veya bilgiler yoktur. Ancak Gönen şehrinin ilk nüvesinin kurulduğu yerin kaplıcalar ve çevresi olduğu kesindir. Çünkü Romalılar, Makedonyalılar, Bizans kralları ve saray erkanının aileleri ile birlikte kaldıkları yapıların kaplıcaların yakın çevresi olduğu bazı taş yazmalardan anlaşılmaktadır. Bu kalıntılar "Artemisya", "Esepsus" ya da şimdiki adıyla Gönen'in o dönemlerde de önem taşıdığını göstermektedir.

Şehir Türklerin eline geçtikten sonra hızla gelişmiştir. 1334 yılında Osmanlı Devleti'nin eline geçen şehre yeni mahalleler ilave edilmiştir. Akçaali, Rüstem, ve Malkoç Mahalleleri bu döneme aittir.

Uzun süre durgun bir gelişme dönemi geçiren Gönen'e 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonunda Balkanlar ve Kafkasya'dan gelen göçmenlerin bir kısmı yerleşmiştir. Plevne ve Tırnova Mahalleleri bu dönemde kurulmuştur. Yeni kurulan bu mahalleler Bulgaristan'dan gelen göçmenlerin eski yerleşim yerlerinin adını taşımaktadır. Şehir yeni kurulan bu mahallelerle yatay yönde gelişmeye devam etmiştir. 1877-1880 yılları arasında nüfusun 5370 kişi olduğu ve bunun 4690'ının müslüman, 680'inin Ortodoks Yunanlı olduğu V. Cuunet tarafından söylenmektedir.¹¹ 93 harbinden sonra gelen göçmenlerin etkisiyle Gönen'in nüfusu 8000'i bulmuştur.

Kurtuluş şavaşı sonrası Yunanistan'la mübadele antlaşması sonucu gelen göçmenlerin bir kısmı civar köylere, bir kısmı da Gönen şehir merkezine yerleştirilmiştir. Böylece şehir yatay doğrultuda daha da genişlemiştir. Şehre birçok mahalle ilave edilmiştir. 1930 yılında mahalle sayısının fazla olması, başta idari hizmetler olmak üzere birçok hizmet alanında aksamaya yol açınca birbirine yakın mahallelerin birleştirilmesi yoluna gidilmiştir. Yanık ve Çarşı Mahalleleri birleştirilerek Altay Mahallesi, Mustafa Kemalpaşa ile Kurşunlu Mahallesi birleştirilerek Kurtuluş Mahallesi, Osmanpazarı ve Yenimahalle de birleştirilerek Gündoğdu Mahallesi oluşturulmuştur. Rüstem, Malkoç, Akçaali Mahalleleri ise en eski oluşmuş mahalleler olmaları, gerek nüfus ve gerekse ev bakımından yoğun olduklarından bu mahallelerin idari sınırları aynen kalmıştır.

Gönen çevresinde ve içinde 1930'lu yıllarda tütün ekimi çok olduğundan çevredeki üreticilerden tütünü alıp değerlendirmek amacıyla Tekel tarafından 1935 yılında depo yapılmıştır. 1938 yılında Yeşil Otel'in inşaatı ile termal turizm için de ilk adım atılmıştır. 1948 yılında ise kasabaya modern bir görünüm kazandırmak, gelişigüzel gelişmesini önlemek amacıyla şehir imar planı yapılmıştır. Böylece Gönen'in şehir haline gelebilmesi için planlı gelişmenin şart olduğu anlaşılmıştır. Gönen imar planı yönünden gelişmesini sürdürürken 18 Mart 1953'te gece saat 21.00

---

¹¹ Karataş, Şefik (1995). a.g.e. , s. 91.

sıralarında richter ölçeğine göre 7,5 şiddetinde bir deprem meydana gelmiş, bu deprem sonucu 1000 ev yıkılmış, 650 ev ağır hasar görmüş, 20 kişi de hayatını kaybetmiştir.

1953'ten sonra Gönen için gerçek bir gelişme dönemi başlamıştır. Öncelikle şehir, planlı bir yapıya kavuşmuştur. Yeni cadde ve meydanlar yapılmıştır. Atatürk Caddesi ve Meydanı, Ömer Seyfettin Meydanı gibi alanlar bu dönemde inşa edilmiştir. 1953 depreminde hasar gören binalar yıkılarak yerlerine yenileri yapılmıştır. Sözelimi Hükümet binası, Belediye, Askerlik Şubesi ve Postahane yıkılarak yerine yenileri inşa edilmiştir. Bu yenilenen binalar şehre daha modern bir görünüm kazandırmıştır.

Gönen şehrinde 1950-1960 yılları arasında turizm bakımından son derece hızlı gelişme yaşanmıştır. Kurtuluş Mahallesinde Yeşil Otel'in bulunduğu alana bu dönemde Park ve Derman Otel olmak üzere 2 otel daha inşa edilmiştir. Ancak Gönen'de 6 Ekim 1964 günü saat 15.00'te richter ölçeğine göre 6 şiddetinde bir deprem olması kısa bir dönem için de olsa gelişmeyi yavaşlatmıştır. 250 ev tamamen yıkılmıştır. Her şeye rağmen depremin gündüz olmasının zararı çok azalttığı bir gerçektir. Yine de Gönen'de 3 kişi ölmüş, 15 kişi de ağır yaralanmıştır.

Foto 5. 1967 Yılında Hüseyin Tümer Caddesi'nden Bir Görünüm

1980'li yıllarda Gönen şehrinde Karşıyaka ve 100.Yıl Mahalleleri oluşturulmuştur. Karşıyaka Mahallesi'nin oluşmasıyla şehir kuzey ve kuzeybatı yönünde yatay yönde gelişmiştir. 1990'lı yılların başlarında İstanbul'da deri

fabrikalarının toplu halde buldukları Kazlıçeşme'nin kaldırılmasıyla bu fabrikaların bir kısmı da şehre gelerek Karşiyaka Mahallesi'nde tabakhaneler mevkiinde faaliyete geçmiştir. Deri fabrikaları ile birlikte diğer fabrikaların ve ticari işyerlerinin açılmasıyla şehir Çanakkale karayolu kenarında ve Hasanbey köyüne doğru genişlemiştir. Ayrıca şehir batısındaki köylerden (Alacaoluk, Beyoluk, Çorcu, Taban vb. köylerden) de göç alarak gelişimine devam etmiştir. 1994 yılında Meslek Yüksek Okulunun, 2000'li yıllarda toplu konut dairelerinin bu mahallede yapılmasıyla gelişimine devam etmektedir. 1980'li yılların başında kadar henüz kurulmamış olan Karşiyaka Mahallesi bu gelişmelerle birlikte hızla genişleyerek 2007 yılında 4060 nüfusa ulaşmıştır. Bu mahalle yeni kurulan bir mahalle olduğu için buradaki yapılar betonarmedir.

Kurtuluş Mahallesi'ndeki mevcut otellere 1973 yılında Yıldız Otel eklenmiştir. Buradaki pansiyon işletmelerinin sayısı da artmıştır. Bu mahallede bulunan Kaplıcalar bölgesi 1983'e kadar sit alanı olarak korunurken, bu tarihten sonra bu bölgeye konut yapımına izin verilmiştir. Bu tarihten sonra burada yoğun bir konut yapımı başlamıştır ve şehir kuzeydoğu yönünde de yatay olarak gelişmiştir. Şunu burada belirtmek gerekir ki I.derece deprem bölgesinde bulunan Gönen'de bu tarz yapılanma çok tehlikelidir. 1997 yılında mevcut otellere Güneş Otel eklenmiştir. Mahalleye eski sanayi sitesinin kurulması, toplu konut yapımlarının hızla artması ve Gönen-Bandırma yolu üzerine çeltik, un, süt ürünleri, yem imalatı yapan birçok fabrikanın açılmasıyla şehir günümüzde hızla kuzeydoğu yönünde yatay şekilde gelişmektedir.

100.Yıl Mahallesi'nin kurulmasıyla şehir kuzeydoğu ve doğu yönünde yatay şekilde gelişmiştir. Özellikle 2000'li yılların başında Gönen-Bandırma yolu üzerinde açılan Aqua Termal Tatil Köyü ve son yıllarda hızla artan konut yapımıyla şehir kuzeydoğu ve doğu yönünde yatay olarak gelişmeye devam etmektedir. Gönen şehrinin günümüzdeki birinci gelişme istikameti kuzeydoğu yönündedir.

2000 yılında küçük sanayi sitesi, 2006 yılında kapalı pazar yeri ve özel ilköğretim okulunun faaliyete geçmesiyle Gündoğdu Mahallesi yatay olarak gelişmiştir. Özellikle küçük sanayi sitesi ve kapalı pazar yerinin Gündoğdu Mahallesi'nde faaliyete geçmesi beraberinde birçok ticari işyerinin günümüzde bu mahallede Manyas Yolu üzerinde her geçen gün çoğalmasına neden olmaktadır. Kapalı Pazar yerinin Manyas çıkışında olması nedeniyle kapalı pazar yeri önünden başlayarak Manyas çıkışına kadar devam eden yolun duble yol olarak yeniden düzenlenmesi de

gelişmeye güç kazandırmıştır. Şehir bu gelişmelerle birlikte ikinci gelişme istikameti olarak doğu yönünde gelişmektedir.

1990'lı yıllardan sonra Tırnova ve Reşadiye Mahallesi'nde birçok ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarının açılması ve 2000 yılından sonra Tütüncü Yolu istikametinde yapılan toplu konutlar ile şehir güneye doğru da yatay olarak genişlemiştir.

Günümüzde Gönen şehrinin belediye sınırları içerisindeki alanı 732,33 ha'dır. Bu alan içerisinde 11 mahalle bulunmaktadır (Tablo 2.1 ve Şekil 2.2).

Tablo 2.1. Gönen Şhinde Mahallelerin Bölünüşü ve Alanları

MAHALLE ADI	ALANI (ha)	MAHALLE ADI	ALANI (ha)
Plevne	38.75	Reşadiye	34.1
Tırnova	46.2	Akçaali	6,13
Rüstem	20,10	Altay	21.72
Gündoğdu	98.1	Karşiyaka	128.5
Kurtuluş	128.5	100.Yıl	68
Malkoç	17.13		

Kaynak: Gönen Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Verileri

Kentin iş ve ticaret sahalarının yer aldığı merkezi kısmında da gelişmeler olmuştur. Ancak bu kısımdaki gelişme yer darlığından dolayı dikey gelişme şeklinde meydana gelmiştir. Sonuç olarak 2000 yılından sonra özellikle Karşiyaka, Reşadiye, 100.yıl ve Kurtuluş Mahalleleri'nde yatay yönde gelişim görülmektedir.

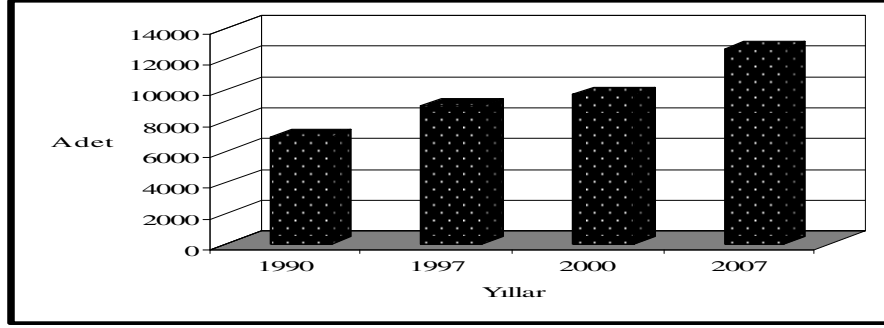
Gönen şhinde yerleşmenin gelişimini, şehirde son zamanlarda giderek artan inşaat faaliyetleri bize kanıtlamaktadır. 1990 yılında 6987 olan şehrin toplam hane sayısı, 2007 yılda 12668 haneye yükselmiştir. 1990-2007 yılları arasındaki şehrin hane sayısındaki artış 5681 hanedir.

Tablo 2.2. Yıllara Göre Gönen Şehir Merkezi Hane Sayıları (1990-2007)

YILLAR	1990	1997	2000	2007
HANE SAYILARI	6987	8966	9715	12668

Kaynak: Balıkesir İl Sağlık Müdürlüğü Verileri

Şehrin gelecekteki muhtemel gelişme yönleri kuzeydoğu ve doğu yönlerinde olacaktır. Kurtuluş ve 100.Yıl Mahalleleri'nin kuzeydoğusu Gönen-Bandırma istikameti burada devam eden yol yapım çalışmaları bitip, ulaşım sistemleri ile güçlendirildiğinde kentin gelecekteki esas gelişme alanlarından biri haline gelebilir. Bir diğer gelişme yönü

Şekil 2.1. Yıllara Göre Gönen Şehir Merkezi Hane Sayıları Grafiği (1990-2007)

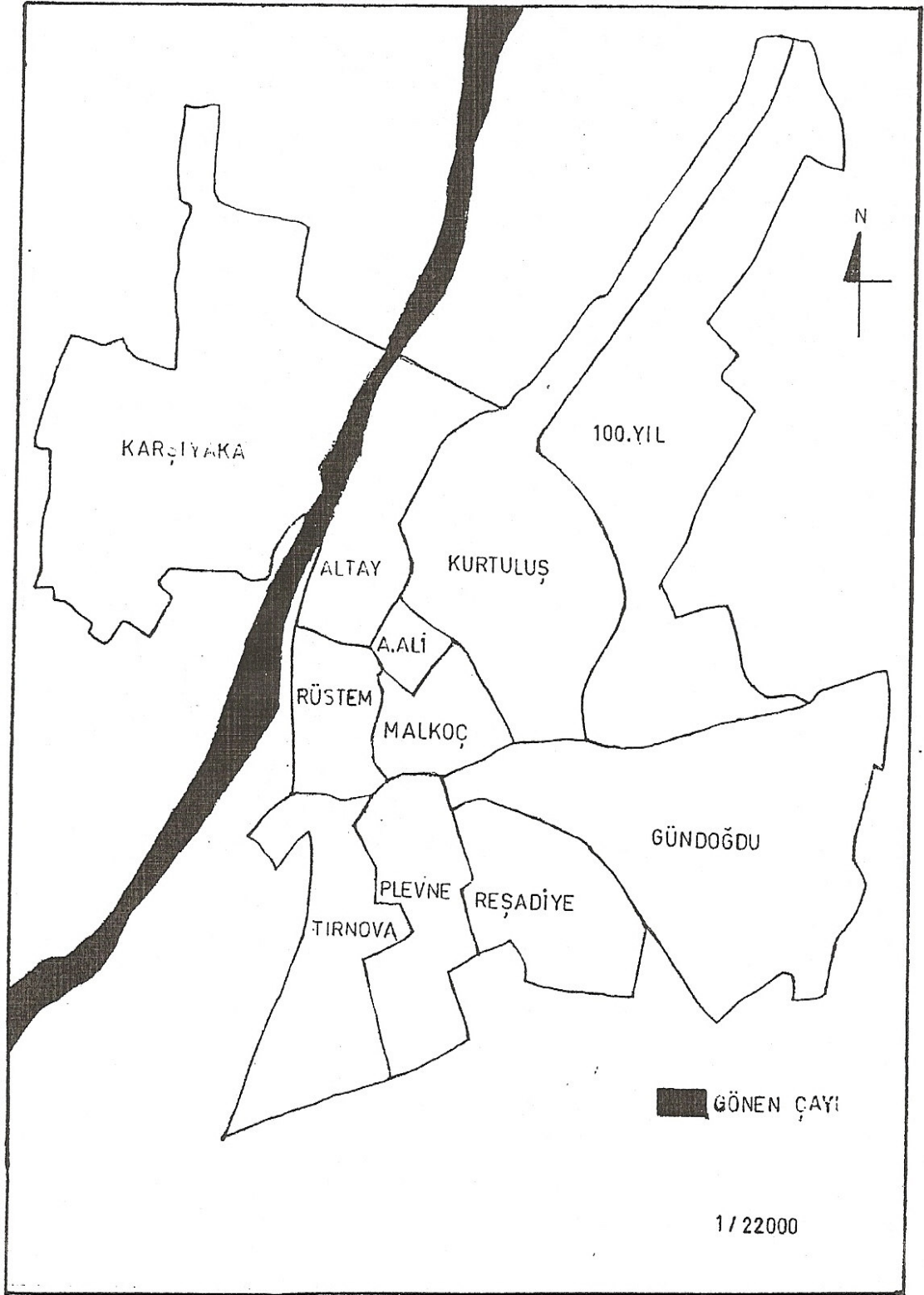
de Gündoğdu Mahallesi'nin doğusuna Manyas tarafına doğrudur. Ancak şehrin I.derece deprem kuşağı üzerinde bulunduğu unutulmamalıdır. Tırnova, Plevne ve Reşadiye Mahalleleri'nin güneyindeki alanların zemininin sağlam olması nedeniyle buralar yerleşime uygundur. Bu nedenle yerleşim için bu istikamet teşvik edilmelidir.

Şehrin yapısal değişim ve gelişimini sağlayan bir diğer unsurda dikey yöndeki gelişimdir.

Deprem bölgesi olması itibari ile üç kattan fazla kat müsadesi verilmeyen şehre, 1993 yılından itibaren dördüncü ve beşinci kat izni verilmiştir. Bu yıldan sonra clearing (kentsel yenileme) faaliyetleri şehirde hız kazanmıştır. 17 Ağustos 1999 depreminden sonra ise tekrar kat indirimine gidilmiştir. Şehir merkezinde ve çevresinde konut yapımında dört kat yerine üç kat izni verilmiştir. Tırnova ve Plevne Mahalleleri'nde ise beş kata kadar verilen izin dört kata indirilmiştir. Son yıllarda katlı yapılar Gönen şehrinde giderek artmaktadır.

Hızlı nüfus artışının konut sorununu doğurmasıyla birlikte ilk olarak Kurtuluş ve 100.Yıl Mahalleleri kooperatifleşmeye açılmıştır. Son on yıl içerisinde de Reşadiye ve Karşıyaka Mahalleleri'nde de kooperatifleşme ve toplu konut çalışmaları yapılmıştır. Clearing (kentsel yenileme) faaliyetleri sonucunda genellikle tüm konut alanlarında eski yapıların yıkılarak yenilendiği görülmektedir. Kent merkezinde bulunan mahalleler ilk yerleşim alanlarını oluşturur. Rüstem, Malkoç ve Akçaali Mahalleleri'ndeki eski binalar yıkılarak yerine yeni modern binalar, banka binaları, mağazalar, işhanları, pasajlar inşa edilmektedir.

Sayı bakımında en fazla katlı yapılara Reşadiye, Tırnova, Kurtuluş, 100.Yıl ve Karşıyaka Mahalleleri'nde rastlanmaktadır. Sit alanı olarak kabul edilen Kurtuluş

Şekil 2.2. Gönen Şehrinde Mahallelerin Bölünüş Haritası

Mahallesi'nde kaplıcaların bulunduğu bölge de 1983 yılından itibaren konut yapımına açılmıştır. Burada yoğun bir konut yapımı görülmektedir. Yapılan ve yapılmakta olan konutların kat sayısında 4 veya 5'tir. I. derece deprem bölgesinde bulunan Gönen'de bu tarz yapılanma çok tehlikelidir.

Tek ve 2-3 katlı müstakil konutları daha çok kenar mahallelerde ve kent merkezi çevresinde görmekteyiz. Malkoç Mahallesi, Altay Mahallesi, Akçaali Mahallesi en fazla görüldüğü mahallelerdir.

Konutların giriş katı mahalle aralarında daire olarak kullanılırken ana caddelerde dükkan veya işyeri olarak kullanılmaktadır.

Eski yapılara bakacak olursak bu tür konutları şehirde en eski yerleşim yerlerinden olan Plevne ve Tırnova gibi mahallelerde görmekteyiz. Bu bölgede meskenlerin inşa edilmesi ve şekil almasında iklim faktörünün yanında, çevrede mevcut olan malzeme ile bunları inşa edilecek insanların sosyal yapısı, zevki, görgüsü ve ekonomik durumlarının da büyük payı vardır. Fakat herşeyden evvel meskenlere karakter verdiren şey, yakın çevrede bulunan bol ve ucuz inşa malzemesidir.¹²

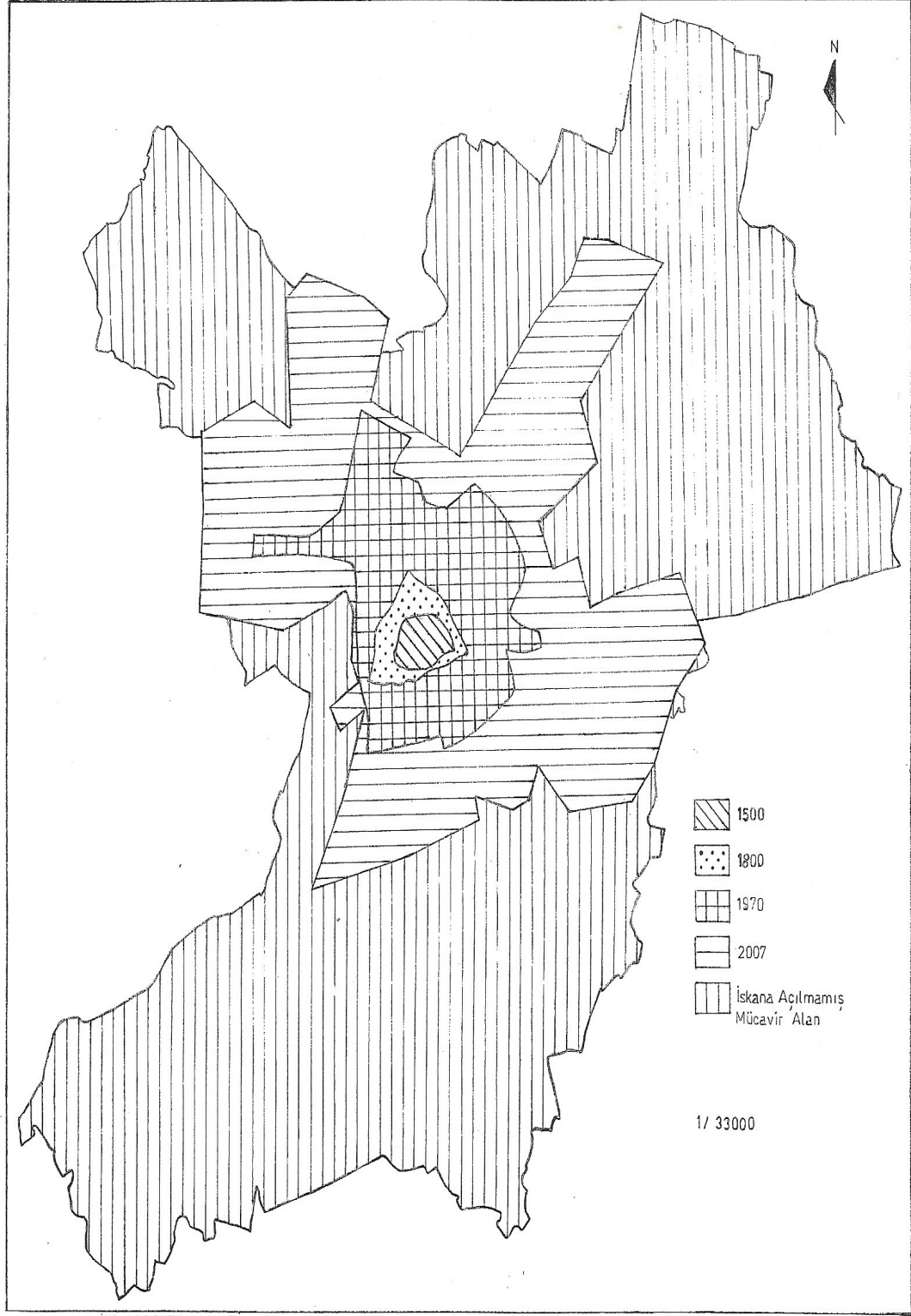
Konut durumu itibari ile şehir çoğunlukla kârgir olmak üzere ahşap ve betonarme binalardan oluşmuştur. İlçenin turistik yönlü gelişimine bağlı olarak imar planına göre hızla betonarme konut yapımına geçilmiştir. Son yıllarda yapılan konutlar tamamen betonarmedir. Ve bu binaların tamamı toplu ısıtma sistemlerine göre yapılmaktadır. Ancak deprem bölgesi ve şehrin özelliği itibari ile çok kat müsadese verilmediğinden şehir geniş bir alana yayılmaktadır. Fakat 1993 yılından itibaren konutlara dördüncü kat izni verilmiştir. Şehirde konut sıkıntısı çekildiğinden dolayı kooperatifleşme hızla gelişmiş, konut yapımları betonarme olarak devam etmektedir.¹³ Günümüzde yörede yapılan evlerin hakim yapı malzemesi tuğladır. Az da olsa biriket de kullanılmaktadır. Eskiden yapılmış olan evlerde ahşap ağırlıklı olarak kullanılmıştır.

Kentsel yaşamda önemli yeri olan cadde ve sokaklar iş ve ticaret alanlarının bulunduğu kesimde toplanmıştır. Bunların başlıcaları Atatürk, Hüseyin Tümer, Şehit Fehmi Ercan, 70 Evler ve Manyas Caddeleri ile bu caddelere bağlı sokaklardır.

---

¹² Tunçdilek. Necdet (1967). "Türkiye İskân Coğrafyası", İstanbul Ü. Ed. Fak. Yay. , no: 1283, Coğ. Enst. Yay. No: 49, s. 36, İstanbul

¹³ Gönen İlçesi Brifing Planı. (1994). s. 5, Gönen Kaymakamlığı.

Şekil 2.3. Yatay Gelişim Haritası

2.3. Nüfus

2.3.1. Nüfus Miktarı ve Artışlar

Gönen'de yerleşmenin tarihi MÖ 5000 yılına dayanmaktadır. 1334 yılında Orhan Gazi tarafından fethedilmiştir. Bolu tarafından gelen Akçe Ali, Rüstem ve Malkoç gibi beylerin aşiretleri tarafından yeniden inşa edilerek, nemli havası, tavlı arazisi nedeniyle yöreye Gönen adı verilmiştir.

Evliya Çelebi (1611-1681) Gönen'i bahçeli, başlık bir yer olarak tanımlamaktadır. 1858 yılına kadar 6 mahalleden oluşan bir kasaba durumunda iken Kırım ve Kafkaslar'dan göç eden Çerkez ve Tatarlarla 2500'e erişen nüfusu 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşından sonra Kuzey Rumeli'den buraya göç eden muhacirlerle (Tırnova, Plevne, Osman Pazar'dan gelenler) 1902 yılında 8000'e çıkmıştır.

Gönen'in kır-kent nüfuslarını karşılaştırdığımızda 1927 yılında kent nüfusu 9376 (toplam nüfusun % 22'si) iken, kır nüfusu 33297'dir (toplam nüfusun % 78'i). 1997 yılında kır nüfusu 36195, kent nüfusu 33772'dir. Kır nüfusunun toplam nüfusa oranı % 52'ye gerilerken kent nüfusu % 48'lere yükselmiştir. Tablo 2.3'teki yılları incelediğimizde kır nüfusunun toplam nüfusa oranının günümüze doğru azaldığını, kent nüfusunun da toplam nüfusa oranının günümüze doğru arttığını görmekteyiz.

1927 yılında toplam nüfus 42673'tür. Toplam nüfus yıllık % 1,7 artarak 1935 yılında 48590'a ulaşmıştır. 1940 yılında Gönen ilçesinin hem kır nüfusunda hem şehir nüfusunda azalma görülmüştür. Bunun sebebi 1935 yılında Gönen ilçesine bağlı bulunan Çakır nahiyesinin 15 köyü ile birlikte 1940 yılında yapılan idari düzenleme ile Gönen ilçesinden ayrılarak Çanakkale ilinin Yenice ilçesine bağlanmasıdır. Çakır nahiyesinin 1935 yılındaki toplam nüfusu 5788 kişidir. 1940 yılında kır nüfusunda 1935 yılına göre 5761 azalma görülmektedir. Bu da yıllık % -3 azalışı ifade etmektedir. 1940 yılında şehir nüfusundaki azalmanın nedeni ise 1939 yılında başlayan II.Dünya Savaşı öncesinde erkek nüfusun askere alınmasıdır. Nüfus tablosunda dikkat çeken bir başka özellik de 1950 yılında özellikle kır nüfusunun artmasıdır. Bu yılın toplam nüfusunda % 3,4, kır nüfusunda % 4,3, şehir nüfusunda ise % 0,1 artış görülmüştür. Bu durumun sebebi de II.Dünya Savaşı'ndan sonra erkek nüfusun geri dönmesi ve bunun sonucunda doğurganlık oranının artmasıdır. 1960 yıllarında başlayan sanayileşmeye bağlı olarak görülen şehirleşme ile birlikte Türkiye nüfusunda olduğu gibi Gönen'de de kır nüfusu 1960'tan itibaren göçe bağlı olarak sürekli azalırken kent nüfusu da gelen göçe bağlı

olarak sürekli artmıştır. 1960 yılında kent nüfusu toplam nüfusun sadece % 19,5'ini oluşturmakta iken, 2007 yılına gelindiğinde toplam nüfusun % 57,5'ini oluşturarak 42258 kişiye ulaşmıştır (Tablo 2.3 ve Şekil 2.4).

Tablo 2.3. Gönen Kır ve Kent Nüfusları ile Yıllık Artış Oranları (1927-2007)

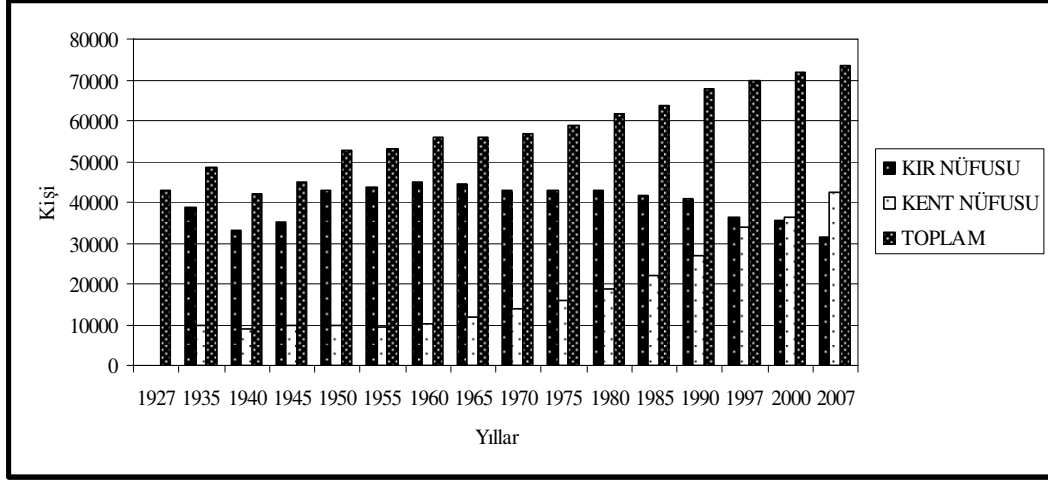
YILLAR	KIR NÜFUSU	ARTIŞ ORANI (%)	KENT NÜFUSU	ARTIŞ ORANI (%)	TOPLAM	ARTIŞ ORANI (%)
1927	33297	-	9376	-	42673	-
1935	38903	2,1	9687	0,4	48590	1,7
1940	33142	-3	9061	-1,3	42203	-2,6
1945	35131	1,2	9930	1,9	45061	1,4
1950	42717	4,3	9983	0,1	52700	3,4
1955	43653	0,4	9581	-0,8	53234	0,2
1960	45045	0,6	10890	2,7	55935	1
1965	44316	-0,3	11666	1,4	55982	0,1
1970	42771	-0,7	13815	3,7	56586	0,2
1975	42767	0	16091	3,3	58858	0,8
1980	42845	0,1	18966	3,6	61811	1
1985	41472	-0,6	22090	3,3	63562	0,6
1990	40750	-0,3	26849	4,3	67599	1,3
1997	36195	-1,6	33772	3,7	69967	0,5
2000	35541	-0,6	36263	2,5	71804	0,9
2007	31321	-1,7	42258	2,4	73579	0,4

Kaynak: TÜİK ve Balıkesir İl Sağlık Müdürlüğü Verileri

1927 yılında 9376 olan Gönen şehrinin nüfusu 1960'ta 10000'i geçerek 10890'a çıkmıştır. Yani 33 yıllık bir dönemde şehir nüfusu % 36 (2890 kişi) artabilmıştır. Oysa 1960'tan 2007 yılına kadarki yaklaşık 50 yıl içerisinde şehir nüfusu 42258'e çıkmıştır. Bu dönemde de toplam artış oranı % 288, yıllık artış oranı ise % 6,1 olmuştur.

Gönen şehrindeki artan iş imkanlarına bağlı olarak çevre köylerden ve ilçelerden şehre göçler meydana gelmiştir. Bu durum da merkez nüfusun giderek artması sonucunu doğurmuştur. Sonuçta şehrin imari açıdan, özellikle yatay yönde, gelişmesi

hızlanmıştır. Ancak yatay yönde gelişme birtakım alt yapı sorunlarını da beraberinde getirmektedir.

Şekil 2.4. Gönen İlçesinin Kır, Kent ve Toplam Nüfuslarını Gösteren Diyagram (1927-2007)

2.3.2. Nüfusun Özellikleri

2.3.2.1. Cinsiyet Durumu

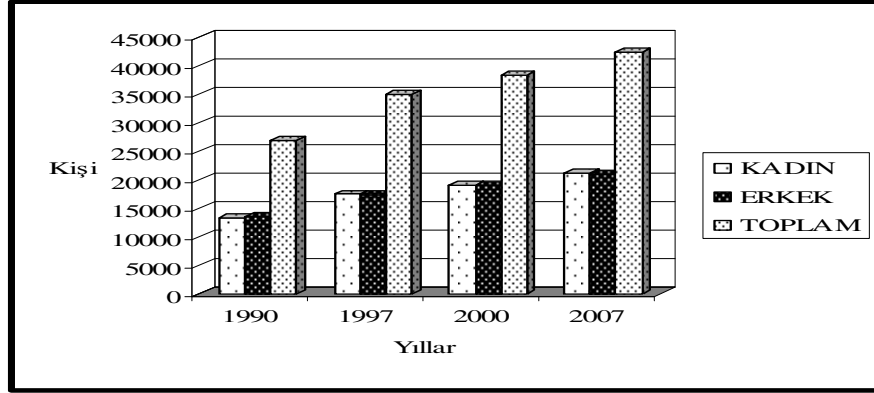
Gönen şehri nüfusunun cinsiyet durumuna baktığımızda toplam kadın ve erkek nüfusta sayıların birbirine olan yakınlığı dikkat çekmektedir (Tablo 2.4 ve Şekil 2.5).

Tablo 2.4. Yıllara Göre Gönen Şehir Merkezi Kadın-Erkek Nüfusu (1990-2007)

Yıllar	Kadın	Artış Oranı %	Erkek	Artış Oranı %	Toplam	Artış Oranı %
1990	13322	-	13527	-	26849	-
1997	17503	4,5	17364	4,1	34867	4,3
2000	19074	3	19123	3,4	38197	3,2
2007	21220	1,6	21038	1,4	42258	1,5

Kaynak: Balıkesir İl Sağlık Müdürlüğü Verileri

Tablo 2.4'ü incelediğimizde 1990 yılında kadın nüfusu 13322 (% 49,6), erkek nüfusu 13527'dir (% 50,4). 2007 yılında ise kadın nüfus 21220 ile toplam nüfusun % 50,2'sini, erkek nüfus 21038 ile toplam nüfusun % 49,8'ini oluşturmaktadır.

Şekil 2.5. Yıllara Göre Gönen Şehir Merkezi Kadın-Erkek Nüfus Grafiği (1990-2007)

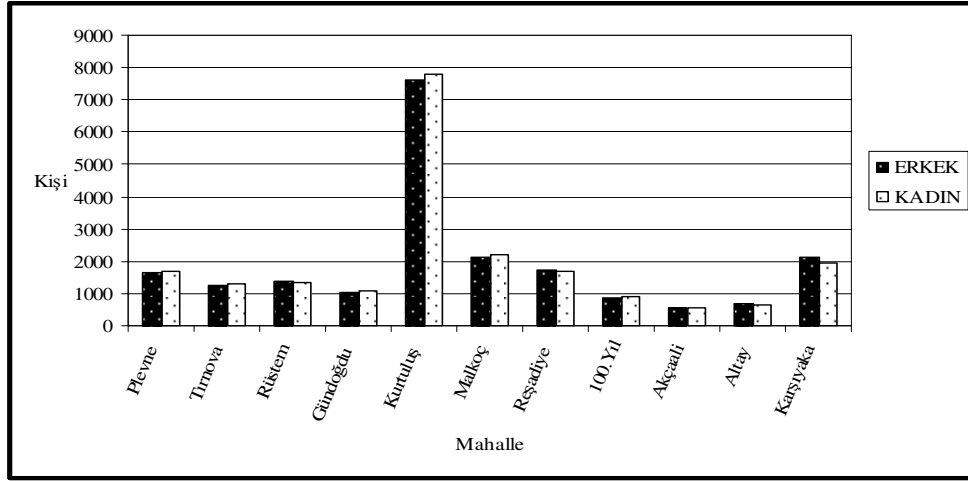
Toplam nüfusta kadın erkek sayısının genelde birbirine yakın olması mahalleler genelinde de kendini göstermektedir (Tablo 2.5 ve Şekil 2.6). Kadın nüfusun erkek nüfusa göre daha fazla olduğu mahalleler Plevne, Tırnova, Gündoğdu, Kurtuluş, Malkoç, 100.Yıl ve Akçaali'dir. Diğer mahallelerde erkek nüfus kadın nüfusundan fazladır. Bununla birlikte erkek nüfus fazlalığının en belirgin olduğu mahalle Karşıyaka Mahallesi'dir (158 kişi fazla). Kadın nüfus fazlalığının en belirgin olduğu mahalle ise Kurtuluş Mahallesi'dir (174 kişi fazla).

Tablo 2.5. Mahalleler Genelinde Kadın-Erkek Nüfusu (2007)

MAHALLE	KADIN NÜFUS	ERKEK NÜFUS	TOPLAM NÜFUS
Plevne	1692	1635	3327
Tırnova	1314	1275	2589
Rüstem	1355	1392	2747
Gündoğdu	1079	1057	2136
Kurtuluş	7785	7611	15396
Malkoç	2203	2115	4318
Reşadiye	1692	1728	3420
100.Yıl	895	882	1777
Akçaali	584	544	1128
Altay	670	690	1360
Karşıyaka	1951	2109	4060
TOPLAM	21220	21038	42258

Kaynak: Balıkesir İl Sağlık Müdürlüğü Verileri

Kadınları nüfusa kaydettirmeme anlayışı, kadın nüfus sayısını etkileyen faktörlerden biridir. Ancak Gönen’de böyle bir anlayış görülmemektedir. Dolayısıyla Gönen şehir merkezinde bir “saklı kadın” sayısından bahsedemeyiz.

Şekil 2.6. Mahalleler Genelinde Kadın-Erkek Nüfusu (2007)

2.3.2.2. Yaş Durumu

Ülkeler ve bölgeler için sosyo-ekonomik amaçlı planlar yapılırken, politikalar tespit edilirken isabetli kararlar alınabilmesi için üzerinde durulması gereken özelliklerden birisi de o yerdeki nüfusun yaş bileşiminin bilinmesidir. Nüfusun yaş bileşimi veya yaş yapısı denilince “bir nüfus kitlesinin yaş gruplarına göre sergilediği bileşim” anlaşılır. Böylece çeşitli yaş gruplarındaki nüfus miktarlarıyla, çalışma çağındaki faal nüfus, bağımlı nüfus vb. çeşitli özelliklerin bilinmesiyle ekonomik potansiyel arasındaki ilişki değerlendirilir ve sosyo-ekonomik planlar buna göre yapılır.¹⁴

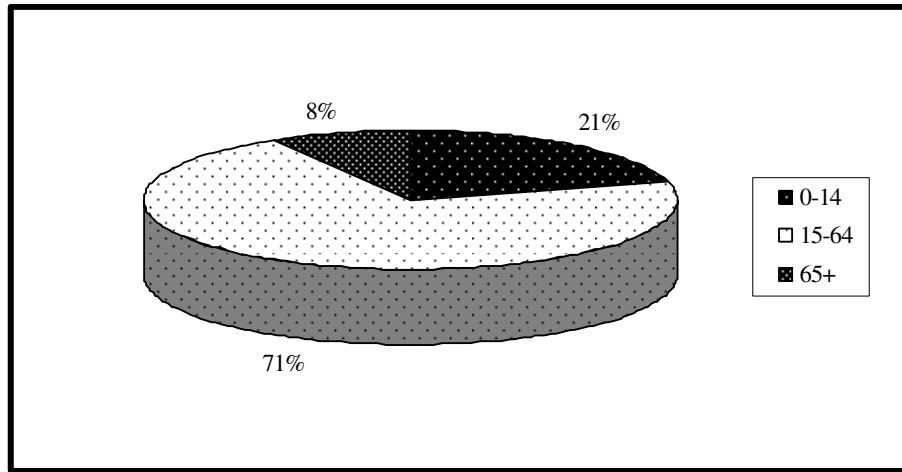
Tablo 2.6. Gönen Şehir Merkezinde Nüfusun Geniş Aralıklarla Sınıflandırılması (2007)

Yaş Grupları	Nüfusu	%
0-14	8816	20,9
15-64	29857	70,7
65+	3585	8,4

Kaynak: Balıkesir İl Sağlık Müdürlüğü Verileri

¹⁴ Serper, Özer (1980). **Demografiye Giriş**. s.18, İstanbul.

Gönen şehir merkezinin nüfusu belli yaş dilimleri esas alınarak gruplandırıldığında değişik sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Gerek nüfustaki bağımlılık oranının tesbiti, gerekse çalışan nüfus (aktif nüfus) sayısının belirlenmesi bakımından geniş aralıklı gruplandırmaya gidilebilir (0-14, 15-64, 65+ şeklinde). Böyle bir tesbit sonucunda 2007 yılına göre 0-14 yaş grubunda 8816 kişi bulunmaktadır. Başka bir ifade ile Gönen nüfusunun %20,9'unu çocuk nüfus oluşturmaktadır. 15-64 yaş grubu içerisinde 29857 kişi bulunmaktadır (Tablo 2.6). Yetişkin nüfus grubu (15-64) Gönen nüfusunun % 70,7'sini oluşturmaktadır. Yetişkin nüfus oranının yüksek olması hizmet sektöründe çalışanların varlığı ile açıklanabilir. Yaşlı nüfus grubunda (65+) ise 3585 kişi bulunmakta, bu yaş grubu da nüfusun % 8,4'ünü oluşturmaktadır. Yaş grupları içerisinde yaşlı nüfus grubu en küçük birimi oluşturur.

Şekil 2.7. Gönen Şehir Merkezinde Nüfusun Geniş Aralıklarla Sınıflandırılması (2007)

Yetişkin yaş grubu ve yaşlı yaş grubu Türkiye ortalamasının üzerindedir. 0-5 yaş grubunda yer alan nüfus toplam nüfusun % 5,7'sini oluşturmaktadır (Tablo 2.7). Bu Türkiye ortalamasının altındadır. Veriler Gönen'de doğumların azlığını ve nüfus planlamasına uyulduğunu göstermektedir. Çocuk yaş grubu Türkiye ortalamasının altındadır.

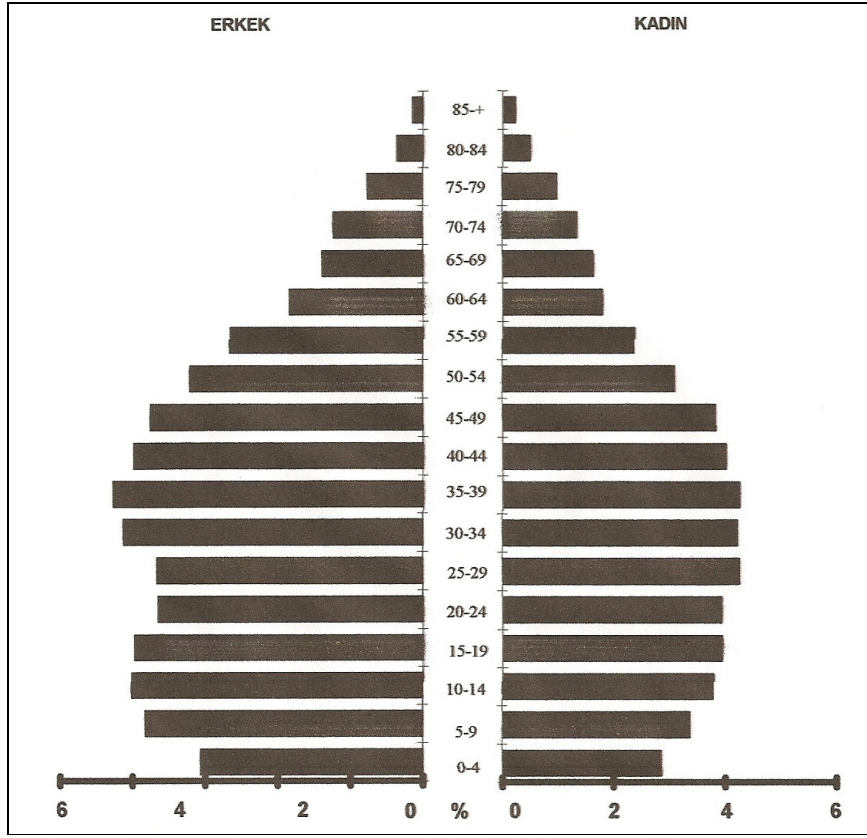
Gönen şehir merkezinde nüfusun kısa aralıklarla sınıflandırıldığı Tablo 2.7'ye baktığımızda 0-19 yaş grubu erkek nüfusun kadın nüfustan fazla olduğu görülmektedir. Ancak erkek nüfustaki bu fazlalık 20 yaşından itibaren yerini kadın nüfusa

birakmaktadır. 20-24 yaş grubunda kadın nüfus 1657 kişi, erkek nüfus 1539 kişidir. Bu durumun sebebi 20’li yaşların, erkek nüfusun askere alındığı dönem olmasıdır. Tabloda dikkati çeken bir başka özellik de 45-70 yaşları arasında nüfusun fazla olmasıdır. Bu durumda rol oynayan en büyük faktör kuşkusuz ki şehrin dünyaca ünlü kaplıcalara sahip olmasıdır. Bu nedenle özellikle bu yaş grupları sağlık amaçlı şehre yerleşmeyi tercih etmektedir. Ayrıca bu yaş grubundaki artışın bir başka nedeni de büyük kentlerde (İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa ... vb.) ve yurt dışında çalışıp emekli olanların Gönen’e gelerek yerleşmeleridir. Sonuç olarak da yaş gruplarının dağılımında 45-70 yaş grubunun fazlalığı en çok dikkat çeken özelliktir.

Tablo 2.7. Gönen Şehir Merkezi Nüfusunun Kısa Aralıklarla Yaş Gruplarına Göre Sınıflandırılması (2007)

Yaş	Kadın	Erkek	Toplam
0	249	258	507
1-4	953	1034	1987
5-9	1418	1615	3033
10-14	1598	1691	3289
15-19	1660	1678	3338
20-24	1657	1539	3196
25-29	1797	1544	3341
30-34	1783	1740	3523
35-39	1793	1802	3595
40-44	1692	1681	3373
45-49	1613	1583	3196
50-54	1301	1353	2654
55-59	995	1122	2117
60-64	749	775	1524
65-69	686	583	1269
70-74	563	516	1079
75-79	413	317	730
80-84	207	150	357
85+	93	57	150
Toplam	21220	21038	42258

Kaynak: Balıkesir İl Sağlık Müdürlüğü Verileri

Şekil 2.8. Gönen Şehir Merkezine Ait Nüfus Piramidi (2007)

2.3.2.3. Eğitim Durumu

Gönen'de eğitime önem verilmektedir. İlk eğitim kurumları (Şehit Kaymakam Rahmi Bey İ.Ö.O.-1884, Altı Eylül İ.Ö.O.-1907) cumhuriyetin ilanından önce açılmıştır. 1994 yılında 7 ilkokul, 3 ortaokul, 6 lise, 1999 yılında 7 ilköğretim okulu, 7 lise ve dengi okul, 1 meslek yüksek okulu eğitim-öğretim vermekteydi. 2008 yılında ise 10 ilköğretim okulu, 12 lise ve dengi okul, 1 meslek yüksekokulu eğitim öğretim hizmeti vermektedir. Bu nedenle Gönen'de okur-yazarlık oranı yüksektir. Kademeli olarak verilen okuma-yazma kurslarının da bu oranının yüksek olmasında etkisi vardır. Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulunda halen I.ve II.Kademe okuma-yazma kursları verilmektedir.

1990 yılında Gönen şehrinde okuma-yazma bilenlerin sayısı 20692'dir. (% 86). Okuma yazma bilmeyenlerin sayısı ise 3466'dır (% 14). Okuma yazma bilenlerin kadın-erkek dağılımına baktığımızda; okuma-yazma bilen kadın sayısının erkek sayısına göre

daha az, okuma-yazma bilmeyenlerin ise daha çok olduğunu görmekteyiz. Her iki durum da kadınların aleyhinedir.

Tablo 2.8. Gönen Şehrinin Okur Yazar Durumunun Karşılaştırılması (1990-2007)

Yıllar/Okur Yazar Durumu	1990						2007					
	E	%	K	%	T	%	E	%	K	%	T	%
Okur Yazar	11118	91	9574	80	20692	86	18528	97	18144	93	36672	95
Okur Yazar Olmayanlar	1051	9	2415	20	3466	14	547	3	1290	7	1837	5

Kaynak: Balıkesir İl Sağlık Müdürlüğü Verileri

2007 yılında Gönen şehrinde okuma yazma bilenler 36672 (% 95), bilmeyenler ise 1837 (% 5) kişidir. 1990-2007 yılları verilerini karşılaştırdığımızda 2007 yılında okuma yazma bilenlerin bilmeyenlere göre oranının artmış olduğunu görmekteyiz. Aynı şekilde okuma-yazma bilen kadın sayısının oranı da 1990 yılına göre daha fazla artmıştır (Tablo 2.8). Bu durum bize Gönen'deki eğitim seviyesinin yıldan yıla arttığını göstermektedir. Kentteki okur-yazar oranının yüksek olması, gençlerin eğitim-öğretime istekli olmaları kentin geleceği açısından olumlu bir durumdur.

Tablo 2.9. Gönen Şehrinin Eğitim Durumunun Karşılaştırılması (1990-2007)

Yıllar/Eğitim Durumu	1990		2007	
	Toplam	Oranı(%)	Toplam	Oranı(%)
Okur Yazar	3128	15	4254	12
İlkokul	12742	62	18782	51
Ortaokul	2018	10	4945	13
Lise ve Dengi	1880	9	5891	16
Yüksekokul ve Fak.	924	4	2800	8
TOPLAM	20692	100	36672	100

Kaynak: Balıkesir İl Sağlık Müdürlüğü Verileri

Gönen şehrinin 1990 yılı mezuniyet durumunu incelediğimizde, okuma yazma bilenlerin 3128'inin (% 15) okur-yazar, 12742'sinin (% 62) ilkokul, 2018'inin (% 10) ortaokul, 1880'inin (% 9) lise ve dengi okul, 924'ünün (% 4) yüksek okul ve fakülte mezunu olduğunu görmekteyiz. 2007 mezuniyet durumunu incelediğimizde; okuma

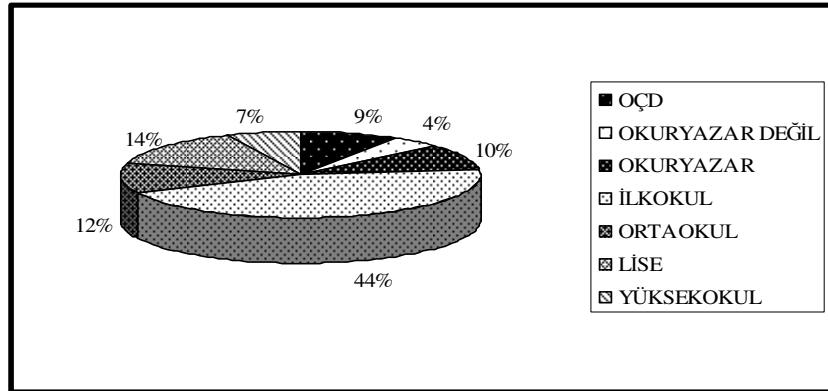
yazma bilenlerin 4254'ünün (% 12) okur-yazar, 18782'sinin (% 51) ilkokul, 4945'inin (% 13) ortaokul, 5891'inin (% 16) lise ve dengi okul, 2800'ünün (% 8) yüksek okul ve fakülte mezunu oldunu görmekteyiz. 2007 yılında sadece okur-yazar olup herhangi bir okuldan mezun olmayanların ve ilkokul mezunu olanların oranlarının düştüğü, ortaokul, lise ve dengi okul, yüksekokul ve fakülte mezunu olanların oranlarının ise artmış olduğu görülmektedir. 1990 yılında yüksek okul ve fakülte mezunu olanların oranı %4 iken, 2007 yılında bu oran % 8'e yükselmiştir (Tablo 2.9). 1994 yılında açılan Gönen Meslek Yüksek Okulunun Gönen'in eğitim seviyesinin yükselmesini sağlayan etkenlerden biri olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 2.10. Gönen Şehrinde Okuma Yazma Bilenlerin Mezuniyet Durumları (2007)

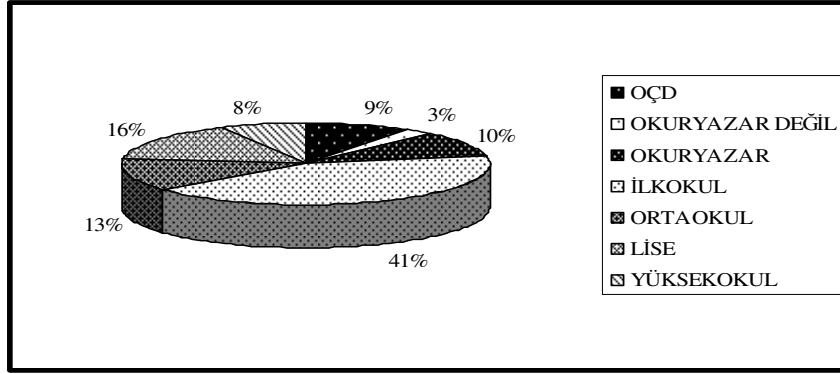
EĞİTİM DURUMU	E	%	K	%	T	%
OÇD	1963	9	1786	8	3749	9
OKURYAZAR DEĞİL	547	3	1290	6	1837	4
OKURYAZAR	2105	10	2149	10	4254	10
İLKOKUL	8880	42	9902	47	18782	44
ORTAOKUL	2660	13	2285	11	4945	12
LİSE	3278	15	2613	12	5891	14
YÜKSEKOKUL	1605	8	1195	6	2800	7
TOPLAM	21038	100	21220	100	42258	100

Kaynak: Balıkesir İl Sağlık Müdürlüğü Verileri

Şehir merkezindeki toplam nüfusun (okuma çağında olmayanlar da dahil edildiğinde) öğrenim durumuna bakıldığında nüfusun % 4'ünün okuryazarlığının olmadığını, % 10'unun okuryazar, en büyük paya sahip % 44'ünün ilkokul mezunu, % 12'sinin ortaokul mezunu, % 14'ünün ortaöğretim mezunu olduğunu, % 7'sinin ise yüksekokul mezunu olduğu görülmektedir (Tablo 2.10 ve Şekil 2.9).

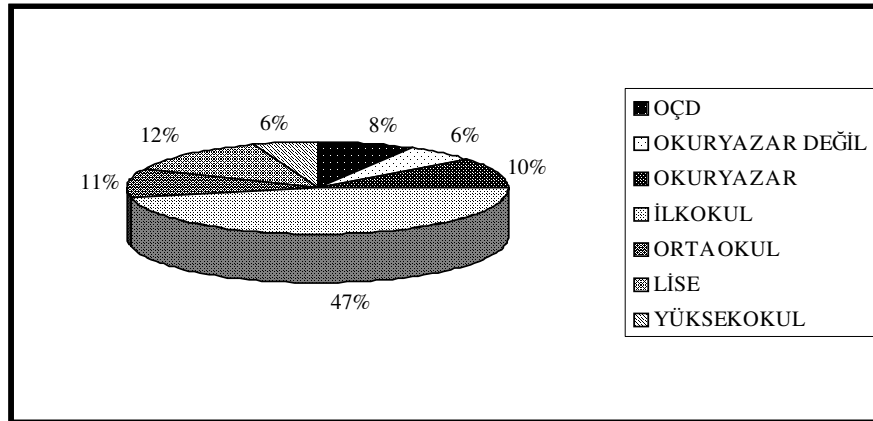

Şekil 2.9. Gönen Şehrindeki Öğrenim Durumu (2007)

Şekil 2.10. Gönen Şehrindeki Erkek Nüfusun Öğrenim Durumu (2007)

Gönen şehir merkezindeki nüfusun cinsiyetlere göre öğrenim durumları karşılaştırıldığında okur-yazar olmayan erkek nüfusun % 3 olmasına karşın bu oranın kadınlarda % 6 olması; ilkokul mezunu erkeklerin % 41, kadınların % 47 olması; ortaokul mezunu erkeklerin % 13, kadınların % 11 olması; ortaöğretim mezunu erkeklerin % 16, kadınların % 12 olması; yüksekokul mezunu erkeklerin % 8 olmasına karşın bu oranın kadınlarda % 6 olmasının Türkiye genelinde olduğu gibi Gönen şehrinde de kadın nüfusun öğrenimdeki oranının üst eğitim basamaklarına doğru gittikçe azalmasının örneklerinden birini oluşturmaktadır (Şekil 2.10 ve Şekil 2.11).

Şekil 2.11. Gönen Şehrindeki Kadın Nüfusun Öğrenim Durumu (2007)

2.3.3. Nüfus Yoğunluğu Ve Nüfusun Alansal Dağılışı

Mahallelerdeki nüfus miktarlarını gösteren Tablo 2.11 ve Şekil 2.13'e bakıldığında en fazla nüfusun Kurtuluş Mahallesi'nde (15396 kişi), en az nüfusun ise Akçaali Mahallesi'nde (1128 kişi) olduğu görülmektedir. Kurtuluş Mahallesi'nde

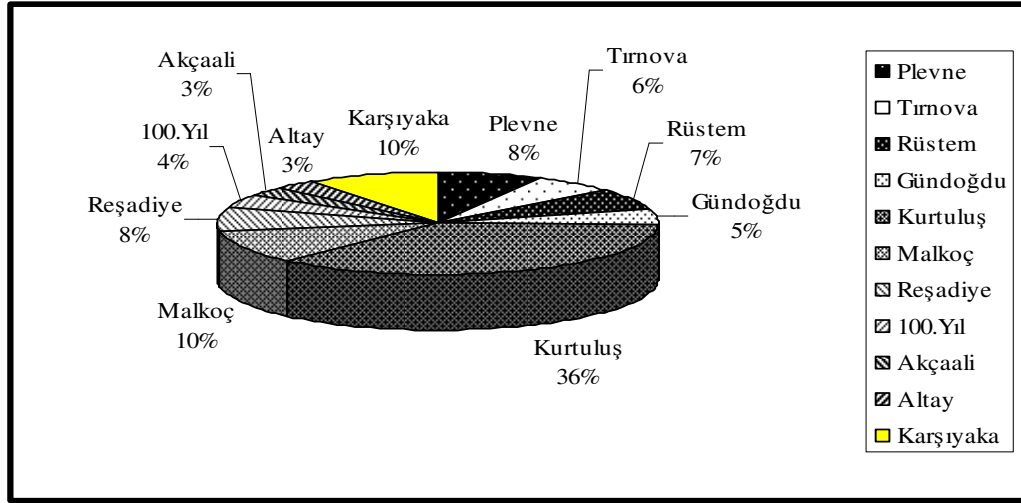
nüfusun fazla olmasının sebebi bu mahallede kooperatifleşmenin ve sitelerin yoğunlukta olmasıdır. Akçaali Mahallesi'nde nüfus miktarının en az olmasının sebebi ise bu mahallede resmi kurum ve iş yeri türünde yerlerin bulunmasıdır. Aynı sebep nüfus miktarının az olduğu diğer mahallelerden olan Altay Mahallesi için de geçerli olmaktadır.

Mahallelerin nüfus miktarları ve artış oranları yıllara göre karşılaştırıldığında (Tablo 2.11.) en fazla artış oranı Kurtuluş Mahallesi'nde görülmektedir (% 22,2). Kurtuluş Mahallesi'nde nüfus artış oranının fazla olmasının sebebi mahallede yeni imar sahalarının oluşturulması, yürütülen clearing faaliyetleri, kooperatifleşmenin ve sitelerin yoğunluk kazanmasıyla yatay ve dikey yönde gelişmesidir. Tablo 2.11'de Karşıyaka ve 100.Yıl Mahalleleri görülmemektedir. Bunun sebebi 1967 yılında bu mahallelerin henüz kurulmamış olmasıdır. 2008 yılında dahi bu iki mahalle tapu-sicil kayıtlarında Altay ve Kurtuluş Mahalleleri'ne ait görülmektedir. Yani tapu kayıtlarına göre şehir merkezi 9, yönetsel yapılanmaya göre ise 11 mahalleden oluşmaktadır. Kurtuluş Mahallesi'ndeki artış oranı şehrin daha çok Bandırma yoluna doğru (kuzeydoğu istikametinde) yatay yönde gelişmekte olduğunu göstermektedir.

Tablo 2.11. Mahalle Nüfuslarının Karşılaştırılması ve Yıllık Nüfus Artış Oranları (1967-2007)

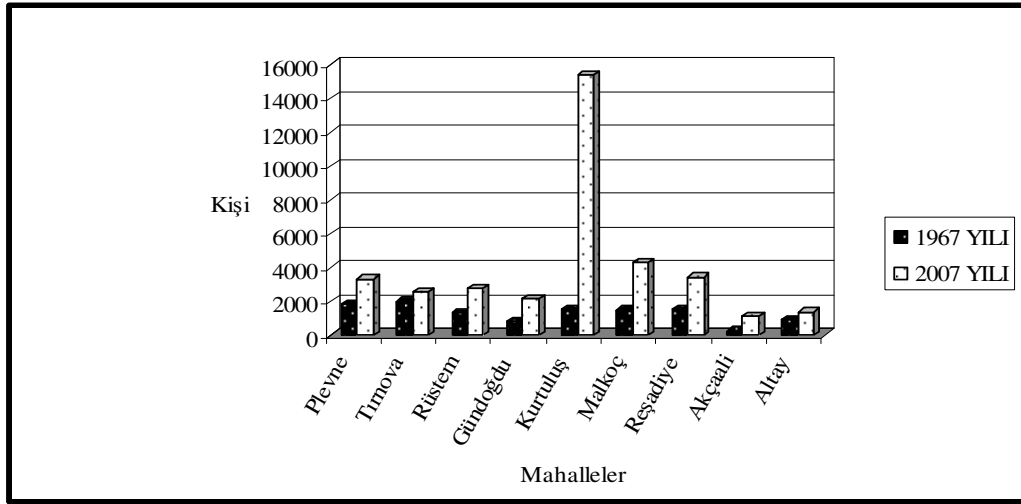
MAHALLELER	1967 YILI	2007 YILI	ARTIŞ ORANI (%)
Plevne	1833	3327	2,1
Tirnova	1987	2589	0,8
Rüstem	1344	2747	2,6
Gündoğdu	824	2136	4
Kurtuluş	1560	15396	22,2
Malkoç	1472	4318	4,8
Reşadiye	1508	3420	3,2
Akçaali	240	1128	9,3
Altay	898	1360	1,3
Karşıyaka	-	4060	-
100.Yıl	-	1777	-
TOPLAM	11666	42258	-

Kaynak: Balıkesir İl Yıllığı (1967) ve Balıkesir İl Sağlık Müdürlüğü Verileri (2007)

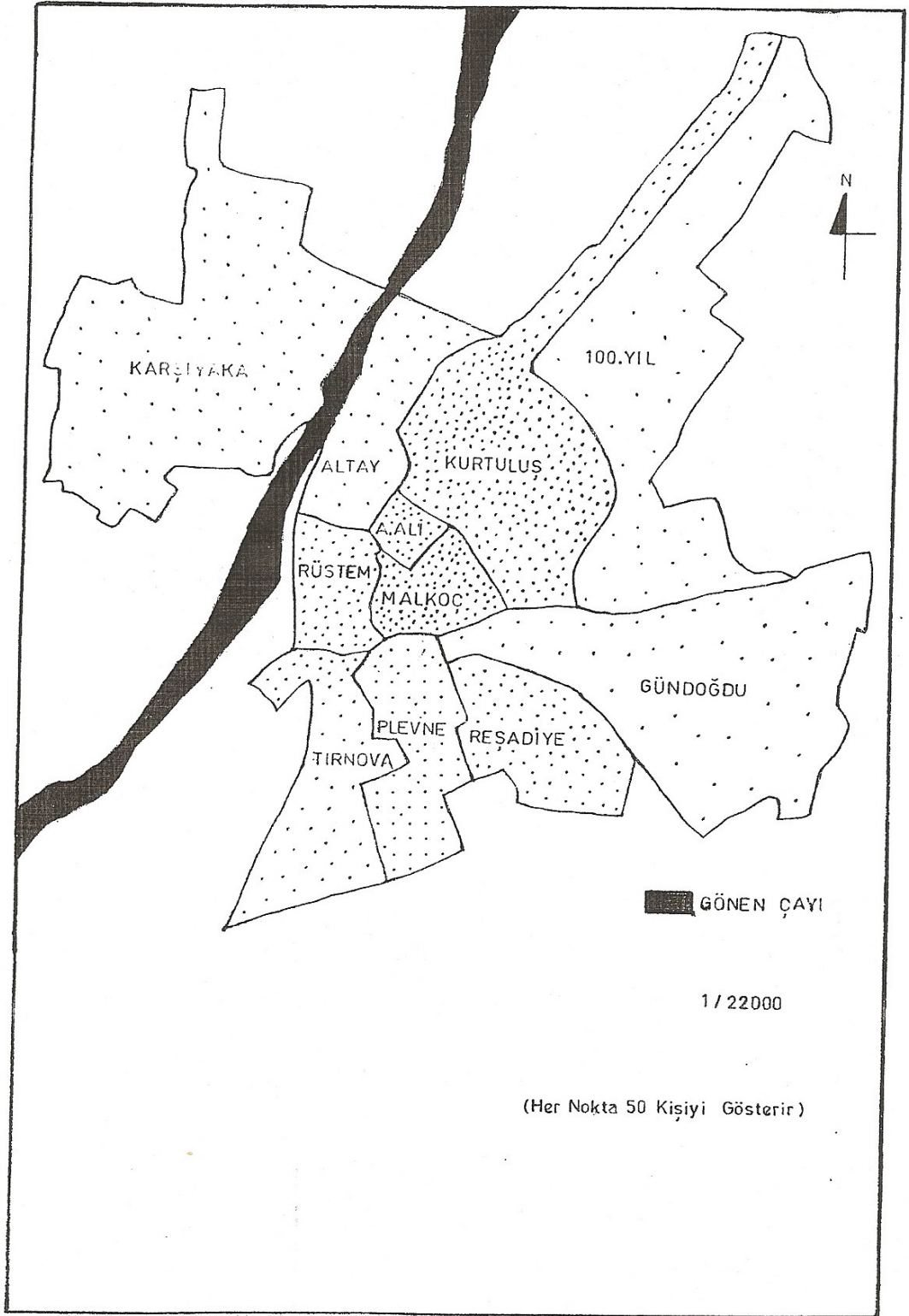
Şekil 2.12. Mahallelerin Toplam Nüfustaki Payları (2007)

Hektara ortalama 70 kişinin düştüğü Gönen şehrinde Malkoç, Akçaali, Rüstem, Kurtuluş, Reşadiye, Plevne Mahalleleri'nde nüfus yoğunluğu fazla iken, Tırnova, Gündoğdu, Altay, Karşiyaka, 100.Yıl Mahalleleri'nde nüfus yoğunluğu diğer mahallelere göre daha azdır (Tablo 2.12 ve Şekil 2.15).

Şekil 2.13. Mahalle Nüfuslarının Yıllara Göre Karşılaştırılması (1967-2007)

Şehirdeki nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu mahalle Malkoç Mahallesi'dir. Hektara 252,07 kişinin düştüğü bu mahallede nüfus yoğunluğunun fazla olmasının nedeni mahallenin alanının dar olması ve buna karşılık nüfus miktarının fazla

Şekil 2.14. Gönen Şhrinde Nüfusun Mahallelere Göre Dağılımı

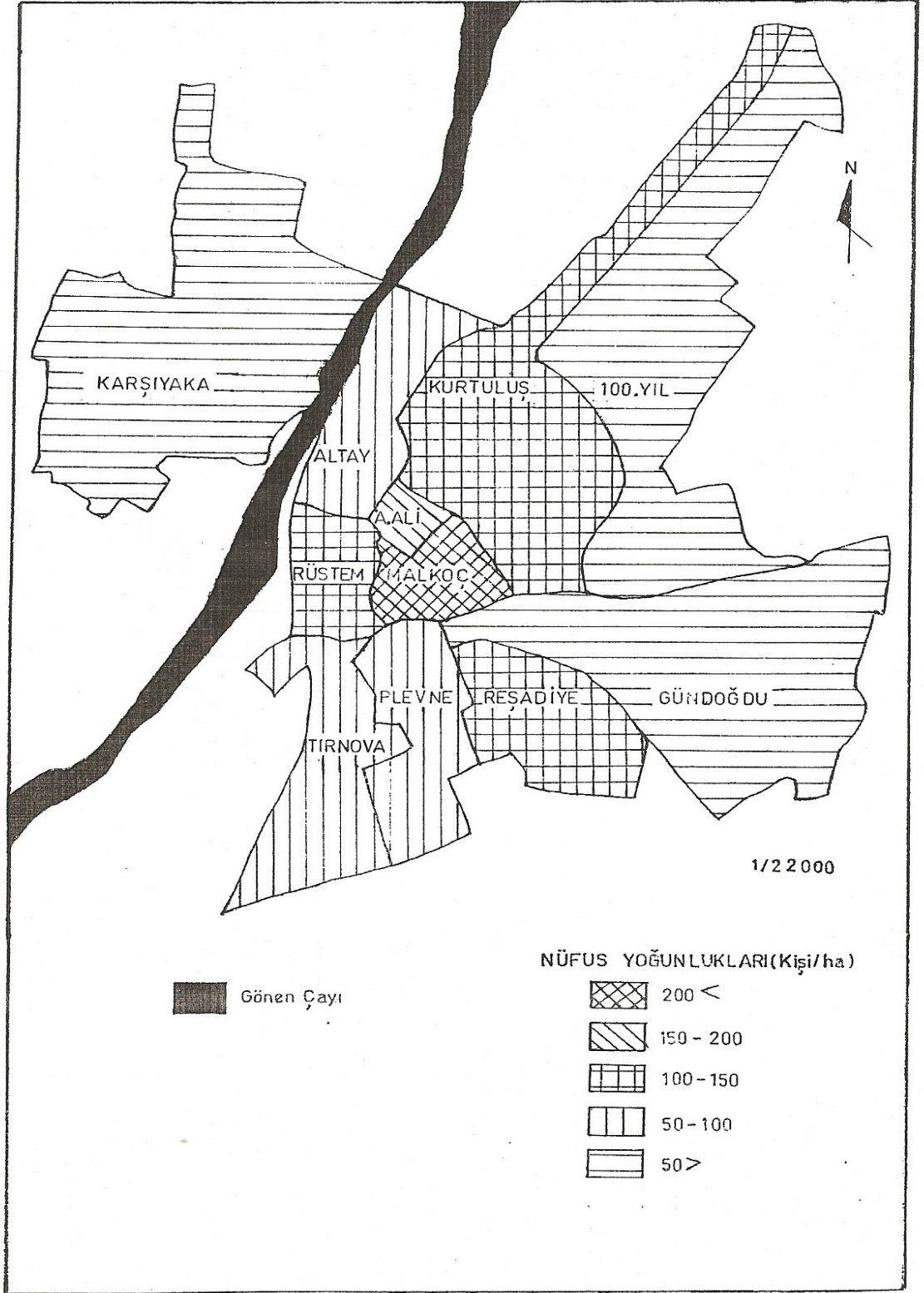
olmasıdır. Akçaali Mahallesi'ndeki nüfus yoğunlunun nedeni de bu mahallenin alanının dar olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 2.12. Mahallelerin Nüfus Yoğunlukları (2008)

MAHALLE ADI	ALANI (ha)	NÜFUSU (kişi)	NÜFUS YOĞUNLUĞU (kişi/ha)
Plevne	38.75	3327	85.85
Tırnova	46.2	2589	56.03
Rüstem	20.10	2747	136.66
Gündoğdu	98.1	2136	21.77
Kurtuluş	128.5	15396	119.81
Malkoç	17.13	4318	252.07
Reşadiye	34.1	3420	100.29
Akçaali	6,13	1128	184.01
Altay	21.72	1360	62.61
Karşıyaka	128.5	4060	31.59
100. Yıl	68	1777	26.13

Kaynak: Gönen Belediyesinden ve Balıkesir İl Sağlık Müdürlüğünden Alınan Veriler

Karşıyaka Mahallesi'nde hektara 31,59 kişi düşmektedir. Karşıyaka Mahallesi Gönen şehrinin fazla nüfusa sahip olan mahallelerinden olmasına rağmen diğer mahallelere göre nüfus yoğunluğunun düşük olmasının nedeni, bu mahallenin alanının çok geniş olması (128,5 ha) ve tarım alanları gibi yerleşim dışı alanların fazla olmasıdır. Diğer yandan Kurtuluş Mahallesi'nin kapladığı alan Karşıyaka Mahallesi'yle aynı olmasına rağmen daha fazla nüfusa sahip olduğundan dolayı nüfus yoğunluğu fazladır. Özellikle memur kesiminin en çok tercih ettiği mahallelerden olan Kurtuluş Mahallesi'nde kooperatifleşme ile katlı yapıların son yıllarda çoğalması nüfus yoğunluğunun bu mahallede artmasına neden olmuştur. Kurtuluş Mahallesi'nde hektara 119,81 kişi düşmektedir (Tablo 2.12).

Şekil 2.15. Gönen Şehrinde Nüfus Yoğunluğunun Mahallelere Göre Dağılımı

BÖLÜM III

GÖNEN'DE ŞEHİRSEL FONKSİYONLAR

3.1. Gönen'in Şehirsel Fonksiyonları

Fonksiyon, işlev ve görev kelimelerinin eş anlamlısı olup herhangi bir nesne veya yerleşmenin sahip olduğu işlevleri ifade etmede kullanılmaktadır. Yerleşmeyle ilgili olarak fonksiyonu H. DOĞANAY “Bir yerleşmenin ortaya çıkışını, gelişmesini ve büyümesini sağlayan faaliyetler”¹⁵ şeklinde, E. TÜMERTEKİN “Şehrin varlığını ve gelişmesini mümkün kılan, hayatı için gerekli kaynakları sağlayan faaliyetler”¹⁶ şeklinde tanımlamaktadır.

Kentler, sahip oldukları fonksiyonlar ile çevrelerindeki yerleşmelere karşı bir üstünlük sağlamak ve belli bir alan içinde merkezilik kazanmaktadır.¹⁷

Kır yerleşmeleri ile şehir yerleşmelerinin birbirinden ayırt edilmelerinde kullanılan kriterler içerisinde nüfus ve ekonomik fonksiyon kriterleri en fazla kullanılanlardır.

Köy ve şehir yerleşmelerini birbirinden ayırmada göz önüne alınacak nüfus sayısı konusunda coğrafyacılar arasında ortak bir karar verilemese de çoğunluğun kabul ettiği 10000 nüfus sınırını dikkate alırsak Gönen 1960 yılında bu sınırı aşarak (10890) şehir kategorisine girmiştir. TÜİK ve Balıkesir İl Sağlık Müdürlüğü 2007 yılı verilerine göre Gönen 42258 nüfusuyla orta büyüklükte bir şehirdir. Gönen şehri sahip olduğu fonksiyonlar ile gelecekte çekim merkezi haline gelecek ve nüfusu daha çok artacaktır. Bu nedenle Gönen şehri, gelecekte büyük şehir olmaya aday şehirler arasındadır denilebilir.

Köy ve şehir yerleşmelerini birbirinden ayırmada göz önüne alınacak bir diğer kriter ekonomik fonksiyonlardır. DARKOT¹⁸ ve DOĞANAY'a¹⁹ göre bir yerleşmedeki

---

¹⁵ Doğanay, Hayati (1983). “Erzurum’un Şehirsel Fonksiyonları ve Başlıca Planlama Sorunları”. Basılmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğr. Böl., s. 38, Erzurum.

¹⁶ Tümertekin, Erol (1973). “Türkiye’de Şehirleşme ve Şehirsel Fonksiyonlar”, İst. Üniv. Yay No: 1840, Coğ. Enst. Yay. No:72, s. 41, İstanbul.

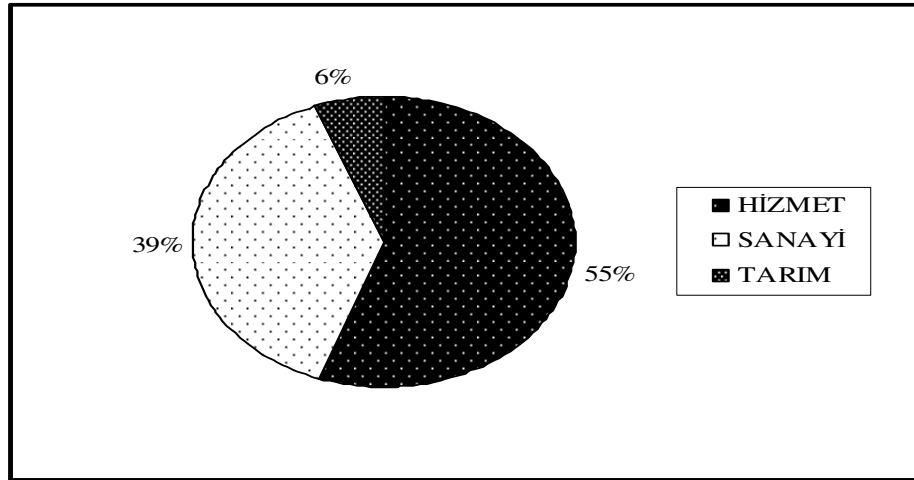
¹⁷ Köse, Abdullah (1996). “Fonksiyonel Özellikler Yönünden İvrindi”, Atatürk Üniv. Yay. No: 831, Kazım Karabekir Eğitim Fak. Yay. No: 74, Araştırma Serisi No: 16, s. 22, Erzurum.

faal nüfusun yarısından fazlası geçimini topraktan sağlıyorsa o yerleşme kırsal yerleşme, eğer tarım, faal nüfusun geçim kaynakları arasında yer tutmuyor veya % 50'den az bir oranda kalıyorsa burası kentsel bir yerleşmedir. Gönen şehrinde faal nüfusun fonksiyon alanlarına dağılımını incelediğimizde % 55,4 ile hizmetler fonksiyonu birinci, % 38,8 ile sanayi fonksiyonu ikinci, % 5,8 ile de tarım fonksiyonunun üçüncü sırada geldiği görmekteyiz (Tablo 3.1 ve Şekil 3.1).

Tablo 3.1. Gönen Şehrinde Çalışan Nüfusun İş Kollarına Dağılımı (2008)

Ekonomik Faaliyetin Türü		Çalışan Sayısı	Oranı (%)
HİZMET	Resmi ve İdari Faaliyetler	1462	15,1
	Ticari Faaliyetler	3908	40,3
SANAYİ		3754	38,8
TARIM		564	5,8
TOPLAM		9688	100

Kaynak: Gönen'deki Meslek Odaları ile yapılan görüşmeler, ilçede bulunan çeşitli resmi kurumlardan alınan veriler

Şekil 3.1. Gönen Şehrinde Çalışan Nüfusun Fonksiyon Alanlarına Göre Dağılımı (1994-2008)

¹⁸ Darkot, Besim (1967). "Şehir Arımında Nüfus Sayısı ve Fonksiyon Kriteri", İstanbul Üniversitesi, Coğrafya Enstitüsü Dergisi, Cilt:8, Sayı:17, s.4, İstanbul.

¹⁹ Doğanay, Hayati (1994). **Türkiye Beşeri Coğrafyası**. Ankara:Gazi Büro Kitabevi, s.441.

Gönen şehrinde tesbit edebildiğimiz çalışan kişi sayısı 9688 kişi kadardır. Ancak herhangi bir meslek odasına veya derneğe kayıtlı olmayan kişiler bu sayı içerisinde yer almamaktadır. Söz gelimi inşaat işçilerinin, çeyiz ürünleri imalatı yapan veya satan ancak herhangi bir yere kaydı olmayan kişilerin, seyyar satıcıların, Gönen şehrinde ikamet edip çevre köylerdeki sahip oldukları arazileri işlemek için günü birlik gidip gelenler vb. sayısı Tablo 3.1'deki çalışan sayısına dahil değildir.

3.1.1. İdari Fonksiyonlar

Kentler, çevrelerine çeşitli idari ve siyasi kurumlar ile hizmet vermektedirler.²⁰ Şehirler geliştikçe verdikleri hizmetlerin ölçüleri de artar ya da verdikleri hizmetlerin boyutu arttıkça şehirlerin gelişmesi mümkün olabilir denilebilir.

Bir hizmet şehri olan Gönen'in tarihi oldukça eskilere dayanır. Gönen'in idari yapısında meydana gelen değişmelerin tarihsel gelişimine bakıldığında, XV.yüzyıl sonraları ve XVI.yüzyılda Gönen merkez Bursa'yla birlikte Hüdavendigâr (Bey) sancağına bağlı 33 nahiye arasında yer almaktadır. Aynı yüzyıla ait diğer tahrir kayıtlarında kaza olarak da geçmektedir. Bunu takip eden yıllara ait kayıtlarda bazen kaza, bazen nahiye olarak karşımıza çıkmaktadır. Hatta burası için yine idari bölge olduğunu gösteren vilayet tabiri de kullanılmıştır. Mesala "Cemaat-ı Karacalerder Vilayet-i Gönen". Bu durum 19.yy ortalarına kadar bu şekilde devam etmiştir.²¹

19.yüzyıla kadar Bursa merkezli Hüdavendigâr sancağına bağlı olan Gönen, bu dönemde Karasi sancağına bağlanmış, Karasi sancağı ise bir üst birim olan Hüdavendigâr vilayetine bağlanmıştır. Tanzimattan sonra taşra teşkilatında yapılan değişiklikler sonucu Kaza Müdürlüğü oluşturulmuştur ve Gönen kazası 1842 yılından itibaren müdür tarafından idare edilmiştir. Müdür kazanın ileri gelenleri tarafından ve genelde halk arasından seçilmiştir. Muhtemelen 1864 yılında nahiye statüsüyle Erdek kazasına bağlanmıştır. Nahiye olduğu dönemde kasabada müdür, naib, katip ve vukuat katibinden oluşan dört resmi görevli bulunmaktaydı. Daha eski dönemlerde karantina katibinin de bulunduğu tesbit edilmiştir.²²

---

²⁰ Göney, Süha (1995). **Şehir Coğrafyası I**. İstanbul:İÜ Yay No:3908, s. 233.

²¹ Başbakanlık Osmanlı Arşivleri., Tapu Tahrir Defterleri, No. 111, s. 477.

²² Başbakanlık Osmanlı Arşivleri, (1260). Maliye Nezareti-Mesarifat Muhasebesi, No: 5858.

1878 yılında Erdek kazasından ayrılarak Bandırma kazasına bağlanmıştır.²³ Göçler sebebiyle artan nüfus neticesinde ahali tarafından kaymakamlık teşkili için 1881 yılı başlarında yapılan başvuru daha mühim nahiyelerin kaza olabilmek için sırada beklediği gerekçesiyle reddedilmiştir.²⁴

1882 yılında ise Gönen kaza olmuş ve Mehmet Bey, Gönen Kaymakamlığına tayin edilerek şehrin ilk kaymakamı olmuştur.

Gönen'de belediye teşkilatının ne zaman kurulduğu tam olarak bilinmemekle beraber 1887 yılı kabul edilmektedir. Çünkü tesbit edebilen ilk belediye başkanı 1887 yılında göreve gelen Halil Kamil Efendi olup 1895 yılına kadar görevde kalmıştır. Belediye reisleri her yıl tekrarlanan seçimler sonucunda iş başına gelirlerdi. Kazadaki altyapı, ulaşım ve temizlik işlerini yürütmekle görevliydi. Kaza olmasından sonra artan ihtiyaçlar sebebiyle yeni idari birimler de oluşturulmuştur. Bu birimler şunlardır; Kaza İdare Mahkemesi, Belediye Dairesi, Bidayet Mahkemesi, Ziraat Bankası Şubesi, Ziraat ve Ticaret Odası, Maarif Komisyonu, Nafia Komisyonu, Tedarik Vesait, Nakliyye-i Askeriyye Komisyonu, İstatistik Komisyonu, Duyun-ı Umumiye İdaresi, Zabıta İdaresi, Nüfus İdaresi, Telgraf ve Posta İdaresi, Reji İdaresi, Tedkik ve Bakaya Komisyonu, Mal Kalemi, Muhacirin Komisyonu, Redif Taburu.²⁵

Göçlerle nüfusu artan Gönen'de 1898 yılında iki nahiye kurulmuştur.²⁶ Bunlar Sarıköy ve Karasuçam nahiyeleridir. 1905 yılında ise Sarıköy ve Taban nahiyelerinin varlığı dikkat çekmektedir.²⁷ Günümüzde ise Tütüncü, Buğdaylı ve Sarıköy nahiyeleri mevcut olup belediyesi olan tek nahiye Sarıköy'dür.

1152 km² idari alana sahip olan Gönen ilçesi, Balıkesir ilinin nüfus ve yüzölçümü olarak üçüncü büyük ilçesidir. Gönen 2008 yılı itibariyle; şehir olarak 11 mahalleye, Sarıköy adıyla belediye teşkilatı ve 4 mahallesi bulunan bir beldeye, Tütüncü ve Buğdaylı ismiyle iki adet nahiyeye, 89 adet köye sahiptir.

---

²³ Mutfak, Abdülmecit (1997) **Salnamelerde Karasi Sancağı (1847-1922)**. Balıkesir, s. 93.

²⁴ Başbakanlık Osmanlı Arşivleri, (Haziran 1881). Şuray-ı Devlet Hüdavendigâr, No: 1540/16.

²⁵ Akkuş, Tacettin (2001). a.g.e., s. 23-24.

²⁶ Başbakanlık Osmanlı Arşivleri , Dahiliye Nezareti-Sicil-i Nüfus İdare-i Umumiyesi, 5/2.

²⁷ Başbakanlık Osmanlı Arşivleri, Dahiliye Nezareti-Sicil-i Nüfus İdare-i Umumiyesi , 40/47.

2008 yılı itibariyle Gönen’de resmi kurum ve kuruluşlarda 1462 kişi çalışmaktadır. Çalışan nüfusun % 15,1’ini meydana getirmektedir (Tablo 3.2).

Tablo 3.2. Gönen Şehrinde Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Çalışanların Sayısı (2008)

Resmi Birimin Adı	Çalışan Sayısı	Resmi Birimin Adı	Çalışan Sayısı
Kaymakamlık	5	DSİ Müdürlüğü	43
Belediye Başkanlığı	139	İlçe Halk Kütüphanesi	1
Müftülük	69	Cumhuriyet Başsavcılığı	29
Emniyet Müdürlüğü	97	Kapalı Ceza ve Tutukevi	6
Özel İdare Müd.	3	Sivil Savunma Müd.	-
Mal Müdürlüğü	12	İlçe Seçim Kurulu	3
Vergi Dairesi	30	Nüfus Müdürlüğü	6
Askerlik Şubesi	7	Köy Hizmetleri Şefliği	10
Jandarma K.	45	İcra ve İflas Müdürlüğü	3
Milli Eğitim Müd.	542	Gençlik ve Spor Müdürlüğü	3
Öğretmenevi	14	Meteoroloji Müdürlüğü	4
Halk Eğitim Mrk.	35	PTT	19
Mesleki Eğt. Mrk.	18	Türk Telekom İşletme Şefliği	20
Gönen MYO	21	TEDAŞ İşletme Şefliği	11
İlçe Tarım Müd.	21	Gönen Ovası Sulama Bir.Bşk.	7
Tapu Kadastro Müd.	8	Köylere ve Üreticilere Hizmet Götürme Birliği Başkanlığı	6
Tapu Sicil Müd.	6	Çiftçi Mallarını Koruma Bşk.	3
Sağlık İle İlgili Birimler	201	Tarım Kredi Koop.Başkanlığı	5
Orman İşletme Şefliği	10	TOPLAM	1462

Kaynak: Resmi Kuruluşlarla Yapılan Görüşmeler, Kaymakamlık Brifingi

Gönen şehrinde resmi dairelerde çalışanların sayısına bakıldığında sosyo-kültürel faaliyetlerde çalışanların çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir.

Gönen’de yönetim fonksiyonları bakımından önemli olan kuruluşlardan biri de belediyedir (Foto 6). 2008 yılı itibariyle Gönen Belediyesinde 139 kişi çalışmaktadır. Belediye yol, su, kanalizasyon, imar gibi altyapı hizmetlerinin dışında eğitim, sosyal-kültürel, sağlık hizmetleri de vermektedir.

Gönen şehrinin idari fonksiyonları geçmişte olduğu gibi günümüzde de oldukça iyi düzeydedir. Sadece kendisine bağlı çevrelere değil, komşu yerleşim birimlerine de hizmetler vermektedir.

3.1.2. Sosyo-Kültürel Fonksiyonlar

Sosyal ve kültürel hizmetler veren kurumlar buldukları yerlerin şehrsel gelişiminde önemli rol oynar. Bu hizmet kuruluşları, şehir halkına olduğu kadar, çevresinde uzak veya yakın belli bir alana da hizmet eder. İnsanların şehir yaşamını tercih etmelerinin, kırsal alanlardan şehirlere doğru yaşanan göçlerin de en önemli nedenlerinden biri bu hizmetlerden daha rahat faydalanabilmektir. Bu hizmetler şehirlerin gelişmişlik düzeyi ile doğrudan bağlantılıdır. Şehirler geliştikçe ve büyüdükçe bu hizmetleri daha etkin bir şekilde sakinlerine sunmakta ve bu tür olanaklar daha fazla artmaktadır.

Foto 6. Gönen Belediyesinden Bir Görünüm

Gönen şehrinin gelişmesine paralel olarak sosyo-kültürel alandaki gelişmeler de artmıştır.

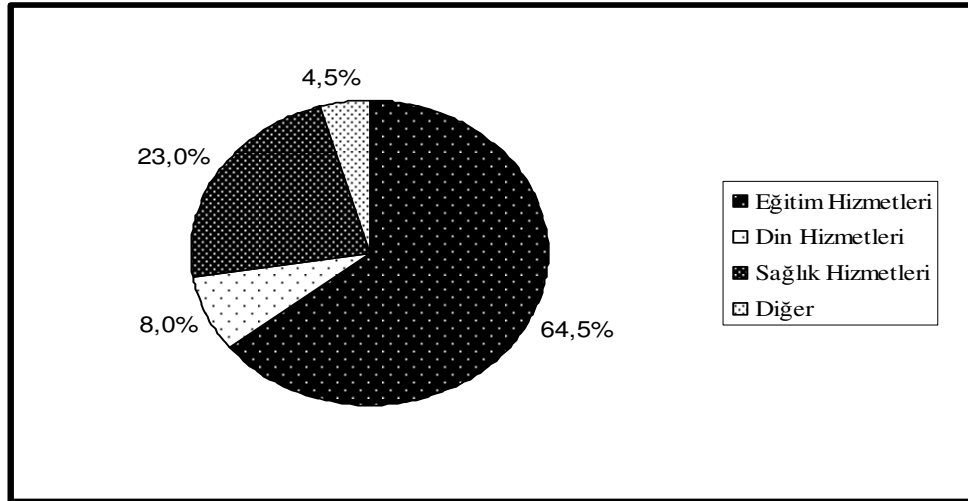
Gönen şehrinde 2008 yılında sosyo-kültürel faaliyetlerde istihdam edilenlerin sayısı 873 kişi olup, çalışan nüfusun % 9'unu meydana getirmektedir. Sosyo-kültürel faaliyetlerde eğitim işleri ile uğraşanlar % 64,5 ile ilk sırada gelmektedir. Eğitim sektöründe çalışanlara ilk ve orta dereceli okullarda çalışanlar, Milli Eğitim Müdürlüğü, Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu, Mesleki Eğitim Merkezi, Özel Mahmut Bayram İlköğretim Okulu, Gönen Meslek Yüksekokulu ve okullardaki hizmetliler dahildir (Tablo 3.3 ve Şekil 3.2).

Sosyo-kültürel fonksiyonlar arasında en önde geleni eğitim ile ilgili faaliyetlerdir. Gönen şehrinde eğitim alanında çalışanların sayısı 563 kişi olup sosyo-kültürel faaliyetler içerisinde % 64,5'lik bir oran meydana getirmektedir. Gönen şehrinde eğitim faaliyetleri günden güne gelişme göstermektedir.

Tablo 3.3. Gönen Şehrinde Sosyo-Kültürel Fonksiyonlarda Çalışanların Dağılımı (2008)

Sosyo-Kültürel Faaliyetin Türü	Çalışan Sayısı	Oranı (%)
Eğitim Hizmetleri	563	64,5
Din Hizmetleri	69	8
Sağlık Hizmetleri	201	23
Diğer	40	4,5
TOPLAM	873	100

Kaynak: Yerde Yapılan Tespitler, Resmi Envanterler

Şekil 3.2. Gönen Şehrinde Sosyo-Kültürel Fonksiyonlarda Çalışanların Dağılımı (2008)

Gönen şehrinde eğitimin tarihçesi ile ilgili kaynaklara baktığımızda 1487 yılında Sarıköy ve yeri tespit edilemeyen Tutcu köyünde ilim tahsili yapan iki şahsın ismi geçmektedir.²⁸ 1573 yılında Hacı Rüstem Mahallesi'nde bir, Hacı Mustafa Mahallesi'nde iki, Malkoç Mahallesi'nde dokuz, Çarşı Mahallesi'nde ise bir talebe mevcuttur. Toplam on üç talebe etmektedir ki bu sayı küçük bir medrese için uygun

²⁸ Başbakanlık Osmanlı Arşivleri, Tapu Tahrir Defterleri, No: 44, s. 8-9.

görülebilmektedir. Nitekim Malkoç Mahallesi'nden Balı oğlu Mustafa, danişmend olarak yazılmıştır.²⁹ Yani icazet alma seviyesine gelmiş ve medresede oda sahibi olmaya hak kazanmış öğrenci demektir.³⁰ Tüm bu bilgilerden binası ve ismi olmasa dahi medrese eğitimi alan bir grup öğrenci olduğu açıktır ve muhtemelen eğitim Malkoç Mahallesi'nde yapılmaktadır.³¹

Ondokuzuncu yüzyılda kasabadaki eğitim hakkında ayrıntılı belgeler bulabilmek mümkün olabilmektedir. Bu belgelerden 1840 yılında Gönen medresesinin Çarşı Camii'ne bağlı olarak faaliyet gösterdiği anlaşılmaktadır.³² Salnamelerde de Gönen'deki medrese sayısı bir olarak verilmektedir. Medresenin bulunduğu yerle ilgili değişik yorumlar yapılmaktadır. Medresenin yeri eski Çarşı Camii'nin bahçesidir. Yani günümüzdeki Çarşı Camii'nin kenarından geçen ana yol üzerindeki büyük çınar ağacının bulunduğu yerdir.³³

II.Mahmut'tan (1808-1839) itibaren Rüşdiyelerin açılmakta olduğunu görüyoruz. Daha sonraki dönemlerde ise kızlar için de eğitim kurumları açılmıştır. Bir tarafta medrese ve sıbyan okulları eski tarzda eğitim yaparken diğer taraftan yeni tarzda eğitim yapan ibtidai, rüşdiye, idadi gibi okulların açılması ister istemez toplum içerisinde kültür çatışmasına sebep olmuştur.³⁴

Gönen'de yeni eğitim kurumlarının hangi tarihlerde açıldığı tam olarak bilinmemekle beraber II.Abdülhamit döneminde (1876-1909) yoğunluk kazandığı aşikârdır.³⁵

Gönen şehrinde 1891 yılında kasabada bir adet Mekteb-i İbtidai inşa edilmiş ve eğitime başlanmıştır. 1892 yılında Plevne Mahallesi'nde bir Mekteb-i İbtidai inşasına başlanmıştır. 1901 yılında bir Rum İbtidaisinin inşası için ruhsat verilmiştir. 1909 yılında Reşadiye Mahallesi'nde bir kız mektebi inşa edilmiştir.³⁶ 1915 yılında Gönen'de

---

²⁹ Başbakanlık Osmanlı Arşivleri, Tapu Tahrir Defterleri, No: 1091, s. 183.

³⁰ İpşirli, Mehmet (1993). "Danişmend", Diyanet İslam Ansiklopedisi, C. VIII, İstanbul, s. 464.

³¹ Akkuş, Tacettin (2001). a.g.e. , s. 221.

³² Başbakanlık Osmanlı Arşivleri, Maliye Nezareti- Ceride Muhasebesi, No: 544, s. 17

³³ Akkuş, Tacettin (2001). a.g.e. , s. 221.

³⁴ Akkuş, Tacettin (2001). a.g.e. , s. 222-223.

³⁵ Akkuş, Tacettin (2001). a.g.e. , s. 223.

³⁶ Sabah Gazetesi, 8 Eylül 1909, No:7168.

iki erkek ve bir kız mektebi inşa edilmiştir.³⁷ Gönen’de 1907 yılından itibaren artan nüfusa paralel olarak okul sayısı da artmıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında sadece 2 ilkokul bulunan Gönen şehrinde bugün 10 ilköğretim okulu, 12 orta dereceli okul, 1 halk eğitim merkezi ve akşam sanat okulu, 1 mesleki eğitim merkezi, 1 meslek yüksek okulu eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir (Tablo 3.4).

Foto 7. Şehrin En Eski Okulu Olan Şehit Kaymakam Rahmi Bey İlköğretim Okulu’ndan Bir Görünüm

Gönen şehrinde var olan 11 mahallenin sekizinde (Karşıyaka, 100.Yıl, Altay, Rüstem, Malkoç, Kurtuluş, Reşadiye, Gündoğdu Mahalleleri) ilköğretim okulu bulunmaktadır. Bu ilköğretim okullarından ikisi Reşadiye Mahallesi’nde, ikisi Kurtuluş Mahallesi’nde olup Rüstem, Karşıyaka, 100.Yıl, Altay ve Malkoç, Gündoğdu Mahalleleri’nde de birer tane ilköğretim okulu bulunmaktadır. Geriye kalan 3 mahallede (Akçaali, Tırnova, Plevne) ilköğretim okulu bulunmamaktadır. Kurtuluş, Reşadiye ve Karşıyaka Mahalleleri’ndeki öğrenci sayısı diğer mahallelere göre daha fazladır. Bu durum mahallelerin nüfusları ile paralellik göstermektedir. 6 mahallede de (Tırnova, Reşadiye, Gündoğdu, Kurtuluş, Malkoç, Rüstem) ortaöğretim kurumları bulunmaktadır.

---

³⁷ Küpeli, Özer (1997). “XIX.YY. Sonları ve XX.YY. Başlarında Gönen Kazası”. Yayımlanmamış Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Tarih Bölümü, s. 44, İzmir.

İlköğretim okullarından Altıeylül ve Şehit Kaymakam Rahmi Bey İlköğretim Okulları şehrin en eski ilköğretim okullarıdır (Foto 7). Bu iki okulda 1438 öğrenci öğrenim görmektedir. İkili eğitim-öğretim yapan tek ilköğretim okulu Altıeylül İlköğretim Okuludur. Şehir merkezinde taşınmalı ilköğretim okulları Atatürk İÖO ve Karşıyaka İÖO'dur.

Tablo 3.4. Gönen Şehrindeki İlk, Orta ve Yüksek Dereceli Okulların Dağılımı (2008)

Okulun Adı	Açılış Tarihi	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Derslik Sayısı	Bulunduğu Mahalle
Ş.K.Rahmi Bey İÖO	1884	734	23	16	Malkoç
Işıl İpek İÖO	1996	651	23	18	Kurtuluş
M.Akif Ersoy İÖO	1938	580	21	19	Kurtuluş
M.Ahmet Genç İÖO	1991	584	24	21	100.Yıl
Mehmet Çanakçı İÖO	1976	641	25	24	Reşadiye
Altı Eylül İÖO	1907	704	31	18	Rüstem
Atatürk İÖO	2001	663	27	24	Reşadiye
Özcan Kılınçay İÖO	2007	425	20	17	Altay
Karşıyaka 100.Yıl İÖO	1981	1082	41	33	Karşıyaka
Özel Mahmut Bayram İÖO	2006	263	18	16	Gündoğdu
TOPLAM	-	6327	253	206	-
Gönen Anadolu Lisesi	1994	355	30	17	Tırnova
Hacı Şükriye İpek Sağlık Meslek Lisesi	1990	155	20	8	Tırnova
Mustafa Uşdu Lisesi	2001	574	34	29	Reşadiye
Mirciler Ticaret Meslek Lisesi	1992	222	21	14	Tırnova
Anadolu Otel. ve Turizm Meslek Lisesi	1997	164	11	14	Tırnova
İmam Hatip ve And. İHL	1977-2007	231	14	16	Gündoğdu
Kız Teknik ve Meslek Lisesi	1936	314	16	12	Malkoç
Ömer Seyfettin Anadolu Lisesi	1968-2005	387	28	41	Rüstem
Anadolu Meslek-Teknik ve End. Meslek Lisesi	1977	582	43	14	Kurtuluş
TOPLAM	-	2984	217	165	-
Gönen Meslek Yüksek Okulu	1994	944	10	-	Karşıyaka
GENEL TOPLAM	-	10255	480	371	-

Kaynak: Gönen İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Verileri, Yerinde Yapılan Tespitler

Kız Teknik ve Meslek Lisesi de şehrin en eski orta dereceli okuludur (Foto 8). 1936 yılında açılan okul 1967 yılında Akşam Kız Sanat Okulu, 1975 yılında Kız Meslek Lisesi, 2000 yılında da Gönen Meslek Lisesi adını alarak eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir. 2000 yılından itibaren erkek öğrenciler de okulda öğrenim görmektedir. 2007-2008 eğitim-öğretim yılından itibaren okulun bünyesinde Kız Teknik Lisesi faaliyete geçmiştir. Şuan okulda toplam 314 öğrenci öğrenim görmektedir. Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise, Endüstri Meslek Lisesi ayrı ortaöğretim kurumları olup yeterli bina ve derslik olmamasından dolayı Endüstri Meslek Lisesine ait okul binasında hizmet vermektedir. Bu okulların idareci ve öğretmenleri Endüstri Meslek Lisesi bünyesinden karşılanmaktadır.

Foto 8. 2007 Yılında Yıkılan Gönen Meslek Lisesinden Bir Görünüm

Gönen şehrindeki okulların sayısındaki artışa baktığımızda 1990 yılından sonra mevcut okullara 4 ilköğretim okulu, 6 da ortaöğretim okulu eklenmiştir (Tablo 3.4). Bunun nedeni şehirdeki nüfus artışıdır. Bugün Altıeylül İlköğretim Okulunda ikili eğitim yapılması şehirdeki okul binası ve derslik ihtiyacını ortaya koymaktadır.

2008 yılında Gönen şehrinde ilk, orta ve yüksek dereceli tüm okullarda okuyan öğrenci sayısı 10255 kişidir. Bunun 6327'si ilköğretim okullarında, 2984'ü orta dereceli okullarda, 944'ü yüksek okulda öğrenim görmektedir (Tablo 3.4). 1992-1993 eğitim yılı verilerine baktığımızda Gönen şehrinde ilk ve orta dereceli tüm okullarda okuyan

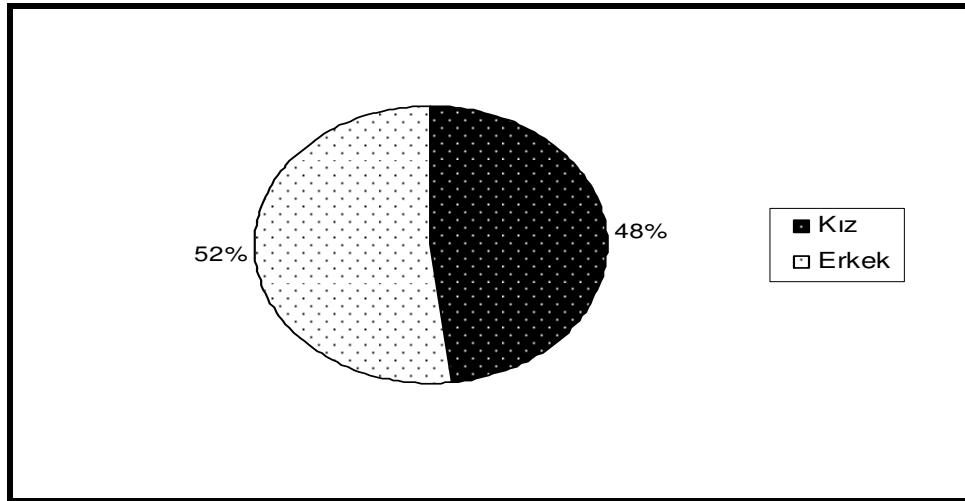
öğrenci sayısı, 2522'si ilkokul, 2056'sı ortaokul, 1088'i lise olmak üzere, toplam 5666 kişidir.

Öğretmen sayısı ise 2008 yılında ilköğretim okullarında 253, ortaöğretim okullarında 217 ve yüksek öğretim okulunda 10 olmak üzere 480 kişidir. Dolayısıyla Gönen şehrinde öğretmen başına ilköğretimde 25, orta öğretim okullarında 14 ve yüksek öğretim okulunda 94 öğrenci düşmektedir (Tablo 3.4). 1993 yılında ise öğretmen sayısı; 92 ilkokul, 150 lise olmak üzere toplam 242 kişidir. Öğretmen başına ilkokulda 28,17, ortaöğretim okullarında 20,96 öğrenci düşmekteydi.

Tablo 3.5. Gönen Şehrindeki İlk, Orta ve Yüksek Dereceli Okullardaki Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı (2008)

Okul	Kız	Oranı (%)	Erkek	Oranı (%)	Toplam	Oranı (%)
İlköğretim Okulları	3015	48	3312	52	6327	100
Orta Dereceli Okullar	1430	48	1554	52	2984	100
Yüksek Dereceli Okul	249	26	695	74	944	100
TOPLAM	4694	48	5561	52	10255	100

Kaynak: Gönen İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Verileri, Yerde Yapılan Tespitler

Şekil 3.3. Gönen Şehrindeki İlk, Orta ve Yüksek Dereceli Okullardaki Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı (2008)

Şehirdeki ilk ve ortaöğretim okullarındaki toplam öğrenci sayısı olan 9311 kişinin % 48'ini (4445 kişi) kız, % 52'sini (4866 kişi) erkek öğrenciler oluşturur. Gönen'deki ilköğretim okullarında 3312 (% 52) erkek öğrenciye karşılık, 3015 (% 48)

kız öğrenci bulunmaktadır. İlköğretim okullarında 297 erkek öğrenci fazlalığı bulunmaktadır. Ortaöğretim kurumlarında 1554 (% 52) erkek öğrenciye karşılık, 1430 (% 48) kız öğrenci bulunmaktadır. Şehirdeki ortaöğretim okullarında 124 erkek öğrenci fazlalığı görülmektedir. Gönen Meslek Yüksek Okulunda da aynı şekilde erkek öğrenci lehine bir fazlalık (695 erkek, 249 kız öğrenci) görülmektedir (Tablo 3.5).

Gönen şehrinde, şehrin kültürel gelişimini yöresel ölçekten çıkarıp, bölgesel boyutta destekleyen tek eğitim kurumu Balıkesir Üniversitesine bağlı Gönen Meslek Yüksek Okuludur. Okul 1994-1995 eğitim öğretim yılında faaliyete geçmiştir. 2005 yılına kadar Gönen Köy Hizmetlerince yurt olarak inşa ettirilen ve Gönen Kaymakamlığınca Balıkesir Üniversitesi, Gönen Meslek Yüksek Okulu tarafından kullanılması amacıyla tahsis edilen binada eğitim öğretim faaliyetlerini sürdürmüştür. 2005 yılının nisan ayında Babayaka köyü yolu üzerindeki modern kampüsüne taşınmıştır. 239,656 m² lik arazi üzerinde Gönen Jeotermal Enstitüsü binası ile birlikte inşa edilen yüksek okul binası 6 bloktan meydana gelmektedir. Yüksekokulda; İşletme, Muhasebe, Turizm ve Otel İşletmeciliği, Bilgisayar Teknolojisi, İklimlendirme ve Soğutma programlarında toplam 944 öğrenci öğrenim görmektedir. 11 idari, 10 da akademik personel görev yapmaktadır.

Gönen'de öğrencilerin kaldığı 2008 yılında açılan 1 adet özel yurt bulunmaktadır.

Gönen şehrinde eğitim faaliyetleri ile ilgili diğer bir birim de eski adı "Çıraklık Eğitim Merkezi" olan Gönen Mesleki Eğitim Merkezidir (Foto 9). Çıraklık Eğitim Merkezi 15.02.1987 tarihinde Gönen Halk Eğitimi Merkezi ve Aksam Sanat Okulu Müdürlüğü bünyesinde açılmıştır. 01.04.1992 tarihinde Gönen Halk Eğitimi Merkezi ve Aksam Sanat Okulu Müdürlüğünden ayrılarak bağımsız müdürlük olarak ayrı binaya taşınmıştır. 2001 yılında Çıraklık Eğitim Merkezinin adı, değişerek Mesleki Eğitim Merkezi olmuştur. Sanayi, meslek dallarına ara eleman; çırak, kalfa, usta yetiştirmek amacıyla kurulan kurumun 133 meslek dalında ustalık belgesi verme imkanı bulunmaktadır. Ancak şuan 38 meslek dalında eğitim verilmektedir. Okulda 253'ü çırak, 186'u kalfa olmak üzere toplam 442 kişi mesleki eğitim almaktadır. 18 eğitim öğretim personelinin görev yaptığı okulda bir iş yerinde çalışan kişiler kayıt yaptırıp öğrenci olabilmektedir. Gönen Mesleki Eğitim Merkezi, Gündoğdu Mahallesi'ndeki Küçük Sanayi Sitesinde yer almaktadır.

1966 yılından beri faaliyet gösteren, halk eğitimini temel alan diğer bir eğitim kurumu Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okuludur. Gündoğdu Mahallesi Tütüncü yolu üzerinde bulunmaktadır. Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulunun her yıl açtığı mesleki (bilgisayar işletmenliği, makina nakışları,giyim, el nakışı, el sanatları, kalorifer ateşçiliği, arıcılık, avcı eğitimi, model uçak yapımı, masaj elemanı yetiştirme) ve sosyal-kültürel (halk oyunları, satranç, gitar, I. ve II. kademe okuma-yazma, çeşitli kurum sınavları ile üniversiteye hazırlık, yabancı dil) amaçlı kurslara yüzlerce kişi katılmaktadır. 2006-2007 eğitim-öğretim yılı içerisinde 8 dalda açılan 25 meslek kursunda 644 kişiye kurs vererek belge sahibi yapmıştır. 2007-2008 eğitim-öğretim yılı

Foto 9. Gönen Mesleki Eğitim Merkezinden Bir Görünüm

içerisinde de 12 dalda açılan 37 meslek kursunda 385'i kadın, 319'u erkek olmak üzere toplam 704 kişiye meslek kursu verilmektedir. Ayrıca 22 dalda açılan 74 sosyal-kültürel kursta da 1057'si kadın, 677'si erkek olmak üzere toplam 1734 kişiye sosyal-kültürel kurs verilmektedir. Meslek ve sosyal-kültürel kursların toplam kursiyer sayısı 2438'dir (1442'si kadın, 996'sı erkek kursiyer). Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu sadece şehirde oturanlara değil, aynı zamanda bazı köylerde de çeşitli kurslar düzenleyerek oralara da hizmet götürmektedir. 2007-2008 eğitim öğretim yılında köylerde bilgisayar işletmenliği,makina nakışları, giyimden oluşan üç dalda 11 kurs açmıştır. Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu ikisi öğretici olmak üzere 10 personelle faaliyetlerini sürdürmekte ve kurs dönemlerinde öğretmen sayısı 73'e

çıkabilmektedir. Her yıl festival kapsamında yapılan iğne oyası yarışmalarını bu merkez düzenlemektedir. Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulunun açtığı kurslara katılanların çoğunu bayanlar oluşturur. En çok katılımın olduğu kurslar; bilgisayar işletmenliği, sınavlara hazırlık, halk oyunları, yabancı dil, makine nakışdır. Yıllardan yıla açılan kursların dalları, sayıları ve kursa katılanların sayısı değişiklik gösterebilmektedir. Gönen Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu, şehirde önemli bir yaygın eğitim görevi yerine getirmektedir (Foto 10).

Foto 10. Gönen Halk Eğitim Merkezinden Bir Görünüm

Gönen'de eğitim hizmeti veren 5 adet özel dershane bulunmaktadır. Özel dersanelerde toplam 94 kişi çalışmaktadır. Bu dersanelerde öğrencilerin ortaöğretim kurumları ve üniversiteye giriş sınavlarına yönelik öğretim programları yapılmaktadır. Öğrencilerin büyük kısmını Gönen şehrinden, çevre köylerden ve az bir oranda da diğer ilçelerden (Balya, Manyas, Yenice) gelenler oluşturmaktadır.

Gönen şehrinde Teksür (17 personel) ve Girgin (13 personel) adında iki adet özel sürücü kursu, bir tane Özel Kariyer Bilgisayar Kursu (5 personel) ve Özel Altıeylül Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi (10 personel) eğitim hizmeti vermektedir.

Gönen şehrinde sosyo-kültürel fonksiyonlardan bir diğeri olan dini hizmetler ise Müftülük kanalı ile yürütülmektedir. Şehirde müftülük bünyesinde 1 müftü, 1 vaiz, 2 veri hazırlama kontrol işletmeni, 1 memur, 1 şoför, 3 hizmetli, 7 öğretici, 37 imam hatip, 16 müezzin kayyım olmak üzere toplam 69 kişi dini hizmet alanında faaliyet

göstermektedir. Dini hizmetlerde çalışanlar, sosyo-kültürel alanda faaliyet gösteren kesim içerisinde %8'lik bir oran teşkil etmektedir. Şehirde çeşitli mahallelere dağılmış bulunan 25 adet cami mevcuttur. Şehirde bulunan Mehmet Gürel Kur'an Kursu, Gönenli Mehmet Efendi Kız Kur'an Kursu, Malkoç Kur'an Kursu müftülüğe bağlı hizmet birimleridir. Kur'an kurslarının toplam öğrenci sayısı 158'dir. Şehirde 2005 yılı eylül ayından itibaren merkezi ezan sistemine geçilmiştir. Şehirde bulunan en eski camiler Malkoç Mahallesi'nde bulunan Eğri Kısık Camii ve Malkoç Camii'dir. Eğri Kısık Camii'nin yapım yılı 1401 olarak bilinmektedir. Yapım şekli yığma tuğla olup 487 m² cami alanı bulunmaktadır. Malkoç Camii 1785 yılında yığma tuğla olarak yapılmıştır. 200 m² alan üzerinde bulunmaktadır. Alan bakımından en geniş cami Akçaali Mahallesi'nde bulunan Çarşı Camii'dir (Foto 11).

Foto 11. Çarşı Camii'nden Bir Görünüm

Sosyo-kültürel fonksiyonlar anlamında yürütülen en önemli faaliyetlerden birisi de sağlık ile ilgili olanlardır. Cumhuriyetin ilk yıllarında Gönen şehrinde özel idareye bağlı olan sadece 5 yataklı bir dispanser bulunmaktaydı. 1930 yılında Sağlık Bakanlığı bünyesinde Hükümet Tabipliği kurulmuş ve sağlık hizmetleri bu kuruluş tarafından yürütülmeye başlanmıştır. 1953 yılında 15 yataklı sağlık merkezi hizmete başlamış, 50 yataklı Devlet Hastanesi inşaatı 1970-1973 yılları arasında tamamlanarak 1973 yılında hizmete açılmıştır. Devlet Hastanesinin artan nüfusa cevap vermemesi nedeniyle hastane bahçesinde bulunan sağlık ocağı da hastaneye dönüştürülmüş ve 100 yatak

kapasitesine ulaştırılmıştır. Gönen ve çevresinin hızla artan nüfusu, hastane içinde yeni sağlık hizmeti verilen birimlerin açılması (diyaliz servisi, koroner yoğun bakım servisi) mevcut binaları yetersiz hale getirmiştir. Bu nedenle 1995 yılında mevcut binalara bitişik 4 katlı ek bina yapımına Hastane Yaptırma ve Yaşatma Derneğinin katkıları ile başlanılmıştır. Gönen halkının bağışları ile yapılan ek bina 1997 yılında tamamlanarak hizmete girmiştir. Binanın hizmete girmesiyle yatak sayısı 100'den 181 yatağa çıkarılmıştır. 2007 Ocak ayında yatak kapasitesi 200 olacak şekilde Bakanlık onayı alınmıştır.

Foto 12. Gönen Devlet Hastanesinden Bir Görünüm

Gönen şehrinde 200 yataklı Devlet Hastanesi, hastaneye bağlı 1 Semt Polikliniği ve 112 Acil Sağlık Yardım İstasyonu, 4 Sağlık Ocağı, 1 Ana ocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezi, 1 Verem Savaş Dispanseri olmak üzere İl Sağlık Mdrlğine bağlı 7 ayrı sağlık birimi bulunmaktadır.

Gönen'deki en önemli sağlık kuruluşu Devlet Hastanesidir (Foto 12). Tırnova Mahallesi, Balya yolu üzerinde bulunan Devlet Hastanesinde Gz, Dahiliye, Genel Cerrahi, Ortopedi, Kadın Hastalıkları ve Doğum, ocuk Sağlığı ve Hastalıkları, roloji, Anestezi ve Reanimasyon, Enfeksiyon Hastalıkları, KBB, Diş Poliklinik Hizmeti, Biyokimya ve Mikrobiyoloji Laboratuvarı, 6 yataklı Koroner Yoğun Bakım, 3 salonlu Ameliyathane, 15 makinalı Diyaliz Servisi ve Kan Merkezi ile sağlık hizmeti vermektedir. şuan 200 yataklı olan hastanenin doluluk oranı % 60 olup 20 uzman

doktor, 7 pratisyen tabip, 2 eczacı, 27 hemşire, 34 ebe, 3 anestezi teknisyeni, 5 laboratuvar teknisyeni, 7 röntgen teknisyeni, 1 biyolog, 1 çocuk gelişimcisi, 7 toplum sağlığı teknisyeni, 1 tıbbi sekreter, 5 acil tıp teknisyeni, 1 hastane müdürü, 8 memur, 1 şoför, 3 hizmetli toplam 133 kişi görev yapmaktadır (Tablo 3.6).

Tablo 3.6. Gönen Şehrindeki Sağlık Birimleri ve Personel Durumu (2008)

Sağlık Biriminin Adı	Uzman Doktor	Pratisyen Doktor	Ebe	Hemşire	Tıbbi Tek.	Sağlık Mem.	Diğer	Toplam
Devlet Hast.	20	7	34	27	27	-	18	133
1 No.lu Sağ. Oc.	1	2	10	3	-	4	3	23
2 No.lu Sağ. Oc.	-	3	4	3	-	3	1	14
3 No.lu Sağ. Oc.	-	1	5	3	-	3	-	12
4 No.lu Sağ. Oc.	-	-	1	-	-	-	-	1
AÇS/AP Merk.	-	1	4	-	-	-	-	5
Verem Savaş Dispanseri	-	-	-	2	-	-	-	2
Toplam	21	14	58	38	27	10	22	190

Kaynak: Gönen Sağlık Grup Başkanlığı Verileri, Yerinde Yapılan Tespitler

Devlet Hastanesinde 1, 112 Acil Yardım İstasyonunda 1 ve Şoförler Cemiyetinde 1 olmak üzere toplam 3 adet ambulans mevcuttur.

Gönen şehrinde Gönen Çayı kenarında yer alan termal kaynaklar değişik hastalıklara şifa kaynağı olduğu gibi yılın her mevsiminde, özellikle de yaz aylarında, şifa amacıyla gelen hastaların akımına uğramaktadır. Gönen kaplıca sularının kas iskelet sisteminin; ortopedik (kırık sonrası sekeller, kontraktürleri, artroplasti, ameliyat sonrası sekeller vb), nörolojik (spastisite, yüz felci, carpal tünel sendromu sinir sıkışmaları, ilaç tedavisinden sonraki hemipileji sekelleri, miyopatiler vb.) hastalıkların rehabilitasyonunda, romatolojik (ankilozan spondilit, romatoid artrit, monoartritler, poliartritler, fibromiyalji, asteroartritler, spondilozis, spondilostosis, spinal itenoz, mekanik bel ağrıları, bel-boyun fitikleri, lumbo-syataljiler, her türlü kireçlenme, kroniktendon ve tendon kılıfı, eklem kapsülü gibi yumuşak doku romatizmaları, vb.) hastalıkların tedavisinde endike olduğu Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmıştır. Ayrıca, solunum ve sindirim sistemi, idrar yolları, kadın hastalıkları, kalp damar, damar sertliği gibi hastalıkların tedavisinde faydalanılacağı da İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Ekoloji ve Hidroklimatoloji Anabilim Dalı Başkanlığınca belirtilmiştir.

Gönen Termal Tesislerinin fizik tedavi bölümünde 1 uzman hekim, 1 pratisyen iş yeri hekimi, 1 terapist, 3 hemşire, 1 sağlık memuru, 1 laborant, 1 röntgen teknisyeni, masör ve masözler hizmet vermektedir.

Belediye Sağlık Evi 2005 yılında yeniden düzenlenerek Belediye Sağlık İşleri Müdürlüğü halinde hizmet vermeye başlamıştır. Burada; iş yeri açma ve ruhsatlama ile ilgili tüm çalışmalar, bu iş yerlerinin denetlenmesi, gıda ile temas eden ve gıda maddesi üreten işyerlerinin gıda sicillerinin verilmesi, gıda maddesi satan her türlü iş yeri sahibi ile pazarcı esnafının esnaf sağlık karnelerinin düzenlenmesi, hafta tatili çalışma ruhsatının düzenlenmesi, çevre sorunları ile ilgili şikayetlerin çözümlenmesi, Gönen dışına sevk edilen hayvan ve hayvansal ürünlere menşe şahadetnamesi düzenlenmesi, sokak köpekleri ve yazın sineklerle mücadele işlemlerinin yürütülmesi gibi hizmetler Gönenlilere sunulmaktadır. Bu hizmetlerin yanı sıra 2005 yılında Sağlık İşleri Müdürlüğündeki poliklinikte doktorun da hizmete başlamasıyla Gönenlilere muayene, enjeksiyon, pansuman, tansiyon ölçme gibi sağlık hizmetleri de ücretsiz olarak verilmektedir. 2007 yılı içerisinde 2788 adet hasta muayene edilmiştir.³⁸ İlaç toplama kampanyasıyla ihtiyaç sahiplerine ilaç da temin edilmiştir. Belediye sağlık evinde veteriner hekim, doktor, çevre mühendisi, sağlık memuru, gıda teknikeri, zabıta memuru, hemşire görev yapmaktadır.

Gönen şehrinde sağlık hizmeti veren özel doktor muayenahaneleri de bulunmaktadır. Gönen şehrinde değişik alanlarda olmak üzere toplam 19 adet özel doktor muayenehanesi mevcuttur. Bu muayenahaneler daha çok Hüseyin Tümer, Cumhuriyet, 70 Evler Caddeleri üzerinde toplanmıştır. Diğer taraftan 8 yıldır hizmet veren Özel Kardelen Polikliniği ise, 4'ü doktor olmak üzere 10 personelle hizmet vermektedir. Poliklinikte ultrason, EKG, röntgen çekilmekte, kan ve idrar tahlilleri yapılmaktadır.

Öte yandan Gönen şehrinde sağlık fonksiyonunu destekleyen 17 adet eczane ve 1 medikal bulunmaktadır. Gönen'in ilk eczanesi 1956 yılında Okçuoğlu Eczanesi adıyla açılıp sonradan Akçiçek Eczanesi adını alan eczanedir.

Gönen şehrinde yukarıda sıraladığımız üç temel sosyo-kültürel fonksiyon yanında değişik bazı hizmetler de verilmektedir. Bunları; kütüphane hizmetleri, yerel

---

³⁸ Gönen Belediyesi, 2007 Yılı Faaliyet Raporu.

gazete ve radyolar, sportif faaliyetler, festivaller, oda, vakıf ve dernekler olarak sıralayabiliriz.

Gönen'de bulunan Gönen Ömer Seyfettin İlçe Halk Kütüphanesinin bir okuma salonu, bir de kütüphane sorumlusu bulunmaktadır. 22 bin kitabın bulunduğu halk kütüphanesinden 2007 yılı içerisinde 35 bin kişi faydalanmış olup bunun 26400'ü okuma salonlarında okumak, 8600'ü de ödünç kitap alan okuyuculardan oluşmaktadır. Eğitim-öğretim dönemlerinde daha yoğun bir yararlanma söz konusudur. Bu durum da kütüphanenin en çok öğrenciler tarafından kullanıldığını göstermektedir.

Gönen Kaymakamlığı ve Türk Telekom işbirliği ile yapılan İnternet Evi 2 Nisan 2008'de hizmete açılmıştır.

Gönen'de günlük olarak yayın yapan "Gönen Postası", "İşte Meydan" ve "İlkhaber" adlı üç adet yerel gazete bulunmaktadır. Bunlardan en eski olanı "Gönen Postası"dır. 1977 yılının mart ayından itibaren yayın hayatını sürdürmektedir. "Genç Bakış" ve "Yenigün" gazeteleri de haftalık olarak yayınlanmaktadır. Gönen Tanıtım Araştırma İletişim Bilim Proje ve Rehberlik Merkezi Derneği tarafından "Keşif" adlı bir dergi aylık olarak 2000 adet civarında basılmaktadır. Kaymakamlık Hizmet Birliği tarafından 2004 yılından itibaren üç ayda bir "Gönen Vitrini" adlı dergi yayınlanmaktadır. Gönen Belediyesi de her üç ayda bir halka hizmetlerini tanıtmak üzere renkli bir bülten yayınlamaktadır. İlçede eski tifo sistemle çalışan 4 adet matbaa, 2 adet gazete baskısı yapan siyah beyaz baskı makinesi bulunmaktadır.

Gönen'de ilk radyo 1991 yılında Radyo Net adıyla kurulmuş, 1995 yılında kapanmıştır. Günümüzde Gönen'de yayın yapan 3 adet yerel radyo bulunmaktadır. Radyo Venüs 1992, Radyo Mega 1993, Genç FM 1995 yılında kurulmuştur.

Gönen'in ilk televizyonu 1992 yılında kurulup, 1995 yılında kapatılan Açelye TV'dir. Daha sonra 1994 yılında Termal TV kurulmuştur. 2005 yılında RTÜK tarafından kapatılan Termal TV mahkeme kararıyla yeniden açılarak 2006 yılında yayın hayatına başlamış ve 2007 yılında tekrar RTÜK tarafından kapatılmıştır. Termal TV şuan yayın yapmamaktadır.

Gönen şehrinde futbol, güreş, masa tenisi, satranç, bilyardo, atletizm, avcılık, basketbol, boks, karete gibi birçok spor dalı değişik kategorilerde yapılmaktadır. Tüm ülkede bilinen Sebeplili Hüseyin Pehlivan adına gerçekleştirilen Gönen Belediyesi Yağlı Güreşleri ve Kırkpınarda adı sembol olmuş Gönenli Yaman İnanç adına Güreş

Fedarasyonu tarafından geleneksel hale getirilmiş onun adını taşıyan turnuva, şehirde güreşe meraklı gençlerin önünü açmıştır. Bu işe yıllarını vermiş usta güreşçiler, bu gençlerle yakından ilgilenmektedir. Boks ve karate sporuna da ilgi artarak devam etmektedir. Gençlere boks ve karate kursları verilmektedir. Gönen şehri daha önce hiçbir ilçede düzenlenmeyen “Türkiye Yıldızlar Boks Şampiyonası”na 2006 yılında ev sahipliği yapmıştır. Bu durum boks dünyasının gözünü Gönen’e çevirmiştir. Gönen bu şampiyonada çok başarılı bulunduğundan dolayı uluslararası organizasyonlarında Gönen şehrinde düzenlenebileceği düşüncesi ortaya çıkmıştır.

Futbol alanındaki spor kulüpleri 1950 yılında kurulan Tayfun Spor ve 2003 yılında kurulan Termal Spor’dur. Bu takımlar, şu anda 1. amatör kümede faaliyet göstermektedirler. Şehirde 1968 yılı öncesinde toprak zeminli ve türbünsüz olarak kurulup, 1968 yılında eski türbün yapılan 5 bin kişilik seyirci kapasiteli bir şehir stadyumu bulunmaktadır. Bu şehir stadyumu 1978 yılında tadilat görüp ek türbünle çevresi kapılmış ve 1990 yılında çimlenmiştir. Gönen şehrinde 6 Eylül 1992 tarihinde açılmış 750 oturma kapasiteli bir de Kapalı Spor Salonu bulunmaktadır. Ayrıca özel şahsa ait bir halı saha, belediyeye ait açık yüzme havuzu, Yıldız Otele ait tenis kordu, şehir parkında mini futbol, basketbol ve voleybol sahaları vardır. Yaz aylarında yüzme kursları açılmaktadır. Bu kurslar iki dönem halinde açık havuzda yapılmaktadır. Kurs sonunda yüzmeyi öğrenen öğrencilere sertifika verilmektedir.

Gönen Belediyesi tarafından 2007 yılında parkın içine spor parkı yapılmıştır. Spor parkı özellikle sabah saatlerinde parkta yürüyüş yapanlara, birçok spor aletinin yardımıyla, egzersiz yapabileme fırsatı vermektedir.

Gönen şehrinde İlçe Tarım Müdürlüğü binası içerisinde 2003 yılında açılmış olan 1 adet 300 kişilik sinema ve tiyatro salonu bulunmaktadır. Bu salonda; sinema gösterimleri, yerel ve ulusal tiyatro gösterileri, konferanslar, çeşitli sosyal ve kültürel içerikli toplantılar tertiplenmektedir. Gönen’de bulunan diğer kapalı salonlar şunlardır; Kızılay Düğün Salonu, Tayfun Spor Kulübü Kapalı Düğün Salonu, Yıldız Otel restaurant salonu, Yıldız Otel toplantı salonu, Güneş Otel salonu, Yıldız Otel konferans salonu, Öğretmenevi salonu, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü toplantı salonu, Gönen Belediyesi Düğün Salonu, İlçe Tarım Müdürlüğü Tarla Restaurant toplantı salonudur. Açık salonlar da şunlardır; Belediye açık hava düğün salonu, Bahar Sineması açık hava düğün salonu, yeni sinema açık hava düğün salonu, anfi tiyatro açık hava salonudur.

Gönen’de, Park Otelin temeli sırasında ortaya çıkan 5. yüzyıla ait Bizans mozaiklerinin yer aldığı bir açık hava müzesi vardır.

Gönen’de kültürel hayatın önemli parçalarından birisi de her yıl düzenlenen festivallerdir. Gönen’de mahalli olması nedeniyle ve anneden kıza geçecek şekilde yapılan iğne oylarının çok ilgi görmesi, talep edilmesi üzerine oyların ülke ve dünya çapında tanıtımını sağlamak amacıyla Oya Festivali yapılması ihtiyacı doğmuştur. 1994 yılından beri kesintisiz olarak her yıl yapılan Oya Festivali ilk kez 2004 yılında 1. Ulusal Oya ve Çeyiz Fuarı adı altında düzenlenmiştir. 2007 yılında 4.sü düzenlenen fuar 4-8 Eylül tarihleri arasında 5 gün boyunca sürmektedir. Fuarın yaklaşımı; ulusal çapta el sanatlarının ve özellikle ev içi kadın emeğini değerlendirmek, iğne oyacılığını geliştirmek, ticarileştirmektir. Fuar aracılığıyla Gönen’in ulusal düzeyde tanıtımını yaparak turizm gelirlerini arttırmaktır. Fuarın ilerleyen senelerde uluslararası bir kimlik kazanmasını sağlamak ve firmaların uluslararası ticaret yapabilmelerinin önünü açmak ve uluslararası düzeyde Gönen kaplıca turizmini tanıtmaktır. Fuarın amacı da yurt çapında konuyla ilgili kobi ve derneklerin katılımını, bu firmaların yerel firmalarla iş birliğini sağlamak, Gönen’de halihazırda devam eden oyacılık faaliyetini geliştirmek, ulusal düzeyde tanıtımını yapmak, Gönen halkı için ekonomik ve sosyo-kültürel hareketlilik sağlamaktır. Gönen’in düşman işgalinden kurtuluşunun yıldönümü olan 6 Eylül tarihini de içine alması fuara ayrıca bir anlam katmakta ve dolu dolu bir kültür haftası yaşanmaktadır (Foto 13). Konferanslar, paneller, yarışmalar, konserler ve gösterilerin düzenlendiği fuar, Gönen şehrinde, çevre köy ve ilçelerde yaşayan halkın yoğun ilgisini çekmektedir. Fuarda ayrıca köy standları açılmaktadır. Fuar katılan köy standları ve ticari kuruluşlar yurt içinden ve dışından siparişler alarak iş bağlantıları kurmaktadır. Böylece fuar amacına ulaşmaktadır.

Gönen’in kültür yaşamında en önemli yer tutan kişi kuşkusuz Ömer Seyfettin’dir. Ömer Seyfettin 1884 yılında Gönen’de doğmuş ve çocukluğunun ilk dönemi Gönen’de geçmiştir. “Ant” ve “Kaşağı” isimli hikayelerinde Gönen şehrinde hatırlanan ayrıntıları dile getirmiştir. Gönen’de 19 yıldan beri her yıl 6-11 Mart tarihleri arası “Ömer Seyfettin Kültür Sanat Haftası” olarak kutlanmaktadır. Hafta dolayısıyla ülke çapında hikaye yarışmaları yapılmakta, ayrıca çeşitli panel, konferans, tiyatro gösterisi, konser, şiir dinletisi, satranç turnuvası etkinlikleri düzenlenmektedir. Bunlara ilaveten 9-11 Mart 2007 tarihleri arasında 1. ve 06-11 Mart 2008 tarihleri

arasında da 2. “Dünden Bugüne Ömer Seyfettin Sempozyumu” yapılmıştır. Sempozyumlara ülkemizin çeşitli üniversitelerinden çok sayıda bilim insanı, bildirileriyle katılmıştır. Bildirilerde Ömer Seyfettin’in hayatı, dönemi, eserleri, düşünceleri, edebiyat ve siyaset hayatımıza katkıları, alanlarında uzman araştırmacılarla

Foto 13. Gönen Şehri Kurtuluş Etkinliklerinden Bir Görünüm

ortaya konulmuştur. Bundan sonraki yıllarda da düzenlenmesi düşünülen sempozyumların konusunu; şehrin ekonomisini, ticaretini, ulaşımını, turizmini ve çeşitli alanlardaki sorunlarını kapsayacak şekilde genişletilmesi düşünülmektedir. Bilimin yol göstericiliğinde ilerlemeye devam edildiği takdirde Gönen Marmara Bölgesi'nin hatta ülkemizin bir çekim merkezi durumuna gelebilecektir.

Gönen Kaymakamlığı ve Gönen Belediyesinin ortak çalışması ile ilk kez 18-24 Aralık 2006 tarihinde 1.Gençlik Haftası düzenlenmiştir. 2007’de 2.si ve 2008’de 3.sü düzenlenen bu haftada gençlere yönelik konferans, tiyatro ve sinema günleri tertiplenmektedir.

Gönen Belediyesi’nin amatör olarak Türk sanat ve Türk halk müziği korusu bulunmaktadır. Gönen Belediyesi Folklor Eğitim ve Araştırma Derneği ve yeni kurulan Belediye Konservatuvarı, yöresel halk oyunlarını canlandırma çabalarını sürdürmektedir.

Gönen şehrinde 10 meslek odası, 85 dernek ve 2 vakıf olmak üzere toplam 97 sivil toplum kuruluşu bulunmaktadır. Odalar daha çok esnaf ve tüccarların sorunlarını çözmek, ortak hareket planları oluşturmak amacıyla kurulan birliklerdir.

Gönen'deki esnaf birlikleri şunlardır: Esnaf ve Sanatkârlar Odası, Kahveciler Odası, Tuhafiyeciler Odası, Berberler ve Kuaförler Odası, Madeni İşler Sanatkârları Odası, Ağaç İşler Sanatkârları Odası, Pazarcılar Odası, Şoförler Odası, Ziraat Odası, Ticaret Odası'dır. Esnaf ve Sanatkârlar Odası 1972, Kahveciler Odası 1971, Tuhafiyeciler Odası 1967, Berberler ve Kuaförler Odası 1953, Madeni İşler Sanatkârları Odası 1967, Ağaç İşler Sanatkârları Odası 1989, Pazarcılar Odası 1985, Şoförler Odası 1965, Ziraat Odası 1963, Gönen Ticaret Odası 1961 yılında kurulmuştur (Tablo 3.7).

Tablo 3.7. Gönen Şehrindeki Meslek Odalarına Kayıtlı Üye Sayıları (2008)

Meslek Odaları	Kuruluş Tarihi	Kayıtlı Üye Sayısı	Oranı (%)
Esnaf ve Sanatkarlar Odası	1972	209	1,5
Kahveciler Odası	1971	275	1,8
Tuhafiyeciler Odası	1967	131	1
Berberler ve Kuaförler Odası	1953	108	0,8
Madeni İşler Sanatkarları Odası	1967	400	2,7
Ağaç İşleri Sanatkarları Odası	1989	138	1
Pazarcılar Odası	1985	287	2
Şoförler Odası	1965	550	3,7
Ziraat Odası	1963	12054	81
Ticaret Odası	1961	666	4,5
TOPLAM	-	14818	100

Kaynak: Meslek Odalarına Ait Veriler

Odaların şuanki üye sayısı: Esnaf ve Sanatkârlar Odasının 209, Kahveciler Odasının 275, Tuhafiyeciler Odasının 131, Berberler ve Kuaförler Odasının 108, Madeni İşler Sanatkârları Odasının 400, Ağaç İşleri Sanatkârları Odasının 138, Pazarcılar Odasının 287, Şoförler Odasının 550, Ziraat Odasının 12054, Gönen Ticaret Odasının 666'dır. Bu meslek odaları içinde en eski olanlar Berberler ve Kuaförler Odası (1953), Gönen Ticaret Odası'dır (1961). En çok üyeye Ziraat Odası sahiptir (Tablo 3.7). Gönen'de daha önce var olan Kunduracılar Odası ve Tabaklar Odası kapanmıştır. Tabaklar Odası yerine 1994 yılında Deri Sanayi ve İş Adamları Derneği açılmıştır. Pazarcılar Odası kapalı pazar yerinin kurulmasında önemli roller üstlenmiştir. Dernekler içerisinde en eski olanı Türk Hava Kurumu Derneğidir. Bunun dışında 1978 yılında kurulan Gönen Kurs ve Talebelerine Yardım Derneği ve 1980 yılında kurulan Gönen Emniyet Hizmetlerini Geliştirme ve Destekleme Derneği, Gönen şehrinin diğer eski

dernekleridir. Gönen şehrinde 2 adet de vakıf faaliyet göstermektedir. Bunlardan Gönen Hayra ve İlme Hizmet Vakfı 1990, Gönenli Mehmet Efendi Vakfı da 1991 yılında Gönenli hayırseverler tarafından kurulmuştur. Gönen Hayra ve İlme Hizmet Vakfı; yoksul vatandaşların çocuklarına eğitim bursu verip fakir ailelere giyecek, yiyecek, aynı ve nakdi yardımlar dağıtır. Sahip olduğu aş evi vasıtasıyla ihtiyaç sahiplerinin evlerine kadar sıcak yemek servisi yapar, fakir ailelerin çocuklarını toplu sünnet merasimleri düzenleyerek sünnet ettirir. Gönenli Mehmet Efendi Vakfının Camisi, külliyesi ve yatılı kız Kur'an kursu bulunmaktadır. Bu vakfın başlıca hizmetleri, Kur'an eğitimi ve öğretimi üzerinedir.

3.1.3. Ulaşım Fonksiyonu

Kentsel gelişmenin, kentleşmenin en önemli hatta olmazsa olmaz koşullarından biri de kentlerin diğer yerleşim birimleri ve bölgeler ile bağlantısını sağlayan ulaşım şebekeleridir. Kentin gelişmesi yanında kentsel fonksiyonların gelişmesi de büyük oranda ulaşım ilişkilerine bağlıdır. Erişebilirlik olarak tanımlayabileceğimiz bu durum, zaman ve ekonomik olma durumuna göre bu gelişmeleri olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir. Gerek kentin ihtiyacı olan maddelerin temini ve gerekse kentsel hizmetlerin kendisine ekonomik ve idari açıdan bağımlı bulunan yerleşimlere ulaştırılması, ulaşım ilişkilerinin boyutuna ve ulaşım sistemlerinin gelişmişlik derecesine bağlıdır.³⁹

Kentsel yerleşme merkezlerine gıda maddelerinin taşınmasında olduğu kadar, kentlerin gelişmesinde ve merkezi bir özellik kazanmalarında oldukça önemli belirleyici bir rolü bulunan sanayi faaliyetlerinin gelişmesi içinde düzenli ulaşım bağlantıları gereklidir. Dolayısıyla, ulaşım “merkeziyet dinamiğinin esası”dır.⁴⁰

Ulaşım faaliyetlerinin kentsel fonksiyonlar açısından önemi, kent planlamasında da önemli sorunlar doğurmuş ve doğal olarak bir takım düzenlemelerin yapılması bir zorunluluk halini almıştır. Bugün kent planlama ve imar çalışmalarının önemli bir kısmını kent içerisindeki cadde ve sokakların düzenlenmesi teşkil etmektedir. Özellikle

---

³⁹ Yıldız, Mehmet Zeydin (2002). “Erciş’te Kentsel Fonksiyonlar ve Kentsel Arazi Kullanımı”. Doktora Tezi, Atatürk Üniv. Sos. Bil. Enst., Erzurum.

⁴⁰ Tümertekin, Erol (1987). **Ulaşım Coğrafyası**. İstanbul: İÜ Yay. No: 2053, s. 58.

merkezi iş alanlarında gündüz saatlerinde artan nüfus yoğunluğunun ve bu caddelerdeki araç ve trafik akımının düzenlenmesi için, cadde ve bağlantılarının artırılması gerekmektedir. Bu durum, arazi kullanımına da doğrudan yansımaktadır. Bundan dolayı, kentsel arazilerin azımsanmayacak bir kısmını yollar teşkil etmektedir.⁴¹

Gönen eskiden ticaret yolları üzerinde mühim bir mevkiye bulunmaktaydı. Motorlu araçların olmadığı dönemde ulaşım hayvanlar vasıtası ile sağlanıyordu. Düzenli yol çalışması 1900'lü yıllarda olmuş; Bandırma yolu yapımına başlanmıştır. Fakat ayrılan paranın yetersizliği ve arttırılamaması sebebi ile yolun yapımı uzun zaman almıştır.⁴²

Yine o dönemde kasabada çay üzerinde eski bir tahta köprü bulunmaktaydı. Tahta köprü Gönen'de uzun yıllar kullanılmıştır.⁴³ 1949 yılında Gönen Çayı'nın üzerine ilk beton köprü inşa edilmiştir.⁴⁴

Gönen ilçesi Çanakkale Bandırma yolu güzergahındadır. 1993 yılına kadar Bandırma-Biça karayolu Gönen şehrinden geçerken, 1993 yılından sonra bu yol Gönen şehrine uğramadan kuzeyden geçmektedir. Bu durum ilçenin ticaret merkezi olma özelliğini olumsuz etkilerken, trafik yoğunluğunu azaltmıştır. Ayrıca Gönen şehri Bandırma, Erdek, Manyas ve Balya ilçelerine asfalt yol ile bağlıdır. Gönen-Manyas yolu 1963 yılından bugüne kullanılmaktadır. Bu yol Balıkesir-Gönen arasını daha da kısaltmıştır. Gönen'den Balıkesir'e, Bandırma üzerinden gidiş 140 km, Manyas üzerinden gidiş 114 km mesafededir.

Gönen demir ve denizyolu bağlantısını Bandırma garı ve Bandırma limanından gerçekleştirmektedir. İstanbul'dan Bandırma'ya düzenli deniz otobüsü ve hızlı feribot seferleri yapılmaktadır. İstanbul-Bandırma arası deniz yolculuğu yaklaşık 2 saat sürmektedir. Bandırma'dan Gönen'e karayolu uzunluğu 44 km olup 35 dakikada ulaşılır. İstanbul-Gönen arasında otobüsle 6 saatte yapılan yolculuk deniz yoluyla 2 saat 35 dakikada yapılabilmektedir. Birçok kişi bu yolu tercih etmektedir. Gönen havayolu

---

⁴¹ Tümertekin, Erol (1987). a.g.e. , s. 57.

⁴² Başbakanlık Osmanlı Arşivleri, (10 nisan 1911). Dahiliye Nezareti-İdare, No: 3/33

⁴³ Akkuş, Tacettin (2001). a.g.e. , s. 234.

⁴⁴ Balıkesir İl Yıllığı, 1965, Balıkesir Valiliği

bağlantısını da Balıkesir havaalanı açık olmadığı zamanlarda Bursa havaalanı ile gerçekleştirmektedir.

Uzun yıllar ulaşım alanında büyük gelişmelerin görülmediği Gönen şehrinde özellikle 2004 yılından bugüne büyük gelişmeler ve değişimler yaşanmaktadır. Bandırma Organize Sanayi Bölgesinin Gönen-Bandırma yolu üzerinde kurulması ve turizme bağlı olarak ülkemizin dört bir yanından Gönen'e düzenlenen özel turlar nedeniyle Gönen'de trafik yoğunluğu yaşanmaktaydı. Bu durum Gönen'de ulaşım alanında bir takım düzenlemeler yapmayı gerekli kılan nedenlerden biriydi. Ayrıca Gönen-Bandırma arasındaki yolun ilk 22 km'lik kısmının trafik yoğunluğunu taşımayacak kadar dar olması, yolun inişli-çıkışlı olmasından kaynaklanan görüş mesafesindeki düşüş ve keskin virajlar yüzünden de bu yol üzerinde sık sık trafik kazaları meydana gelmekteydi. Uzun yıllar sorun olarak bilinen bu durumu ortadan kaldırmak için Gönen-Bandırma arasında yapılacak duble yol projesi hazırlanmıştır. 2004 yılında bu proje onaylanmıştır. 3 Ekim 2004 tarihinde Gönen-Çanakkale yol ayrımı Beyköy çatırında temel atma törenleri yapılmıştır.⁴⁵ Bandırma-Buğdaylı arası ilk etap çalışmaları 2007 yılında tamamlanıp hizmete açılmasıyla, ikinci etap çalışmaları başlamıştır. Double yol çalışmaları bitirilince Gönen-Bandırma arasında ulaşım daha kısa zamanda, daha güvenli halde yapılacaktır.

Gönen şehrinin giriş ve çıkışlarında artan nüfusta göz önüne alınarak yeniden düzenlemeler yapılmaktadır. İlçenin Balıkesir'e bağlantısını sağlayan, halkın yazın toz, kışın da çamurdan bıktığı Manyas yolu 2004 yılında asfaltlanmıştır. 2006 yılında hizmete giren kapalı pazar yerinin Manyas çıkışında olması nedeniyle burada trafik yoğunluğu meydana gelmeye başlamıştır. Bu nedenle kapalı pazar yeri önünden başlayarak Manyas çıkışına devam eden yolun bir buçuk kilometrelik bölümü duble yol olarak yeniden düzenlenmiştir. Yeşil alan, kanalizasyon, ışıklandırma, tretuvar, asfaltlanma çalışmalarının ardından 2007 yılında tamamlanarak yolun ilk bölümü hizmete girmiştir. Bu yolun yeni sanayi bağlantısına yeni bir kavşak inşa ederek yoğun trafikte oluşabilecek keşmekeşliğin de önüne geçilmiştir.

---

⁴⁵ Gönen Belediye Bülteni, Kasım 2004, Yıl: 1 Sayı: 2.

Gönen şehrini geçiş güzergahı haline getirecek çevre yolu projesi yapım çalışmaları devam etmektedir. Direk İzmir bağlantısının olacağı bu çevre yolu İstanbul'dan İzmir'i yakınlştıracağı gibi Gönen şehrini de geçiş güzergahı haline getirecektir. Şehirde devam eden çevre yolu yapımı ile Gönen-Bandırma arasında yapılan duble yolun önemi daha da artarak Gönen üzerinden körfeze ulaşım daha da kolay olacaktır. Ulaşım alanındaki bu gelişme şehrin ekonomisine de yansyacaktır. Şu an ilk etapta çevre yoluna şehir içinden bağlantı olacak yollar yapılmaktadır.

Gönen şehrinin uzakta bulunan yerleşmeler ile bağlantısını sağlayan en önemli ulaşım aracı, kuşkusuz otobüslerdir. Gönen şehrinde, başka yönlerden gelip Gönen'den yolcu alarak geçen, hem de Gönen'den hareket ederek Türkiye'nin değişik bölgelerine hareket eden otobüsler ulaşım açısından önemlidir. Gönen'de şehirler arası ulaşım faaliyetleri Altay Mahallesi'nde bulunan otogardan yapılmaktadır (Foto 14). Otogarda otobüs firmalarının yanı sıra Gönen ilçesine bağlı köyler ve çevre ilçeler arasında ulaşım hizmeti veren dolmuşlar da bulunmaktadır.

Tablo 3.8. Gönen Şehrindeki Seyahat Firmaları ve Günlük Gidiş Yerleri (2008)

Firma Adı	Hareket Noktası	Günlük Sefer Sayısı	Gidiş Yeri
Metro Turizm	Gönen	7	Bursa, İstanbul, Trabzon
Uludağ Turizm	Gönen	9	Balıkesir, İzmir, Isparta
Kamil Koç	Gönen, Biga, Çanakkale, Ankara	9	İstanbul, Bursa, Ankara, Çanakkale
Manyas Birlik	Gönen	1	Balıkesir
Balıkesir Seyahat	Balıkesir	1	Edirne
Rize Ses	Gönen	1	Rize

Kaynak: Yerinde Yapılan Tespitler

Tablo 3.9. Gönen Şehrinden Günlük Otobüs Seferleri Yapılan İl Sayıları

İlin Adı	Sefer Sayısı	İlin Adı	Sefer Sayısı
Balıkesir	9	Trabzon	1
Bursa	7	İzmir	8
İstanbul	11	Isparta	1
Ankara	2	Rize	1
Edirne	1	Çanakkale	2

Kaynak: Yerinde Yapılan Tespitler

Buna göre, ilçede şehirler arası yolcu taşımacılığı yapan 5 tane firma vardır (Metro, Uludağ, Kamil Koç, Balıkesir Seyahat ve Rize Ses Otobüs İşletmeleri).

Gönen'den her gün diğer yerleşim birimlerine 28 sefer yapılmakta olduğu görülmektedir (Tablo 3.8). Bunun 22'si Gönen'den kalkmaktadır. Diğerleri ise Çanakkale, Biga, Ankara ve Balıkesir'den hareket eden otobüslerin Gönen otogarına uğrayıp yolcu almaları ve indirmeleri şeklinde gerçekleşmektedir. Bu firmalara ait Gönen şehrinde 33 adet otobüs bulunmaktadır. Bu firmalarda toplam 87 personel ulaşım faaliyetlerinde görev almaktadır.

Foto 14. Gönen Otogarından Bir Görünüm

Gönen'de şehirler arası otobüs taşımacılığında başka bir bağlantı faaliyeti de yakın çevre ile olan ulaşım ilişkileridir. Bu ilişki Gönen şehri ile çevre ilçeler ve kırsal alanlar arasındaki ulaşım olarak incelenebilir.

Gönen şehrinde komşu ilçelere bağlantılar şehirler arası otobüs seferleri haricinde genellikle dolmuş seferleri aracılığıyla yapılmaktadır. Dolmuşların günlük sefer sayısı daha fazladır. Dolmuş seferleri de Altay Mahallesi'nde bulunan otogardan yapılmaktadır. Bu durum şehir trafiğini yoğunlaştırmakta bu da sorunlara neden olmaktadır. Belediye imar planına göre mevcut otogarın kuzeydoğusunda Kurtuluş Mahallesi'nde Gönen şehrinin Bandırma'ya doğru çıkışında yeni otogar alanı gözükmektedir. Belediye imar planında gösterilen bu alana yeni bir otogar yapılıp çevre yolu da bitip faaliyete geçerse şehir trafiğindeki karmaşa ve plansızlık ortadan kalkmış olacaktır.

Tablo 3.10. Gönen Şehriyle Çevre İlçeler Arasında Karşılıklı Yapılan Dolmuş Seferleri (2008)

Dolmuş Seferi Yapılan Yerin Adı	Günlük Dolmuş Sefer Sayısı	Dolmuş Seferi Yapılan Yerin Adı	Günlük Dolmuş Sefer Sayısı
Bandırma	41	Yenice	2
Biga	16	Manyas	25
Erdek	3	Biga	16
Ayvalık	1	Altınoluk	2

Kaynak: Yerinde Yapılan Tespitler

Gönen şehrinde her gün 100'ün üzerinde kırsal yerleşim birimi ile bağlantı sağlanabilmektedir. Şehir, ilçeye bağlı köylerin birçoğuyla asfalt yol ile, çok az bir kısmıyla da stabilize yol ile direk bağlantılıdır. Bazı köy yolları kışın kısa süreler haricinde her zaman açıktır. Kırsal alanlarla kurulan gününbirlik ilişkiler genellikle dolmuşlar vasıtasıyla olmaktadır. Sarıköy beldesinden Gönen'e her gün on beş dakikada bir düzenli belediye otobüs ve minibüs seferleri yapılmaktadır.

Komşu ilçelere bağlı olan bazı kırsal yerleşim birimleri alışveriş, sağlık, eğitim gibi temel ihtiyaçlarını bağlı buldukları şehirler yerine Gönen şehrinden karşılamaktadırlar. Manyas ilçesinin Akçaova, Kocagöl, Şevketiye, Süleymanlı, Hamamlı, Salur, Duraköy, Kalebayır, Darıca, Balya ilçesinin Orhanlar, Danişment, Koyuneri, Değirmendere, Kadıköy, Çalova, Örenköy, Mancılık, Dereköy, Yenice ilçesinin Yaloba, Araovacık, Yeşilköy, Pazarköy, Bandırma ilçesinin Beyköy, Musakça, Şirinçavuş, Bezirci, Çarikköy, Orhaniye köyleri bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

Gönen şehrindeki özel araçların sayısı hakkında bilgi edinmek çok güçtür. Bu konuyla ilgili esas bilgi kaynakları olan Trafik Tescil ve Denetleme Amirliği ile Şoförler Odası, ilçenin tümünü esas alan kayıtlar tuttuğundan şehirdeki toplam araç sayısını tesbit etmek güçtür. İlçede Trafik Tescil Denetleme Amirliğine tescilli özel, resmi ve ticari (4201 adet motosiklet, 5827 adet otomobil, 213 adet minibüs, 211 adet otobüs, 2046 adet kamyonet, 583 adet kamyon, 3051 adet traktör, 42 adet çekici, 10 adet özel amaçlı araç, 40 adet tanker, 62 adet arazi taşıtı) olmak üzere toplam 16286 adet araç bulunmaktadır (Tablo 3.11). Vergi Dairesi Kayıtlarına göre de ilçede toplam 16261 adet araç bulunmaktadır. Şoförler Odası, Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi, Resmi Kurum ve Kuruluşlar, Vergi Dairesi ile yapılan görüşmeler sonucunda Gönen ilçesinde

bulunan 136 resmi, 880 ticari aracın büyük kısmının şehir merkezinde bulunduğu saptanmıştır.

Ayrıca şehirde bisiklet kullanımı da yaygındır. Şehirde 10 adet bisiklet tamircisi bulunmaktadır. Gönen şehrinde motorlu araç sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Gönen şehrinde toplam 5 adet otopark mevcuttur. Ancak bu otoparkların alanlarının dar, şehirdeki araç sayısının çok olmasından dolayı, şehirde otopark sorunu ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle cadde boylarında araçlar park yapmakta bu da şehir içi trafiğini olumsuz etkilemektedir.

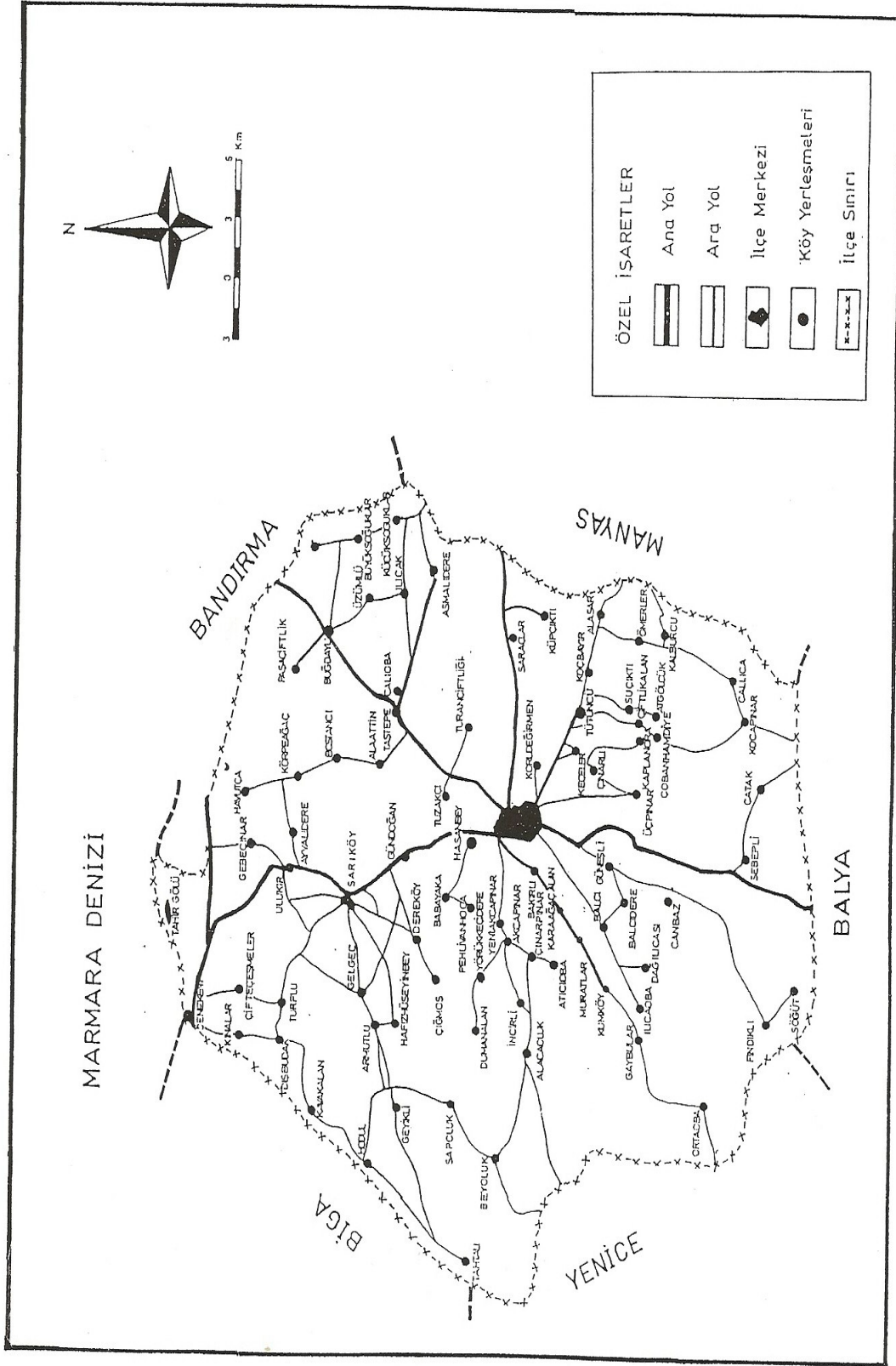
Tablo 3.11. Gönen İlçesi Trafik Tescil Amirliğinde Kayıtlı Motorlu Araçların Sayısı (2008)

Aracın Cinsi	Resmi	Özel	Ticari	Toplam
Motosiklet	26	4175	-	4201
Otomobil	16	5697	114	5827
Minibüs	7	19	187	213
Otobüs	13	11	187	211
Kamyonet	14	2008	24	2046
Kamyon	22	249	312	583
Traktör	25	3025	1	3051
Çekici	1	4	37	42
Özel Amaçlı	7	2	1	10
Tanker	1	24	15	40
Arazi Taşıtı	4	56	2	62
Genel Toplam	136	15270	880	16286

Kaynak: İlçe Trafik Tescil ve Denetleme Büro Amirliği Kayıtları

Gönen şehrinde araç trafiğinin en yoğunlaştığı caddeler: Hüseyin Tümer Caddesi, Şehit Fehmi Ercan Caddesi, Manyas Caddesi, Hastane Caddesi, Atatürk Caddesi'dir (Foto 15). Kemal Erdem Caddesi, Şehit Kadiraslan Caddesi, Balya Caddesi ulaşım açısından diğer önemli caddelerdir. Yerleşim alanı içindeki caddeler parke taş ile kaplıdır. Cadde genişlikleri 10-40 m arasında değişmektedir.

Şehir içi trafiğinde de yeni düzenlemeler yapılmaktadır. Şehrin her geçen gün nüfusunun artmasıyla mevcut trafik akışı ve düzenlemeler yetersiz kalmıştır. Bunun neticesinde şehrin yollarında daha güvenli bir trafik ortamı yaratılması ve özellikle trafik sıklığının rahatlatılıp yaya güvenliğinin etkin bir şekilde sağlanması amacıyla son

Şekil 3.4. Araştırma Sahasının Ulaşım Haritası

yıllarda bir takım önlemler alınmıştır. Bu önlemlerle birlikte şehirde çift istikametli bazı dar yollar (Müftü Şevket Caddesi, Şehit Ercan Çoşkun Caddesi, Kavakçılı Osman Bey Sokak, Odun Pazarı Caddesi) 2004 yılında tekrar düzenlenerek tek yönlü hale getirilmiştir. Park bölgesi yürüyüş yolu olarak bilinen kısımdaki yollar araç trafiğine kontrollü olarak kapatılmıştır. Belirli saatler arasında (07.00-11.00) araç girmesine müsaade edilmektedir. Yıllardır kaldırımı olmaması yüzünden trafik sıkışıklığı ve tehlikelerin yaşandığı Gönen köprüsünün her iki tarafına da 2004 yılında yaya yolu yapılmıştır. 2006 yılında köprü üzerindeki yaya younu daha da güvenli hale getirebilmek için kaldırım kenarlarını araç trafiğinden ayıracak şekilde demir levhalar ile kapatılmıştır. Karşıyaka Mahallesi'yle şehir parkı arasında halk güvenle geçiş yapabilmektedir.

Foto 15. Şehit Fehmi Ercan Caddesi

Gönen'de şehir içi ulaşım faaliyetleri açısından en önemli aktiviteler, şehir içi taksi işletmeciliği ile minibüs işletmeciliğidir. 2008 yılında Altay Mahallesi'nde 5, Malkoç Mahallesi'nde 2, Plevne Mahallesi'nde 2, Kurtuluş Mahallesi'nde 1, Gündoğdu Mahallesi'nde 1, 100.Yıl Mahallesi'nde 1, Tırnova Mahallesi'nde 1 olmak üzere toplam 13 adet taksi durağı mevcut olup bu duraklardaki toplam taksi sayısı 80 adettir. Gönen'de şehrin değişik mahallelerine yapılan minibüs seferleri 2001 yılından bu yana faaliyet göstermektedir.

2 adet minibüs hattı bulunmaktadır. 1.hat 2001, 2.hat 2003 yılında kurulmuştur. 1. ve 2.hat minibüslerinin kalkış yerleri arasındaki mesafe yaklaşık 1,5 kilometredir. Bu hatlarda toplam 12 minibüs hizmet vermektedir. Gönen'in şehrinsel alanının genişlemesiyle ortaya çıkan ulaşım sorununun giderilmesi amacıyla 2006 yılında, minibüslerin yanı sıra, dolmuş taksi uygulaması başlatılmıştır. 12 adet olarak hizmete giren taksi dolmuşlarla birlikte Gönen kent havasına bürünmüştür. Bu 12 dolmuş taksi, Tedaş önünden başlayıp Hüseyin Tümer Caddesi, Ömer Seyfettin Meydanı, Atatürk Caddesi, Işık Caddesi ve Balya Caddesini takiben Anadolu Lisesi sonuna kadar 1, Yine Tedaş önünden başlayıp Ömer Seyfettin Meydanı, 70 Evler Caddesi, Zincirlikuyu Caddesini takiben Anadolu Lisesi önünde sona eren 2.hat olmak üzere dönüşümlü hizmet vermektedirler. Minibüs hatlarının şehir içine girmeden çevre yollarında yolcu taşınması merkez mahallerde ikamet eden vatandaşların şehir içi ulaşımında zorluk çekmelerine neden oluyordu. Taksi dolmuşların merkez caddelerde hat oluşturmaları bu sorunun önüne geçmiştir. Ayrıca kapalı pazar yerine ulaşımı da kolaylaştırmıştır.

Tablo 3.12. Gönen Şehrindeki Şehir İçi Minibüs Hatları ve Güzergahları (2008)

Hatlar	Minibüs Say.	Gidiş Güzergahı	Dönüş Güzergahı
I.Hat	6	Karşıyaka Mh. Veysel Karani Camii Yanı-MYO-Altay Mh. - Ş.F. ErcanCad. -Kurtuluş Mh. - Hüseyin Tümer Cad. -Kızılay Cad. -G. M. Efendi Cad. - 100.Yıl Mh. -625 ve 610 Sk. - Manyas Cad. -Gündoğdu Mah. - Ayvacık Cad. -Reşadiye Mah. - 58.Sk.-Plevne Mh. -33.Sk. - Tırnova Mh.-43.Sk.-39.Sk. - And. Lisesi	And. Lisesi-39.Sk.- 43.Sk. - Tırnova Mh. - 33.Sk- Plevne Mh. -58.Sk.- Reşadiye Mah.- Ayvacık Cad.- Gündoğdu Mah.- Manyas Cad.- 625 ve 610 Sk. - 100.Yıl Mh. -G. M. Efendi Cad. - Kızılay Cad. - Hüseyin Tümer Cad. - Kurtuluş Mh.- Ş. F. Ercan Cad. - Altay Mh. - MYO- Karşıyaka Mh. Veysel Karani Camii Yanı
II.Hat	6	Karşıyaka Mh. Karşıyaka Camii-Ş. K. Aslan Cad. -Altay Mh. -Ş. F. Ercan Cad. -Kurtuluş Mh. -Yeni Manyas Cad. - Malkoç Mh. -Işık Cad.-Plevne ve Tırnova Mh. -Balya Cad.- 39.Sk.-And. Lisesi	Tırnova ve Plevne Mh. -Mehmet Bey Cad. -Malkoç Mh. - Odunpazarı Cad. -Yeni Manyas Cad.-Gündoğdu Mh. Kapalı Pazar Yeri-Sanayi Sitesi-Kurtuluş Mh. -Yeni Manyas Cad. -Altay Mh. -Ş. F. Ercan Cad. - Karşıyaka Mh. -Çanakkale Yolu-MYO-510.Sk. -Ş. K. Aslan Cad. -Karşıyaka Camii

Kaynak: Gönen Belediyesi Zabıta Müd. Verileri

Sonuç olarak, Gönen, ulaşım alanında gelişmelerin görüldüğü, önemli yolların kavşağında bulunan bir şehir olarak, gelişmeye oldukça elverişli ve etki alanını genişletebilecek bir kapasitede bulunmaktadır. Yapılan yol çalışmaları bittiğinde oldukça işlek bir yol güzergahı üzerinde bulunacak, bu nedenle de başta ticari olmak üzere önemli işlevler üstlenecektir.

3.1.4. Tarım Fonksiyonu

Tarihi süreç içerisinde önemli merkezlerden biri olan Gönen şehri tarımsal açıdan zengin bir ova üzerinde kurulmuştur. Gönen şehri ve çevresinde yüzey şekilleri, iklim faktörlerinin olumlu olması nedeniyle tarım gelişme imkanı bulmuştur. Ancak Gönen'in gelişimini sadece buna bağlamak doğru olmaz. Çünkü bu özelliğinin yanı sıra; ulaşım imkanlarının iyi olması, şifalı sulara sahip termal tesisleri, doğal güzellikleri, kültürel zenginliği vb. dolayı gelişebilmiş ve önem kazanabilmiştir.

Tarım zamanla şehirdeki diğer fonksiyonlar (sosyo-kültürel, idari, sanayi, ticaret, turizm vb.) gelişmesi karşısında gerilemişse de önemini tamamen yitirmemiştir. Gönen şehrinde 1990 yılında 540 kişi (çalışan nüfusun % 6,1'i) tarımsal faaliyetlerle uğraşırken 2007 yılında 564 kişi (çalışan nüfusun % 5,8'i) tarımsal faaliyetlerle uğraşmaktadır.

Tablo 3.13. Gönen Şehrinde Tarım Faaliyetleriyle Uğraşan Nüfusun Dağılımı (2008)

Tarım Faaliyetinin Türü	Tarım Faaliyeti İle Uğraşan Kişi Sayısı	Oranı (%)
Çeltik	225	43,8
Buğday	122	23,7
Arpa	15	3
Mısır	64	12,5
Yonca	17	3,3
Fiğ	21	4
Karışık Meyve	20	3,9
Karışık Sebze	30	5,8
TOPLAM	514	100

Kaynak: Gönen İlçe Tarım Müdürlüğü Verileri

Şehirdeki tarımsal faaliyetlerin içinde tarım ürünlerinin üretimi faaliyeti ile uğraşanlar 1.sırayı almaktadır (% 91). Yaklaşık 514 kişi bu faaliyetlerle uğraşmaktadır. Destekleme almayanlar ve tapu problemi olanların ilçe tarım müdürlüğünde kaydı

olmadığından dolayı şehirde tarımla uğraşanların sayısını tam olarak elde etmek güçtür. Ayrıca, ticari faaliyetlerle uğraştığı veya kamu kurum ve kuruluşlarında çalıştığı halde ikinci iş olarak tarım faaliyetlerle uğraşan veya hayvan yetiştiren çok sayıda kişi bulunmaktadır. Bundan dolayı tarım sektöründe çalışanların sayısı hesaplanırken esas geliri tarımsal faaliyetler olan kişi sayısı tesbit edilmeye uğraşmıştır.

Foto 16. Gönen Şehrindeki Çeltik Tarlalarına Bir Örnek

Gönen şehrinde tarımı yapılan ürünler çeltik, buğday, arpa, mısır, yonca, fiğ, çeşitli sebze ve meyvelerdir (Foto 16). Bu ürünlerin ekim, olgunlaşma ve hasat dönemlerinde sıcaklık ve yağış şartlarının elverişliliği, yağışın az olduğu dönemlerde sulamanın yaygın olarak yapılabilmesi, zirai mücadelenin yerinde ve yaygın olarak yapılması tarımı olumlu yönde etkilemektedir. Tarım faaliyetleri daha çok entansif olarak yapılmaktadır. Tarımda teknoloji kullanımı yüksek, pazarlanma ve örgütlenme olanakları fazladır.

Gönen şehrinde tarımsal arazilerin 3983 dekarında (% 23) kuru, 13182 dekarında (% 77) sulu tarım yapılmaktadır.

Gönen şehrinde Tırnova, Reşadiye, Plevne, Gündoğdu, Kurtuluş, Karşıyaka Mahallelerinde yukarıda belirtilen tarım ürünlerinin ekimi yapılmaktadır.

Gönen'de ekimi yapılan tarım ürünleri içerisinde en çok alan kaplayan (10405 dekar) çeltiktir (Tablo 3.14). Tarım faaliyeti ile uğraşan kişi sayısına bakıldığında da 225 kişi ile çeltik ilk sırada gelmektedir (Tablo 3.13). Çiftçilerin, 10405 dekarlık alana,

Tablo 3.14. Gönen Şehrinde Tarımsal Arazinin Kullanılışı (2008)

Ekimi Yapılan Ürün Türü	Ekiliş Alanı (dekar)
Çeltik	10405
Buğday	3366
Arpa	298
Mısır	1277
Yonca	250
Fiğ	319
Karışık Meyve	250
Karışık Sebze	1000
TOPLAM	17165

Kaynak: Gönen İlçe Tarım Müdürlüğü Verileri

Gönen Baldosu ve Osmancık çeltiği ektiği tespit edilmiştir. Çeltik tarımı sektörüne bağlı olarak 15 civarında da irili ufaklı çeltik fabrikası ve bir o kadar da toptancılık yapan çeltik tüccarı bulunmaktadır.

Gönen şehrinde hayvancılıkla uğraşanların sayısı, tesbit edilebildiği kadarıyla, 50 kişi olup tarımsal faaliyetler içerisinde % 9'luk bir oran oluşturmaktadır. Gönen şehrinde 450 adet büyükbaş ve 1200 adet küçükbaş, 127500 adet kümes hayvanı bu bulunmaktadır (Tablo 3.15). 127500 adet kümes hayvanının 80000 adedi etlik tavuk (broiler), 47500 adedi de yumurta tavukçuluğu şeklinde yapılmaktadır. Toplam 6 çiftlikte etlik tavuk üretimi, 2 çiftlikte de yumurta tavukçuluğu yapılmaktadır. Üretilen etlik piliçler Banvit, Şeker Piliç, Bozlar Piliç tarafından alınmaktadır. Bu firmalar kümes sahiplerine yem, ilaç, veteriner hizmeti ve civcivlerin sağlanması yardımı yapmaktadırlar. Gönen şehrinde 30 kişi büyükbaş, 7 kişi küçükbaş, 13 kişi de tavukçulukla olmak üzere toplam 50 kişi hayvancılıkla uğraşmaktadır.

Tablo 3.15. Gönen Şehrinin Hayvan Varlığı (2008)

Cinsi	Sayısı (adet)
Büyükbaş	450
Küçükbaş	1200
Tavuk (Broiler)	80000
Tavuk (yumurta)	47500
Toplam	129150

Kaynak: Gönen İlçe Tarım Müdürlüğü Verileri

Gönen'de Kurtuluş, Reşadiye, Karşiyaka, Tırnova, 100.Yıl Mahalleleri'nde hayvancılık faaliyetleri yapılmaktadır. Karşiyaka ve Tırnova Mahallesi'nde hayvan sayısı diğer mahallelere göre daha fazladır.

Gönen'i dışarıda tanıtan unsurlardan olan termal su, çeltik, deri sanayi ve oyacılıktan sonra bir başka tanıtım aracı da bereketli Gönen Ovası'ndan her yıl toplanan ve ülke geneline dağıtımı yapılan patlıcandır. Gönen patlıcanı en yaygın şekilde Tütüncü yöresinde yetişmektedir. Tütüncü patlıcanı pazar payı ve gördüğü kabul nedeni ile markalaşmıştır. Bunda toprak yapısı, büyük gayret gerektiren emek, işçilik, sulama imkanları ile tohum kalitesi önemli rol oynamaktadır. Pazarlamanın büyük kısmı İstanbul üzerine de olsa Tokat, Amasya gibi kentlere de düzenli sevkiyat yapılmaktadır.

Gebeçınar, Havutça ve Körpeağaç köylerinde maydonoz üretimi yapılmaktadır. Maydonozlar yöre ihtiyacını karşılamakla birlikte düzenli olarak İstanbul haline sevk edilmektedir.

Gönen ilçesinde tarımın geliştirilmesi amacı ile tarımsal organizasyona büyük ağırlık verilmektedir. Bu nedenle Gönen şehrinde bir çok tarımsal kuruluş bulunmaktadır. Bunlar Tarım İlçe Müdürlüğü, Gönen Ziraat Odası, Gönen Tarım Kredi Kooperatifi, Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifi, Gönen Ticaret Borsası, Gönen Ovası Sulama Birliği, Gönen Süt Üreticileri Birliği, Köylere ve Üreticilere Hizmet Götürme Birliği, Devlet Su İşleri Müdürlüğü, Meteoroloji Müdürlüğü, Ziraat Bankası, Gönen Çiftçi Mallarını Koruma Meclis Başkanlığı, Çeltik Komisyonu Başkanlığı, Gönen Büyükbaş Hayvan Yetiştiriciliği Eğitim Yardımlaşma ve Kalkınma Derneği, Gönen Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliği Eğitim Yardımlaşma ve Kalkınma Derneği, Gönen Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği, Tarımsal Kalkınma Kooperatifidir. Ayrıca İlçe Tarım Laboratuvarı, Süt Üreticileri Birliği Süt Kimya ve Mikrobiyoloji Laboratuvarı da şehirde bulunmaktadır.

3.1.5. Ticaret Fonksiyonu

Ticaret şehirlerin temel fonksiyonlarından birisidir. Şehrin nüfusunun yanı sıra, konumu ve ulaşım imkânları da ticaretin gelişmesini etkilemektedir. Ticaret geliştikçe de şehirlerin önemi artmaktadır. Şehirdeki ticaret ilçe nüfusunun ihtiyaçlarını gideriyor, hatta çevre yerleşim birimlerini kendisine çekiyorsa bu durum o şehre merkezi bir özellik kazandırır ve etki alanını genişletir. Şehir cazip hale gelir.

Gönen’de ticaretin gelişimine bakıldığında 16.yüzyılda Gönen’de “boğası” adı verilen ince astar bezi dokunmaktadır. Gönen’den dışarı vilayetlere ihraç edilen önemli bir kumaştır. Hububat, Gönen’deki en önemli gelir kaynaklarından biriydi ve iç piyasadan artanlar, değişik yerlere özellikle İstanbul’a gönderilirdi. İstanbul’a gönderilen buğdaylar ordunun peksimet (ekmek) ihtiyacını karşılamak için kullanılırdı. Diğer bir ihraç malzemesi ise iyi cins keçi kolları olup devlete ait atlara koşum malzemesi yapımında kullanılmaktaydılar.⁴⁶ Gönen’de ihraç edilen diğer bir ürün ise ormanlardan elde edilen kerestedir. Bu keresteler tophane ve tersanede kullanılmaktaydı.

19.yüzyılda hububat ve kereste ihracatının devam etmekte olduğu görülmektedir. Yeni ürün olarak da tütün ve kozayı göstermek mümkündür. Zira ihracatın temelini bu iki maddeye dayandığı belirtilmektedir.⁴⁷

1927 tarihli Türkiye Salnamesine göre Gönen’den buğday, arpa, tütün, tereyağı, yün, yapağı, ipek kozası, koyun, keçi, bal, deri, pamuk, karpuz, kavun ve meyveler ihraç edilen başlıca maddelerdir. İthal edilenler ise manifatura, tuhafiyeye, şeker, kahve, çay, kumaş, iplik, makara, gaz, çimento, hırdavat, ilaçlar, ispiroto, benzin, balık ve zirai aletlerdir.⁴⁸

Ticaret eski dönemlerde özellikle deve kervanları veya diğer binek hayvanlarla yapılıyordu. Ticaret kervanları çeşitli istikametlerden gelirler, Gönen üzerinden geçerek yollarına devam ederlerdi. Gönen’den nakledilecek erzak İstanbul’a gidecekse Sazlıdere veya Bandırma iskelesinden yükleme yapılırdı. Halk arasında Balkan yolu adı verilen ticaret yolu Edremit Körfezi’nden başlayıp Çavuşköy’e kadar uzanmaktaydı. Bu yol Gönen’in doğusundan geçmekteydi. Balkan yolunun ikinci bir hattı da Yenice istikametinden gelen yoldu. Bu yol Ayvacık’tan başlayıp Yenice-Gönen-Biga istikametine uzanmaktadır.⁴⁹

Gönen’de haftada bir gün pazar kurulduğu tahrir defterlerinden anlaşılmaktadır. 16.yüzyıl sonlarındaki Pazar Mahallesi isminden bu mahallede pazar kurulduğu

---

⁴⁶ Başbakanlık Osmanlı Arşivleri,1019, Mühime Defterleri, No:79, s. 144

⁴⁷ Hüdavendigar Vilayeti Salnamesi, Hicri 1324, s. 576.

⁴⁸ Akkuş, Tacettin (2001). a.g.e. , s. 215.

⁴⁹ Akkuş, Tacettin (2001). a.g.e. , s. 217.

anlaşılmaktadır. Fakat hangi günde kurulduğu belirtilmemiştir. Osmanlı Devleti Salnamelerinde salı günü pazar kurulduğundan bahsedilmesi ve 2008 yılında da aynı günün geçerli olması salı gününün eskiden beri pazar günü olarak kullanıldığı sonucunu çıkarmaktadır. Gönen pazarına köylüler ürün getirdiği gibi Bandırma, Erdek, Karacabey, Manyas, Biga, Yenice ve Balya gibi çevre ilçelerden tüccarlar gelirler ve ürünlerini satarlardı. Bandırma, Erdek, Edremit, Ayvalık'tan zeytin, zeytinyağı ve sabun; Karacabey'den soğan ve patates; Biga'dan ayakkabı ve giyim eşyası; Manyas'tan sucuk, sebze, peynir ve kuruyemiş getirilmektedir. Pazar, yerli ve göçmen halkın sık sık biraraya gelerek kaynaşmasında etkili unsurlardan birisiydi.⁵⁰

Eskiden Gönen'de kurulan panayırları, birkaç şehirde sırayla kurulan ve birkaç gün süren büyük pazarlar olarak tanımlamak mümkündür. Panayırdaki her çeşit meyve-sebze satıldığı gibi, tuhafiyeye, züccaciye vb. birçok eşyanın da satıldığını görmek mümkündür. Ayrıca panayırdaki hayvan alım satımı da yapılmaktadır. Panayırlara sadece çevre ilçelerden değil, Rumeli'deki Siroz vilayetinden, Anadolu'da Bursa, Tokat, İzmir, Manisa ve Denizli'den, bunun yanında Şam ve Halep vilayetinden dahi tüccarlar gelmekteydi. Gönen panayırının tarihçesi oldukça eskilere dayanmaktadır. Gönen'deki en eski panayır Hacı İsa Panayır'dır. Bugünkü Dereköy yakınlarında kurulan bu panayır Sarıköy'e de yakın olduğu için Sarıköy panayırını da biliriz. Hacı İsa panayırının ismi ilk defa 1570'lerde geçmektedir. Bu tarihlerde Hacı İsa pazarı adında bir pazarın kurulduğu belgelerden çıkarılmaktadır. 19.yüzyıla ait vesikalarda Çan, Gönen, Manyas ve Balıkesir panayırlarının birbirine müteakip günlerde yapıldığı belirtilmiştir. Panayır 1835-1836 yıllarında haziranın ilk günlerinde kurulmaktaydı. 1910 yılına ait vesikada ise panayırın 29 Mayıs'ta başlayıp 4 gün sürdüğü belirtilmektedir.⁵¹ Tüccarların gidiş-gelişlerinde zorluklarla karşılaştıkları ve uzaktan gelen tüccarların beklemek zorunda olduğu göz önüne alınarak panayır tarihlerinde değişiklikler yapılmışsa da kısa bir süre sonra tekrar eski tarih kabul edilmiştir. Panayır yılda iki defa kurulmaktadır. Bahsedilen panayırlar haricinde 10 Eylülde açılıp 3 gün

---

⁵⁰ Ülken, H. Ziya -Ayda, N. Tanyeli (1956). " Gönen Bölge Monografisi", Sosyoloji Dergisi, sayı 10-11, s. 125-126, İstanbul.

⁵¹ Küpeli, Özer (1997). a.g.e. , s. 41.

süren Güz panayırı vardır.⁵² Buna halk arasında hayvan panayırı denir. Bunun sebebi bu panayırdaki hayvan ticaretinin yapılmasıdır. Sarıköy panayırı 1936 yılında Gönen şehrine taşınmıştır.⁵³ 1980'lere kadar tabakhaneler ile şehir parkı yanında yapılan panayır bu tarihlerden sonra şehir dışına Manyas yolu üzerine taşınmıştır. Her yıl haziran ayının onaltısında Gönen panayırı olmaktadır.

1888 tarihli Salnamede Gönen'de 4 han, 70 dükkan ve 5 mağaza bulunmaktadır.⁵⁴ Dükkanların büyük çoğunluğu terzi, kasap, nalbant, berber, kunduracı, demirci vb. dükkanlarıdır.⁵⁵ Gönen'de 1927 tarihli Türkiye salnamesine göre 7 bakkal, 2 tuhafiyeci, 1 tütün tüccarı, 3 zahireci, 1 şeker tüccarı, 4 kunduracı, 1 kereste tüccarı, 1 yumurta tüccarı, 10 manifaturacı bulunmaktaydı. Gönen'de terzilik, marangozluk, kunduracılık vb. el sanatları fazla gelişmemiş olup sadece mahalli ihtiyaçları karşılayacak düzeydedir.⁵⁶ Özellikle kunduracılık 1950'lere doğru gelişme göstermiş ve ün salmıştır. Bakırcılık ve saraçlık oldukça yaygındır. Hayvancılığın yaygın olması sebebiyle hayvan koşumları, aba ve kepenek imalatı yaygınlık kazanmıştır.⁵⁷

1990'lı yıllara gelinceye kadar Gönen şehir merkezinde ve çevre köylerinde ipek böcekçiliği önemli bir ekonomik faaliyetti. Yetiştirilen ipekböcekleri Gönen'de kurulan borsada toplanır ve satılırdı. Şehirde ipekböceklerinin fırınlanması, depolanması ve ticareti ile uğraşan çok sayıda işyeri mevcuttu. Son yıllarda suni ipeğin yaygınlaşması ve özellikle çeltik üretiminin daha ekonomik olması nedeniyle ipekböceği üretimi sona ermiş ve Gönen şehri de bu ekonomik ve ticari fonksiyonunu kaybetmiştir. Günümüzde özellikle iğne oyacılığı büyük oranda gelişmiş ve çevrede ün salmıştır.

Marmara Bölgesi'nin en eski yerleşmelerinden birisi olan Gönen'in, eskiden kervan ve ticaret yollarının üzerinde bulunmasından dolayı idari ve ticari fonksiyonu güçlenmiştir. Kentin yapısal gelişimine baktığımızda Gönen-Yenice deprem kuşağı üzerinde bulunan Gönen şehri birçok deprem geçirip büyük zararlara uğramasına

---

⁵² Ülken, H. Ziya -Ayda, N.Tanyeli (1956). a.g.e. , s. 126.

⁵³ Orkon, Cenap Refik (1936). **Balıkesir Coğrafyası**. Balıkesir: Balıkesir Halkevi Yayınları, s. 36.

⁵⁴ Asaf, Ali (1308). **Hüdavendigar Vilayeti Coğrafya ve Ahval-i Umumiyesi**. Vilayet Matbaası, s. 64

⁵⁵ Küpeli, Özer (1997). a.g.e. , s. 40.

⁵⁶ Hüdavendigar Vilayeti Salnamesi, Hicri 1324, s. 577

⁵⁷ Küpeli, Özer (1997). a.g.e. , s. 40-41.

rağmen varlığını sürdürmüş ve gelişmiştir. Bunda şehrin verimli bir hunderlandın ortasında bulunması ve ulaşım bakımından kolay erişilebilir bir noktada yer almasının payı büyüktür.

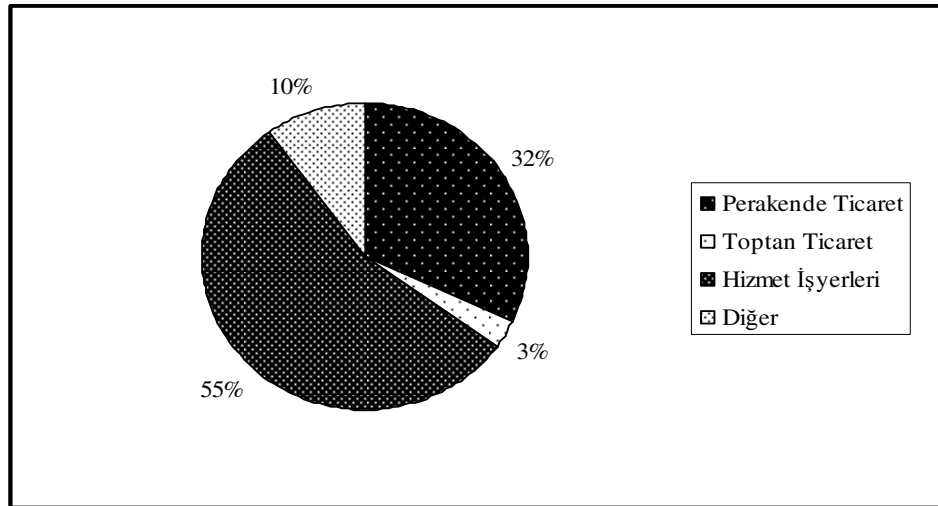
Gönen şehri cumhuriyetten sonra ticaret fonksiyonu bakımından önemli gelişmeler göstermiştir. 1927 yılında Gönen’de ticaretle uğraşan kişi sayısı 200 civarında iken bu sayı 1990’da 1837’ye, 2008’de 3908’e yükselmiştir.

Tablo 3.16. Gönen Şehrinde Ticaret Faaliyetinde Bulunan İş Yeri ve Çalışan Sayıları (2008)

Ticari Faaliyetin Türü	İş yeri Sayısı	Oran (%)	Çalışan Sayısı	Oran (%)
Perakende Ticaret	768	53,2	1231	31,5
Toptan Ticaret	83	5,8	126	3,2
Hizmet İş Yerleri	591	41	2164	55,4
Diğer	-	-	387	9,9
TOPLAM	1442	100	3908	100

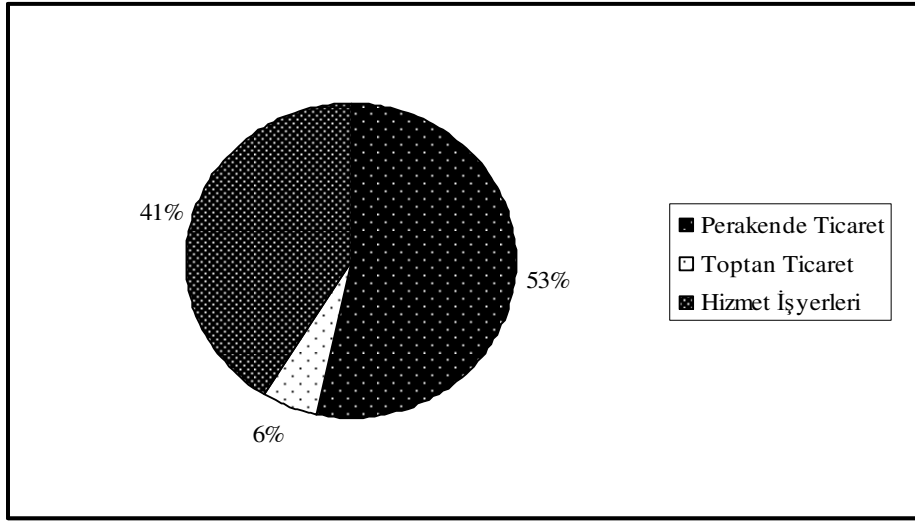
Kaynak: Ticaret Odası ve Diğer Meslek Odaları Kayıtları, Belediye Sağlık İşleri Müdürlüğü, Belediye Zabıta Müdürlüğü Verileri, Yerinde Yapılan Tespitler

Gönen şehrinde ticaret fonksiyonunda 3908 kişi çalışmaktadır (Tablo 3.16 ve Şekil 3.5). Bu sayı tüm çalışanların % 40,3’ünü oluşturmaktadır. Ticaret Gönen’de iş gücü bakımından en fazla istihdam yaratan sektörlerdendir. Gönen şehrinde ticaret fonksiyonunda çalışanların sayısı, zabıta müdürlüğü verileri, belediye sağlık işleri müdürlüğü kayıtları, ticaret odası ve diğer meslek odaları kayıtları ve sahadaki çalışmalar sonucunda belirlenmiş bulunmaktadır.

Şekil 3.5. Gönen Şehrinde Ticaret Fonksiyonunda Çalışanların Dağılımı (2008)

Gönen şehrinde ticaret fonksiyonunda çalışanların dağılımı incelendiğinde hizmet işyerlerinde çalışanların diğer ticari faaliyetlerde çalışanlara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Pazarcılar, seyyar satıcılar, eskiciler ve canlı hayvan ticareti yapanlar (celep) Tablo 3.16'da ve Şekil 3.5'de diğer başlığı içerisinde gösterilmiştir. Ancak belli meslek odaları veya dernekleri olmadığından dolayı denetlenmeyen ve kaydı yapılmayan kişilerin sayısı bunların içerisine tam olarak yansıtılmamış olabilir. Söz gelimi, inşaat işlerinde çalışan ve amelelik yapanların sayısının tespiti mümkün değildir. Çünkü bunlar mevsimlik olarak çalışmakta ve birçoğunun sigortası dahi bulunmamaktadır.

Şekil 3.6. Gönen Şehrindeki Ticari İş Yerlerin Türlerine Göre Dağılımı (2008)

Gönen şehrindeki ticari iş yerlerinin dağılımına bakıldığında perakende ve hizmet ticari iş yerlerinin sayıları arasında çok fark görülmemektedir. Perakende ticaret iş yerleri % 53,2'lik oranla en fazla yeri tutmaktadır. Hizmet iş yerleri % 41'lik oranla ikinci gelmektedir. Ancak perakende ticaret iş yerleri en fazla yeri tutmasına rağmen, çalışan sayısı bakımından hizmet işyerleri önde gelmektedir. Bunun nedeni, hizmet iş yerlerinde çalışacak daha çok çalışana ihtiyaç duyulmasıdır.

Gönen şehrindeki ticari faaliyetler içinde büyük grubu perakende ticaret faaliyetleri oluşturmaktadır (Tablo 3.16 ve Şekil 3.6). Ticari iş yerlerinin % 53,2'sini (768 işyeri) perakende ticaret iş yerleri meydana getirmektedir. Perakende ticaret

faaliyetlerinde 1231 kişi çalışmaktadır. Perakende ticaret faaliyetlerinde çalışanlar tüm ticaret fonksiyonunda çalışanların % 31,5'ini oluşturmaktadır.

Gönen şehrinde hazır ve mamul gıda maddeleri satışı yapan iş yerleri (bakkal, market, süt ürünleri, et ürünleri, un satışı yapan vb. iş yerleri) perakende ticaret faaliyetleri içerisinde en çok yer tutan gruptur. Bu iş yerlerin toplam sayısı 265 olup, % 34,5'lik bir oran meydana getirmektedirler (Tablo 3.17).

Tablo 3.17. Gönen Şehrinde Perakende Ticaret İş Yerleri ve Çalışan Sayıları (2008)

İş yeri türü	İşyeri sayısı	Çalışan sayısı	İş yeri türü	İşyeri sayısı	Çalışan sayısı
Bakkal-Market	136	148	Bilgisayar ve Malz. Satışı	17	32
Tekel Bayii-Büfe	61	73	Tüpçü	2	6
Süt Ürünleri-Peynir Satışı	5	7	Sarraf-Kuyumcu	27	44
Şarküteri	8	10	Şifalı Bitkiler Satışı	2	2
Kuruyemişi	10	10	Balıkçı	3	9
Kırtasiye-Cd-Kaset Satışı	22	39	Tarım Ürünleri Satışı	3	7
Unlu Mamüller-Helva Satışı	24	38	Tarım Mak. ve Y. Parça Tic.	19	51
Kasap-Tavuk-Yumurta Satışı	28	40	Isıtma Soğutma Mak. Tic.	1	2
Av Malz. Satışı	2	2	İnşaat Malzemesi-Nalburiye	40	72
Oto Yedek Parça	4	5	Sıhhi Tesisat	1	3
Temizlik Malzemesi	7	9	Elektrik Malzemeleri Satışı	6	11
Gazete-Dergi-Telefon Kart	2	4	Zahirecilik	26	29
2.El Ev Eşyası Satışı	1	1	Cam Ticareti	4	15
Manifatura	11	13	Manav	6	6
Konfeksiyon	51	70	Elekt. Eşya ve Telefon Satışı	48	114
Tuhafiye-Yüncü	34	43	Oto Alım Satım	10	18
Parfümeri	10	20	Y. Parça ve Motorsiklet Satışı	4	7
Mobilyacı-Halıcı	21	36	Akaryakıt Satış İstasyonu	22	70
Ayakkabı-Terlik Tic.	16	32	Tuz Tic.	2	3
Soba Satışı	5	6	Zirai İlaç ve Tohum Satışı	5	7
Çeyiz Malz.-Hed. Eşya Tic.	21	49	Çiçekçilik	3	6
Züccaciye	11	16	Avize Ticareti	2	3
Dondurma-Su Satışı	9	16	Hurdacı	3	3
Yangın Sön. Cihazları Tic.	3	5	Banyo-Mutfak Ürünleri Satışı	1	3
Sanayi Mak. Yedek Parça	1	2	Sakatat Ticareti	3	3
Evcil Hayvan ve Malz. Satışı	1	1	Kalorifer Tesisatları Satış	3	6
Orman Ürünleri Tic.	2	4	Toplam	768	1231

Kaynak: Ticaret Odası ve Diğer Meslek Odaları Kayıtları, Belediye Sağlık İşleri Müdürlüğü, Belediye Zabıta Müdürlüğü Verileri, Yerinde Yapılan Tespitler

Konfeksiyon, ayakkabı, oya, manifatura vb. giyim ve çeyiz sektörüne ait ürünlerin satışlarının yapıldığı iş yerleri, perakende ticaret iş yerleri arasında diğer önemli grubu oluşturur. Bu iş yerlerinin sayısı 133 olup, perakende faaliyet gösteren iş yerleri içerisinde % 17,3'lük bir oran meydana getirmektedirler.

Tablo 3.18. Gönen Şehrinde Hizmet İş Yerleri ve Çalışan Sayıları (2008)

İşyeri türü	İş yeri sayısı	Çalışan sayısı	İş yeri türü	İş yeri sayısı	Çalışan sayısı
Eczane	17	44	Yolcu Taşımacılığı	4	158
Mimarlık Bürosu	2	6	Nakliyecilik	9	55
Özel Sürücü Kursu	2	30	Kargo Taşımacılık	5	17
Oto-Halı Yıkama	4	10	Minibüs-Taksi Dol.Durak	3	24
Kahvehane-Çayevi	125	229	Taksi Durağı	13	80
Çay Bahçesi-Cafe	15	56	Özel Sağlık Hizmetleri	1	10
Emlakçılık	9	14	Mühendislik-İnşaatçılık	47	141
Restaurant-Lokanta	33	120	Noter	2	4
Eğlence Yeri	5	43	Jeo. Enerji Üretim Dağıt.	1	5
Piliç Çev. ve Izgara Bahç.	19	45	Özel Dr.Muayenehaneleri	19	35
Pide ve Lahmacun-Döner	22	78	Berber-Kuaför	70	141
Pastane-Kahve Kavurma	19	50	Avukat	6	12
Bağkur SSK Danışmanlık	1	2	Spor Solonu-Karting İşl.	3	9
Telefon Abone Merkezi	2	7	Haşere ilaçlama	2	3
Otopark	1	3	Kuru Temizleme	2	5
Veterinerlik Hiz.	5	9	Sigorta ve Aracılık Hiz.	21	43
İnt. Kafe-Oyun Salonu	34	80	Radyo-Tv Yayıncılığı	4	14
Sinema	1	3	Kır Düğün bahçesi	1	4
Otel-Pansiyon	28	307	Çok Amaçlı Top. Salonu	1	3
Hac Organizasyonu	1	4	Arzuhalci	4	4
Gazete-Haber Ajansı	5	21	Ganyan Bayii	1	1
Fotoğrafçı	3	10	Özel Dershane	5	94
Tabelacı	3	3	Özel Eği. ve Reh.Merk.	1	10
Bankacılık	9	107	Özel Bilgisayar Kursu	1	5
Spor Kulübü	2	6	TOPLAM	591	2164

Kaynak: Ticaret Odası ve Diğer Meslek Odaları Kayıtları, Belediye Sağlık İşleri Müdürlüğü, Belediye Zabıta Müdürlüğü Verileri, Yerinde Yapılan Tespitler

Gönen şehrinde temel ihtiyaçları karşılayan bu iş yerlerinin dışında mevcut olan diğer iş yerleri mobilya, beyaz eşya, inşaatçılık ile ilgili iş yerleri, kırtasiye, kuyumcu,

züccaciye, nalbur, hırdavatçı, tarım makineleri satışı yapan iş yerleri, otomotiv sektörüne ait iş yerleri, akaryakıt istasyonları şeklinde sıralanabilir.

Gönen şehrinde ticari faaliyetler içinde ikinci grubu, hizmet iş yerleri oluşturmaktadır. 591 adet hizmet sektörüne ait işyeri bulunmakta ve bu iş yerlerinde toplam 2164 kişi hizmet vermektedir. Hizmet iş yerleri, ticari iş yerlerinin % 41'ini, bu iş yerlerinde çalışanlar da tüm ticari faaliyetlerde bulunanların % 55,4'ünü meydana getirmektedir (Tablo 3.16 ve Tablo 3.18).

Gönen şehrindeki hizmet iş yerleri içerisinde iş yeri sayısı bakımından en büyük paya sahip olanlar çayevi ve kahvehanelerdir. Çalışan sayısı bakımından en büyük paya sahip olanlar oteller ve pansiyonlardır. Çayevi ve kahvehanelerde işleri 2 kişi yürütebilirken otel ve pansiyonlarda daha çok çalışana (resepsiyon görevlisi, aşçı, garson, kat görevlileri, güvenlik görevlileri vb.) ihtiyaç duyulur. Hizmet iş yerleri içerisinde diğer önemli olanlar ise berber ve kuaförler, lokantalar, özel doktor muayenehaneleri, emlakçılar, büro-yazıhaneler, bankalar, eczaneler şeklinde sıralanabilir. Bu iş yerlerinin birçoğu Gönen'in dışında komşu ilçeler ile bu ilçelerin Gönen'e yakın kırsal alanlarına da hizmet vermektedir.

Tablo 3.19. Gönen Şehrindeki Toptan Ticaret İş Yerleri ve Çalışan Sayıları (2008)

İş yeri Türü	İş yeri Sayısı	Çalışan Sayısı	İş yeri Türü	İş yeri Sayısı	Çalışan Sayısı
Tekel Toptan Satıcısı	1	4	Kuru Gıda Toptan Satış Yeri	2	2
Toptan Perakende Bakkaliye	5	9	Toptan Temizlik Malzemeleri Satışı	1	1
Meşrubat Bayiliği	1	3	Toptan Oya Alım Satımı	5	8
Toptan Ayakkabı Satışı	3	4	Yün Deposu	1	1
Ecza Deposu	1	1	Yem-Un Satışı	1	1
Yem-Gübre Tic.	7	11	Demir, Çimento, Kireç ve İnş. Malz. Satışı	5	7
Toptan Yumurta Satışı	1	1	Deri Alım Satımı	5	8
Zirai Ürün Alım Satımı	7	10	Kimyevi Maddeler	2	2
Canlı Hayvan Alım Satımı	4	4	Odun-Kömür Deposu ve Satışı	26	41
Kereste İşleri	5	8	TOPLAM	83	126

Kaynak: Ticaret Odası ve Diğer Meslek Odaları Kayıtları, Belediye Sağlık İşleri Müdürlüğü, Belediye Zabıta Müdürlüğü Verileri, Yerinde Yapılan Tespitler

Gönen şehrindeki ticari faaliyetlerin diğer önemli kısmını da toptan ticaret faaliyetleri oluşturmaktadır. Gönen şehrinde 83 adet toptan ticaret faaliyeti yapan iş yeri

bulunmakta ve bu iş yerleri ticari iş yerlerinin % 5,8'lik kısmını meydana getirmektedir (Tablo 3.16 ve Tablo 3.19). Bu iş yerlerinde 126 kişi çalışmaktadır. Tüm ticari faaliyette bulunanların % 3,2'sini oluştururlar. İş yeri, çalışan sayısı ve oranı bakımından toptan ticaret faaliyetleri, perakende ticaret ve hizmet faaliyetlerine göre düşük bir değere sahiptir.

Gönen şehrinde aynı meslek dallarının bir arada toplandığı alışveriş merkezlerinin sayısı çok azdır. Çarşı merkezinde farklı ürünlerin satışını yapan iş yerleri birarada görülmektedir. Gönen şehrinin ticarethaneleri, büyük ölçüde halkın ihtiyaçlarına cevap verebilecek düzeydedir. İş yerleri genelde betonarme, iki-üç katlı binaların alt katlarında faaliyet göstermektedir. Binaların üst katları ikametgah olarak kullanılmaktadır. Gönen'de 4 işhanı (Öztürk, Bayraktar, Ekmekçi ve Babayaka İşhanları), 2 iş merkezi (Kuşaksız ve Karatan İş Merkezleri), 2 büyük pasaj (Sandıkçılar ve Özadalı pasajları), 4 küçük pasaj (Nakipler, Tahtacıoğlu, Akyüz ve Kerimoğlu Pasajları) ve içerisinde 9 tane kasap dükkanının yer aldığı 1 tane kasaplar hali bulunmaktadır (Foto 17). Ancak bu işhanları ve pasajlar çok sayıda işyerini barındırabilecek kapasitede değildirler. Bu nedenle şehirde çok sayıda iş yerini barındırabilecek kapasitede çok katlı işhanlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Ticari iş yerlerinin, şehir içindeki dağılışı incelendiğinde, özellikle Altay ve Akçaali Mahallelerinde toplandığı görülmektedir. Başta Hüseyin Tümer, Atatürk, Şehit Fehmi Ercan, Şehit Mustafa Karakaş, 70 Evler Caddeleri olmak üzere Banyolar, Manyas, Kızılay, Balya caddeleri üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Foto 17. Altay Mahallesi'ndeki Babayaka İş Hanı

Şehrin ticari fonksiyonlarını canlandırıp güçlendiren ve etki alanının genişlemesine katkı yapan bir diğer faktör, haftalık pazar sistemidir. Haftalık pazar sisteminin Gönen'de gelişmiş olması şehrin ticari ve ekonomik hayatına canlılık getirmektedir. Gönen'de geçmişten günümüze pazar, salı günleri kurulmaktadır. Eskiden salı pazarı şehrin merkezinde Atatürk Caddesi, Hüseyin Tümer Caddesi, 70 Evler Caddesi, Cumhuriyet Caddesi, Kavaklı Osman Bey Caddesi, Müftü Şevket Caddesi üzerinde kurulmaktaydı. Pazarın şehrin işlek caddeleri üzerinde kurulması ve o gün şehirde yaşanan nüfus ve araç yoğunluğu beraberinde trafik sorunlarını getirmekteydi. Bu durum da pazarın kurulduğu gün yaşanabilecek olumsuzluklar (yangın, hastalık, deprem vb.) halinde anında müdahaleyi engelleyici bir etken teşkil etmekteydi. Ayrıca şehri modern bir görünüm ve düzenden uzaklaştırmaktaydı. Bu sorunlar, yapımı 1999 yılında başlayıp 2006 yılında tamamlanan kapalı pazar yeri ile çözümlenmiştir (Foto 18). 23900 m² si kapalı, toplam 63000 m² alanı ile Türkiye Pazarcılar Federasyonu tarafından Türkiye'nin en büyük kapalı pazar yeri olarak tescillenen Gönen Belediyesi kapalı pazar yerinde üçer m²den oluşan 1064 peron bulunmaktadır (Foto 19). Bu 1064 perondan 336'sı sebze-meyve, 336'sı tuhafiyeye, 84'ü kuru gıda, 84'ü oya ve çeyiz, 84'ü zeytin-peynir, 56'sı züccaciye, 56'sı müstahsil (köylü pazarı) ve 28'i ayakkabı satış yeri olarak kullanılmak üzere planlanmıştır.⁵⁸ Gönen Belediyesi Kapalı Pazar Yeri Gönen'in Manyas çıkışı istikametinde bulunan Gündoğdu Mahallesi'nde bulunmakta aynı zamanda bu mahallenin hemen kuzeyinde bulunan 100.Yıl Mahallesi'ne de hareketlilik kazandırmaktadır. Bu mahallelerde esnaflık yapan kişiler alışverişte yaşanan canlılıktan dolayı çok memnun olduklarını dile getirmektedirler. Ayrıca pazarla birlikte burada yol yapımı ve çevre düzenlemesi de yapıldığından dolayı bu mahallelerin geliştiğini söyleyebiliriz. Gönen şehrinde cuma günleri de Karşıyaka Mahallesi'nde halk pazarı kurulmaktadır. Gönen'de Pazarcılar Odasının kayıtlarına göre pazarcılık yapan 285 kişi bulunmaktadır. Zabıta Müdürlüğü ile yapılan görüşme sonucunda Gönen'de seyyar satıcılık yapanların sayısının az miktarda olduğu ve seyyar satıcılığa izin verilmemeye çalışıldığı öğrenilmiştir.

Her yıl 16-20 haziran tarihleri arasında panayır kurulmaktadır. Yöre halkının her türlü üretimlerinin değerlendirildiği ve yoğun bir alışverişe sahne olan bu panayır 2006

---

⁵⁸ Gönen Belediyesi Hizmet Bülteni, Temmuz 2006, Yıl : 1, sayı: 3.

yılına kadar Manyas yolu üzerinde İmam Hatip Lisesinin yakınında geniş ve toprak zeminli düz bir alan üzerinde kurulmaktaydı. Zeminin toprak olması, ulaşımın güç yapılması,

Foto 18. Gündoğdu Mahallesi'ndeki Kapalı Pazar Yeri

Foto 19. Kapalı Pazar Yerinin İçinden Bir Görünüm

gıda tüketiminde hijyenik şartların olmayışı panayırın başlıca sorunlarıydı. 2006 yılından bu yana panayır alanı olarak kapalı pazar yeri kullanılmaktadır ve bu tür sorunlar ortadan kalkmış durumdadır.

Salı günleri Gündoğdu Mahallesi'nde hayvan pazarı kurulmaktadır (Foto 20). Küçükbaş ve büyükbaş hayvanların alınıp satıldığı hayvan pazarına çevre il ve ilçelerin dışında ülkemizin değişik il ve ilçelerinden de alıcı ve satıcılar gelmektedir. Gönen panayırının birinci gününde de aynı yerde hayvan panayırı kurulmaktadır ve büyük kapsamda hayvan ticareti yapılmaktadır. Her salı kurulmakta olan hayvan pazarında Gönen içindeki hayvancılara hayvanlarını nakil ettirmeleri için Gönen Belediyesi Sağlık İşleri Müdürlüğü veterineri tarafından menşei şahadetnamesi düzenlenmektedir. 2007 yılı içerisinde kesilen menşailer 9096 adet büyükbaş hayvan (Dana, İnek, Düve), 10539 adet küçükbaş hayvan (Koyun, Kuzu, Keçi, Oğlak) olmak üzere toplam 19635 adettir.

Foto 20. Gönen Şehrindeki Hayvan Pazarından Bir Görünüm

Tablo 3.20. Hayvan Pazarında Mart ve Nisan Aylarında Satışı Yapılan Hayvanların Dağılımı (2008)

Satışı Yapılan Hayvanlar	Mart	Nisan
Kuzu	438	1556
Koyun	856	1027
Dana	620	575
İnek	187	241
Keçi	25	58
Oğlak	8	14
TOPLAM	2134	3471

Kaynak: Belediye Sağlık İşleri Müdürlüğü Verileri

Gönen şehrinin ticari hayatını canlandıran bir diğer faaliyet de Gönen Oya ve Çeyiz Fuarı'dır. 1994 yılından beri kesintisiz olarak her yıl yapılan Oya Festivali ilk kez

2004 yılında Ulusal Oya ve Çeyiz Fuarı adı altında düzenlenmiştir. Fuar 4-8 Eylül tarihleri arasında 5 gün boyunca sürmektedir. Fuara katılan köy standları ve ticari kuruluşlar yurt içinden ve dışından siparişler alarak iş bağlantıları kurmaktadır. Sosyo-kültürel fonksiyonlar bölümünde fuarın yaklaşımı ve amacından bahsedilmiştir. Fuar organizasyonunun ve reklamının iyi yapılmasından dolayı fuara katılım her yıl daha da artmaktadır. Fuar sayesinde Gönen'in zengin oyacılık ve turizm potansiyeli ön plana çıkarılmaktadır.

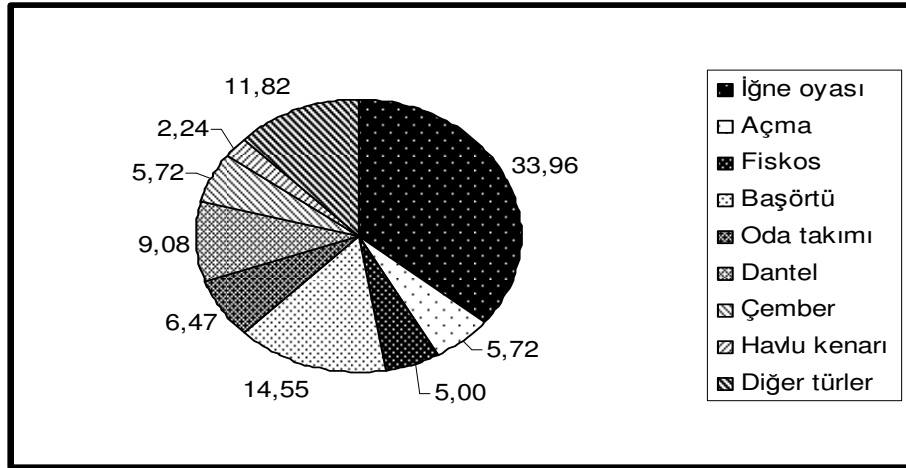
Gönen'de bir başka ticari faaliyet de oyacılıktır (Foto 21). Gönen'de binlerce kişinin uğraş alanı olan oyacılık çok ince ve narin bir el işi sanatıdır. Bu el sanatı aynı zamanda insanın duygularını ifade ettiği bir üretim şeklidir. Gönen'de ekonomik getirisi de olduğu için sanat ile birlikte ticari bir iş kolu haline gelerek yaygınlaştırılmıştır. Gönen'de oyacılığın gelişimi incelendiğinde oyacılığın Gönen'de ne zaman başladığı tarih olarak bilinmemektedir. Bu tarihe hiçbir kaynakta da rastlanılmamaktadır. Gönen'in yerli, eski kuşak ninelerinden edinilen bilgilere göre 1880'li yıllardan sonra oyacılık giyim eşyası, ev eşyası ve çeyizlikler için yapılmıştır. 1950'li yıllardan sonra zengin aileye mensup kadınlar, üzerlerinde ve evlerinde süs eşyası olarak kullanmak üzere gelir elde etmek isteyen kadınlara ücret karşılığı oya yaptırmışlardır. Bu işten gelir elde edilmesi üzerine 1970'li yıllarla birlikte salı günleri Gönen pazarında yer alan oya pazarı ile oya ticari alışveriş malzemesi haline gelmiştir. 2006 yılına kadar oya pazarı salı günleri Altay Mahallesi'nde Hüseyin Tümer Caddesi üzerinde kurulmaktaydı. Günümüzde ise kapalı pazar yeri içerisinde 84 peronda oya ve çeyiz ürünleri satılmaktadır. Oya pazarında toptan satışlar genelde sabah saat 05.00-10.00 arası yapılmaktadır. Yakın çevrelerden ve Türkiye'nin çeşitli yerleşim yerlerinden gelen toptancılar, kadınların elden sattıkları oyaları toptan olarak alırlar. Saat 10.00'dan sonra perakende olarak satışlar devam etmektedir. Gönen şehrinde 15 tane oyacılık ve çeyiz alanında faaliyet gösteren perakende ticaret işyeri, 5 tane toptan ticaret iş yeri bulunmaktadır. Ayrıca çok sayıda seyyar oya satıcısı ve aktif durumda oya yapan bayan bulunmaktadır. Oyacılığın Gönen'in ticari fonksiyonunun gelişmesine önemli katkıları olmaktadır. Gönen'de oyacılığın geliştirilmesi, ülke-dünya pazarlarında ve fuarlarında tanıtılması, emeklerin korunması ve mağduriyetlerin önlenmesi için 2006 yılında Gönen Oyacılık, El Sanatları ve Çeyizcilik Eğitim Yardımlaşma Tanıtım ve Pazarlama adı ile bir dernek de kurulmuştur. Gönen oyasının yurt dışına ihracatı henüz yapılmamaktadır.

Yurt dışına sadece Türkler ve Gönen'e turizm amaçlı yabancı ülkelerden gelen turistler aracılığıyla (özellikle Yunanlı ve Bulgar turistler) çıkarılmaktadır. Gönen'de oya satışları her yıl düzenlenen fuar etkinlikleri ve kaplıca turizmine bağlı olarak gelişmektedir.

Foto 21. Ticari Alışveriş Malzemesi Haline Gelen Oya Türlerine Örnekler

Gönen'de üretilen oya türleri arasında iğne oyası (% 33,96), açma (% 5,72), fiskos (% 5), başörtü (% 14,55), oda takımı (% 6,47), dantel (% 9,08), çember (%5,72), havlu kenarı (% 2,24), diğer türler (% 11,82) yer almaktadır (Şekil 3.7). Gönen'de üretilen oya türlerine bakıldığında en çok iğne oyasının (%33,96) üretilmekte olduğu görülmektedir.

Şekil 3.7. Gönen'de Üretilen Oya Türleri

Kaynak: Gönen Belediye Bülteni (Ağustos 2004)

Sonuç olarak Gönen’de canlı bir ticaret hayatı sürmektedir. Şehrin idari yapısı ve turizm faaliyetleri geliştikçe ticari faaliyetlerde de büyük gelişmeler yaşanmaktadır. Gönen şehrinde memurlar ve özellikle yazın gelen turistler tüketici kesim olarak önemli bir yer tutmaktadır. 1927 yılında yaklaşık 200 kişi ticaretle uğraşırken günümüzde 3908 kişinin ticaretle uğraşması ticaretin gelişimini kanıtlamaktadır. Gönen şehri ticaret fonksiyonu ile (salı pazarı, oya-çeyiz ürünleri satışı, termal otelleri, hayvan pazarı vb.) çevresindeki kırsal alanlar ve komşu ilçeler dışında Türkiye’nin dört bir yanına hizmet eder konumdadır. Bu durumda Gönen şehrine, geniş bir alanın hizmet merkezi olma özelliği kazandırmaktadır.

3.1.6. Sanayi Fonksiyonu

Sanayi fonksiyonu şehirleşmenin en önemli göstergelerinden birisidir. Sanayi faaliyetleri geliştikçe şehirlerin merkezîyet gücü artar. Büyük şehirlerin ortaya çıkmasını sağlayan temel fonksiyonlarından birisi sanayidir.

Gönen şehrinde sanayinin gelişimine bakıldığında 19.yüzyıl öncesinde Gönen’de 20 tane un, 1 tane de çeltik değirmeni olmak üzere toplam 21 tane su değirmeni mevcuttu. 19.yüzyılda değirmen sayısında bir hayli artış olmuştur. Bu sayı 1889’da 44 değirmene çıkmıştır. 1899 tarihinde Gönen’deki 4 büyük değirmenin 3 tanesinin Gönen Çayı üzerinde kurulu olduğundan bahsedilmektedir. 20.yüzyıl başlarında fabrikaların kurulmasıyla su değirmenleri önemini kaybetmiştir. Bu dönemde açılan fabrikalar un değirmenleri şeklindedir. Cumhuriyet öncesi kayıtlarda Gönen’de 5 un, 3 kereste fabrikası bulunduğu ifade edilmektedir. Dericilik sanatının da icra edildiği Gönen’de 1917’de 18 debbağhane (tabakhane) bulunmaktaydı. Kurtuluş Savaşı sonrası tabakhane sayısının azaldığı görülmektedir. 1927’de 7 tabakhane mevcuttu. Gönen’in büyük ölçüde gelişmesi cumhuriyetin kuruluşundan yani 1923’ten sonraya rastlamaktadır. O tarihlerde un değirmenleri, ufak tefek birkaç mandıra ve daha çok insan gücüne dayalı düşük kapasiteli eski usul tabakhane mevcut olup ticarethane olarak da daha çok gıda ve giyecek maddelerinin satışını yapan bakkal, manifatura, nalburiye, lokanta ve şeker imalatı ve satışı yapan dükkanlar ile yine halkın giyim ihtiyacını karşılayan terziler mevcuttur. Diğer ihtiyaç malzemeleri emanetçi diye tabir edilen kişiler tarafından ekseriyetle İstanbul’a gidilip buradan temin edilir, sipariş sahiplerine getirilirdi.

1930'lu yıllarda birçok hizmette aksama olması sebebiyle birbirine yakın ve ufak mahallelerin birleştirilmesi yoluna gidilmiş yine Gönen ilçesinde tütün ekimi çok olduğundan çevredeki tütün üreticilerinin tütününü alıp değerlendirmek amacıyla Tekel tarafından 1935 yılında depo, 1937 yılında da bu deponun büro kısmı yapılmıştır. 1938 yılında Kaplıcalar Yeşil Otelin inşaatı ile termal turizm için ilk adım atılmıştır.

1948 yılında kasabaya modern bir görünüm kazandırmak, gelişigüzel gelişmesini önlemek amacıyla Şehir İmar Planı yapılmıştır. Böylece Gönen kasabasının Gönen şehri haline gelebilmesi için planlı gelişmenin şart olduğu anlaşılmıştır. Gönen ekonomik ve şehrsel gelişmesini sürdürürken 18 Mart 1953 tarihinde meydana gelen 7,5 şiddetindeki deprem sonucu 1000 ev yıkılmış 650 ev ise ağır hasar görmüştür.

1953 den sonra Gönen için gerçek bir gelişme dönemi başlamıştır. Öncelikle şehir, planlı bir yapıya kavuşmuştur. Atatürk Caddesi ve Meydanı, Ömer Seyfettin Meydanı gibi yeni cadde ve meydanlar ile Hükümet Binası, Belediye, Askerlik Şubesi ve Postane gibi binaların yenileri bu tarihlerde yapılmıştır. Bütün bu gelişmelere paralel olarak ilçe ekonomisi de gelişme göstererek bir çok iş yeri açılarak ticarete canlanma meydana gelmiştir.

1957 yılında Türk-Alman işbirliği ile kurulan Tahirova Örnek ve Tatbikat Çiftliği ilçenin tarım ve hayvancılıkta gelişmesine büyük katkılar sağlamıştır. Yine 1950-1960 döneminde ilçe turistik açıdan son derece hızlı gelişme göstererek bu da ekonomiye büyük bir hareket getirerek bir çok ticarethane açılmasını sağlamıştır.

06 Ekim 1964 yılında saat 14.35 de meydana gelen richter ölçeğine göre 6 şiddetindeki deprem kısa bir dönem için de olsa gelişmeyi yavaşlatmıştır.

Yine 1970'li yıllarda ilçede sanayi büyük bir gelişme göstermiş ayrıca var olan tabakhane ve mandıralar da büyüyerek fabrika şeklini almışlardır. 1973 yılında Gönen'in çehresini değiştirecek ve birçok insana iş imkanı ve ilçenin tam bir turistik şehre dönüşmesini sağlayacak Yıldız Otel'in inşaatına başlanmıştır.

1974 yılında Gönen Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş. adı altında Gönen ve Manyas ovalarında yetişen tarım ürünlerini ihracata dönük olarak değerlendirmek amacıyla bölge halkı ve çiftçi tasarrufları ile 2300 ortaklı salça ve konserve fabrikası kurulmuş olup 1979 yılında salça sektörünün sermaye rantabilitesi en yüksek 4.kuruluşu haline gelmiştir. Fakat 1990'lı yıllardaki körfez krizinden şirket fazlasıyla etkilenerek fabrikayı Oba Gıda Sanayi Ltd. Şti. ünvanlı şirkete kiraya vermiştir. Bu şirket bir süre

daha üretimi eskiye nazaran daha düşük kapasiteyle devam ettirmiş fakat Gönen Gıda Sanayi A.Ş. iflastan kurtulamayarak daha sonra Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca fabrikanın yeri başka bir şirkete satılmıştır. İlçe ve ülke ekonomisine büyük istihdam ve döviz sağlayan fabrikanın tekrar eski günlerine dönmesi bölge için zirai üretimini ve ticari hayatı destekleyici büyük bir güç olacaktır. Yine bu dönemlerde yem fabrikaları, teneke kutu fabrikaları ve artan inşaat sektörünün ihtiyacını karşılamak üzere tel ve çivi fabrikası ile inşaat makası ve demir bükme aparatları imalatı yapan bir adet imalathane açılmıştır.

1980'li yılların başlarında artık Gönen tarım ve hayvancılığa dayalı olarak çok hızlı bir sanayileşme sürecine girmiştir. 1980 yılında Türkiye'nin sayılı firmaları arasında sayılan 300 civarında kişiye direk iş imkanı sağlayan Mis Süt Sanayi A.Ş. adı altında süt ürünleri imalatı yapan fabrika, kauçuk ürünleri imalatı yapan ve çok sayıda kişiye iş imkanı sağlayan ve ülke ekonomisine ihracat girdisi sağlayan Akın Kauçuk Sanayi A.Ş. ünvanlı bir adet fabrika ile bu tarihlerde un fabrikaları da hızla kurulmaya başlamıştır. Yine bu yıllarda bir adet tuğla fabrikası açılmış fakat çıkarılan toprağın kalitesiz olması sebebiyle bu fabrika şu an için atıl durumdadır.

İlçede çeltik ekiminin artmasına paralel olarak da 1980'li yılların ortalarına doğru çeltik fabrikaları birbiri ardına kurulmaya başlamış ve sonrasında ilçe ekonomisinin temel direklerinden birini oluşturan bir sektör halini almıştır. 1980'li yılların sonlarına doğru un ve yem fabrikaları kurulmaya devam etmiş, tarım makineleri ve sulama aletleri imal eden imalathaneler de bu dönemde faaliyete geçmiştir.

1990'lı yılların başlarında İstanbul'da deri fabrikalarının toplu halde buldukları Kazlıçeşme'nin kaldırılmasıyla bu fabrikaların bir kısmı da ilçeye gelerek beraberlerinde yeni teknoloji ve pazarlarını da getirmişler ve dericilik sektöründe Gönen'i hemen hemen ülke ekonomisinin lokomotifi haline getirmişlerdir. Yine 1990'lı yılların başlarında kurulan plastik poşet fabrikaları aynı zamanda atıl durumda bulunan hurda plastik malzemeyi yeniden değerlendirme imkanı yaratmışlardır.

1990'lı yılların ortalarında tekstil fabrika ve imalathaneleri açılmaya başlanmıştır. 1995 yılında açılan Benek Tekstil ve Konfeksiyon Ltd. Şti. halen direk 350 kişiye iş imkanı sağlamakla birlikte ekonomiye de döviz girdisi yaratmaktadır. 1990'lı yılların sonuna gelindiğinde hurda kağıtların değerlendirildiği 1 adet ambalaj fabrikası, 1 adet kağıt peçete fabrikası ilçe ekonomisine hizmet vermeye başlamıştır.

2000’li yılların başlarında ülke ve dünya ekonomisinde yaşanan krizlere bağlı olarak sanayileşme ve ticari hayatta büyük durgunluklar meydana gelmiş, günümüzde de bu krizin etkisi halen devam etmektedir.

Günümüzde birkaç adet çeltik ve un fabrikası ile terlik imalathanesi ile ilçe sınırları içerisinde yer alan Organize Sanayi Bölgesinde de her nevi plastik mamulün yapılabildiği 1 adet fabrika, yine plastik enjeksiyon makinelerinin yapıldığı fabrika, bakliyat ürünlerinin depolandığı ve ileride imalat da yapılabilecek depo açılmıştır. Organize Sanayi Bölgelerinin dolması ile birlikte ilçe en kısa zamanda tekrar sanayi hamlesine kavuşacak ve bölge için en önemli ekonomik güçlerden birisini oluşturacaktır.

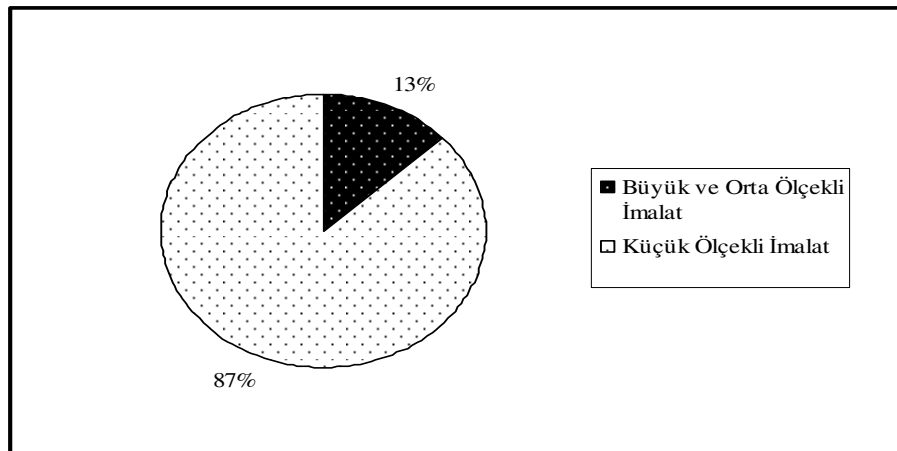
Gönen’de sanayi faaliyetleri gelişmeye devam etmektedir. Şehirde sanayi sektörüne bağlı olarak ulaşım ve taşımacılık sektörü de oldukça ileri düzeydedir.

Tablo 3.21. Gönen Şehrinde Sanayi İş Yerlerinin Genel Dağılımı (2008)

Sanayi Faaliyetinin Türü	İş yeri Sayısı	Oranı (%)	Çalışan Sayısı	Oranı (%)
Büyük ve Orta Ölçekli İmalat	73	13	2390	63,7
Küçük Ölçekli İmalat	488	87	1364	36,3
Toplam	561	100	3754	100

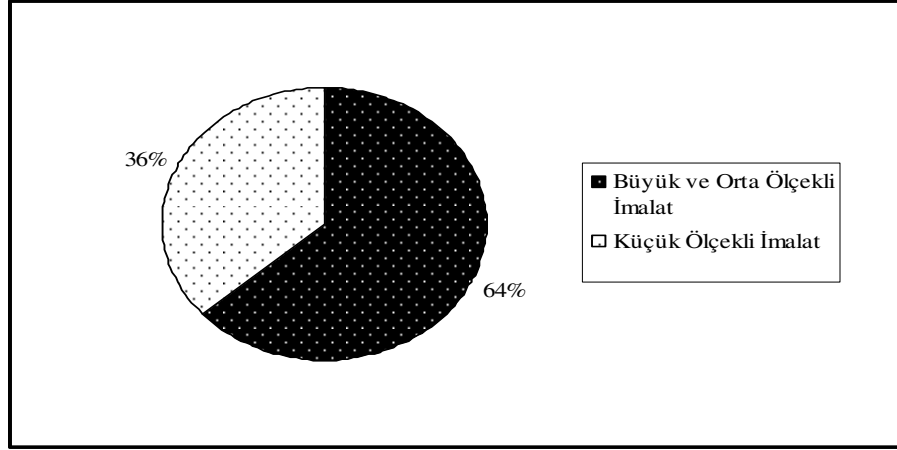
Kaynak: Ticaret Odası ve Diğer Meslek Odaları Kayıtları, Küçük Sanayi Sitesi Kayıtları, Yerde Yapılan Tespitler

Gönen’de sanayi faaliyetlerine ilişkin 561 adet iş yeri bulunmaktadır. Bu iş yerlerinde toplam 3754 kişi çalışmaktadır (Tablo 3.21).

Şekil 3.8. Gönen Şehrinde Sanayi İş Yerlerinin Türlerine Göre Dağılımı (2008)

Sanayi faaliyetleri küçük ölçekli, orta ölçekli, büyük ölçekli sanayi işletmeleri olmak üzere üç grupta ele alınırsa şehirde bunlar içerisinde en yaygın olanı küçük ölçekli sanayi işletmeleridir (Tablo 3.21 ve Şekil 3.8). Şehirde orta ölçekli sanayi işletmeleri de mevcut olup, büyük ölçekli sanayi sınıfına girebilecek işletme sayısı az miktarda bulunmaktadır.

Şekil 3.9. Gönen Şehrinde Sanayi Sektöründe İşgücünün Dağılımı (2008)

Gönen şehrinde sanayi sektöründe işgücünün dağılımı incelendiğinde büyük ve orta ölçekli sanayi faaliyetlerinde çalışanların diğerlerine göre daha fazla sayıda olduğu görülmektedir.

Büyük ve orta ölçekli sanayi faaliyetleri sınıfına giren sanayi işyerlerinin sayısı 73 olup, sanayi tesislerinin sayısına oranı % 13'dür. Bu kesimde çalışanların sayısı 2390 olup toplam sanayi faaliyetlerinde çalışanlara göre oranı da % 63,7'dir (Tablo 3.21). Bu kesimde çalışanların sayısının fazla olması nedeni Benek Tekstil, Danone, Teksüt adlı firmaların Gönen'deki fabrikalarında çok sayıda işçinin istihdam ediliyor olmasıdır. Bu üç fabrikada çalışanlar tüm büyük ve orta ölçekli sanayi işyerlerinde çalışanların % 29,3'ünü oluşturmaktadır.

Gönen şehrinin en büyük sanayi tesisi iç çamaşırı imalatı yapan Benek Tekstil Fabrikası'dır (Foto 22). 1995 yılından üretime açılmıştır. Fabrika Gönen-Balya yolu üzerinde kurulmuştur. Günümüzde 350 kişiye iş imkanı veren tesis, 450 kişi çalıştırabilecek kapasitededir. Üretimin % 50'si bayan, % 10'u erkek, % 40'ı çocuk olmak üzere iç giyim sektöründe dünya markalarına mal üretmektedir. Hollanda,

İngiltere, İtalya, İspanya, Fransa, İrlanda, Almanya, Amerika, Kanada, İsviçre, Danimarka, Avusturya, Portekiz, İsrail ihracat yaptığı ülkelerdir.

Tablo 3.22. Gönen Şehrindeki Büyük ve Orta Ölçekli Sanayi İş Yerleri ve İşgücü (2008)

Sanayi İşyerinin Ait Olduğu Firmanın Adı	Üretim Konusu	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı
Benek Tekstil Konf. San. ve Tic. Ltd. Şti.	İç Çamaşırı İmalatı	1	350
Danone Tikveşli Gıda ve İçecek San. A.Ş.	Süt Ürünleri İmalatı	1	200
Teksüt Süt Mamülleri San. ve Tic. A.Ş.	Süt Ürünleri İmalatı	1	150
Atlas Kauçuk San. ve Tic. Ltd. Şti.	Terlik-Ayakkabı Tab.	1	87
Mumcu Teneke San. ve Tic. Şti.	Teneke Kutu İmalatı	1	78
Yakar Kardeşler Mak. Oto. San.ve Tic. Ltd. Şti.	İnşaat Makası İmalatı	1	46
Kerse Çivi Sanayi Nakliyat Tic. Ltd. Şti.	Tel-Çivi İmalatı	1	28
Agribrands Purina Besin Maddeleri A.Ş.	Yem İmalatı	1	26
Tokyay Kereste	Orman Ürünleri	1	23
Tempet Plastik Ür. Gıda Mak. İmalat San. Tic. Ltd. Şti.	Plastik Ürün İmalatı	1	22
Umut Çeltik Fab. San. ve Tic. A.Ş.	Çeltik Fabrikası	1	20
Favori Giy. Teks. Konf. San. ve Tic. Ltd. Şti.	Gömlek İmalatı	1	17
Altıntek Ambalaj San ve Tic. A.Ş.	Teneke Kutu İmalatı	1	16
Bakkaloğlu Gıda Un ve Tarım Ür. San. Tic. Ltd.	Un İmalatı	1	16
Kemal Balıkçılık İhracat Ltd. Şti.	Balık Konserve Fab.	1	15
Turhan Çiftliği Tarım İşl. A.Ş.	Yem İmalatı	1	13
Ata Yem ve Tavukçuluk San. ve Tic. A.Ş.	Yem İmalatı	1	13
Zeki Tarım Gıda Ürün. San. ve Tic. Ltd. Şti.	Çeltik Fabrikası	1	10
Deri İşleme-İmalat	Deri İşleme	55	1260
TOPLAM		73	2390

Kaynak: Ticaret Odası Kayıtları, Yerinde Yapılan Tespitler

Süt ürünleri imalatı yapan Danone Tikveşli Gıda ve İçecek San. A.Ş. adlı firmanın Gönen'deki süt fabrikası, Gönen'in ikinci büyük sanayi tesisidir (Foto 23). Gönen-Bandırma yolu üzerinde bulunmaktadır. Daha önce Nestle'ye ait olan Mis Süt Fabrikası 2003 yılında satın alınarak, bu fabrikada Gönen Danone Süt Fabrikası adı altında üretime geçilmiştir. Fabrikada 200 kişi çalışmaktadır.

Gönen şehrinin üçüncü büyük sanayi tesisi Tek Süt Fabrikası'dır. Fabrika Gönen-Çanakkale yolu üzerinde kurulmuştur. 1950 yılında sadece beyaz peynir üretimi üzerine kurulmuş bir mandırayken, 1990 yılında modern tesisinde üretim yapmaya başlamıştır. 150 kişiye iş imkanı sağlamaktadır. Günlük 200 ton sütü, süt mamulü haline getirmektedir. Beyaz peynir ile başlayan üretimlerini bugün kaşar peyniri, krem peynir,

tereyağ, yoğurt, ayran, yöresel peynirler (Mihaliç, Çeçil, Dil, Çerkez, Otlu, Urfa, Örgü...) gibi farklı çeşit ve gramajlarda 64 ürün ile devam ettirmektedir.

Foto 22. Benek Tekstil Fabrikası ve Çalışanları

Gönen şehrinin orta ölçekli sanayi tesislerinden birisi terlik ve ayakkabı tabanı imalatı yapan Atlas Kauçuk Fabrikası'dır. Fabrika Karşıyaka Mahallesi'nde Biga asfaltı üzerinde kurulmuştur. 2003 yılında üretime geçmiştir. Bu tesisde 87 kişi çalışmaktadır. 4279 m² kapalı, 2073 m² açık olmak üzere toplam 6357 m² alan üzerinde faaliyet göstermektedir. Değişik renk, numara ve modelde terlik ve ayakkabı tabanı imalatı yapmaktadır. Birçok ülkeye ihracat yapmaktadır. Bunlardan bazıları şunlardır; Irak, İran, İspanya, Suriye, Polonya, Portekiz, Romanya, Rusya, Tunus ve Yunanistan'dır.

Mumcu Teneke Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti'ye ait teneke kutu, alüminyum pratik kapak imalatı, metal ofset baskı yapan fabrika Gönen şehrinin orta ölçekli sanayi tesislerindedir. Gönen-Bandırma yolu üzerinde kurulmuştur. Gönen ve çevre ilçelerde tarıma dayalı sanayinin gelişmesiyle salça ve peynir imal eden işletme sayısı artıp, yapılan tarımsal ürünlerin ambalajlanması ihtiyacı meydana gelince 1960 yılında teneke üretimine başlamıştır. 1994 yılından bu yana yeni üretim yerinde faaliyetlerine devam etmektedir. Bu tesiste 78 kişi çalışmaktadır. 1200 m² kapalı alanla imalata başlayan tesis günümüzde 10200 m² alan üzerinde 5000 m² kapalı alana sahiptir. Üretilen teneke kutular 250 gr'dan 20 kg'lığa kadar yuvarlak ve köşeli olmak üzere değişik çap ve ebatlarda olup, otomatik kaynakla dikilerek imal edilmektedir. Hizmet verdikleri

sektörler genellikle gıda (zeytin, peynir, turşu, reçel) sektörüdür. Ayrıca 1 kg'lık ve 2, 3, 4,5 kg'lık ambalajlarda kullanılan pratik alüminyum kapak üretimi de mevcuttur. Firmanın iki adet ofset baskı ünitesi bulunmaktadır. Bu ofset makinalarından bir tanesi tek renk, diğer baskı ünitesi iki renklidir. Bu baskı ünitelerinde müşterilerilere ve diğer teneke ambalaj üreticilerine fason baskı yapılarak hizmet verilmektedir.

Foto 23. Gönen-Bandırma Yolu Üzerindeki Danone Süt Fabrikası

Gönen şehrinin orta ölçeli sanayi tesislerinden bir diğeri Yakar Kardeşler Makina Otomotiv Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. adlı firmaya ait inşaat makası ve el aletleri imalatı yapan fabrikadır. 1975 yılında kollu inşaat makasları imalatı ile üretime başlamıştır. Karşiyaka Mahallesi'nde Şehit Kadir Aslan Caddesi üzerinde kurulmuştur. Daha sonraki yıllarda kollu inşaat makaslarının yanı sıra oturak makaslar, etriye kolları, demir bükme anahtarları, vb. ürünler de üretilmeye başlanmıştır. Firma 1999 yılında 3000 m² kapalı alanda teknolojisini yenileyerek modern üretim tekniklerine uygun olarak faaliyet gerçekleştirmeye başlamıştır. Tesiste 46 kişi çalışmaktadır.

Gönen şehrinin diğeri orta ölçekli sanayi tesisleri; yem, un, teneke kutu, orman ürünleri, gömlek, balık konserve, tel-çivi, her nevi plastik ürün imalatı yapan fabrikalarla, Zeki Çeltik ve Umut Çeltik Fabrikaları'dır.

Gönen'de deri işleme ve imalatı yapan tabakhaneler şehrin önemli diğeri orta ölçekli sanayi tesislerindedir (Foto 24). Gönen'de dericilik sektörünün gelişiminden

daha önce bahsetmiştik. 2008 yılı itibariyle deri işleme ve imalatına ait 55 adet işyeri bulunmaktadır. Bunun 42'si aktif durumdadır. Geriye kalan 13 işletme de piyasadaki

Foto 24. Tabakhanelerden Bir Görünüm

durgunluğun ortadan kalkmasıyla her an faal duruma geçebilecek haldedir. Dericilik sektöründe toplam 1260 kişi çalışmaktadır. Dericilik sektörü içerisinde kelle deri işleme, kürklü deri işleme, deri boyama, deri imalatı yer almaktadır. Bu tabakhanelerin ürettiği deriler, yurt içinde satılmakla birlikte, çeşitli yabancı ülkelere de ihraç edilerek Türkiye'ye döviz getirmektedir. Deri üretiminde büyükbaş ve küçükbaş hayvan derilerinden istifade edilir. Bunlar sığır, keçi, oğlak, koyun ve kuzu derileridir. Bu tabakhanelerin hepsi Gönen Çayı'nın batısında Karşyaka Mahallesi'nde bulunmaktadır. Ancak yakın bir zamanda Bandırma-Gönen karayolu üzerinde bulunan Gönen Deri Organize Sanayi Bölgesi'ne taşınacaktır. Gönen Deri Organize Sanayi Bölgesi 220 ha büyüklüğündeki 54 sanayi parselden oluşmaktadır. 28 adedi tahsis edilmiştir. Altyapı inşaatları tamamlanmıştır. Enerji nakil hatları ile bölge içi elektrik şebekesi 2006 yılında bitirilmiştir. Beton parke yol kaplama inşaatı 2007 yılı içinde tamamlanmıştır. Arıtma Tesisi Projeleri onaylanmak üzere Çevre ve Orman Bakanlığına gönderilmiştir. Arıtma Tesisi Projeleri tamamlanmasının ardından Karşyaka Mahallesi'nde bulunan tabakhaneler buraya taşınacaktır.

Gönen'in diğer belli başlı sanayi merkezleri; Bandırma Organize Sanayi Bölgesi ve Küçük Sanayi Sitesi'dir.

Bandırma Organize Sanayi Bölgesi Gönen'e 16 km uzaklıktadır (Foto 25). Gönen Taştepe mevkiinde tarım-orman ve mera için elverişli olmayan 1500 dönüm arazi üzerinde 82 adet çeşitli büyüklüklerde parselden oluşan Bandırma Organize Sanayi Bölgesi'nin 19.03.1997 tarihinde alt yapı çalışmalarına başlanmış olup bugüne kadar 9,6 km lik yol hafriyatları, yol alt ve üst temel serilmesi, 5,2 km'lik yağmur suyu kanal ve büz döşeme, 6,6 km'lik içme ve kullanma suyu PVC boru döşeme, 13800 m PTT yer altı PVC boru döşeme, 23500 m bordür döşeme, 32000 m² tretuvar beton yapımını müteakiben tüm yolların 120000 m² yol kilit parke döşeme işlemi ve 2000 m³ lük su deposu bitirilmiştir.

Bölge içi AG-OG tesisatı bitirilerek geçici kabulü yapılmıştır. 08.04.2004 tarihinde Sanayi ve Ticaret Bakanlığında yapılan Gönen Deri Organize Sanayi Bölgesi ile ortak yapılacak 13 km'lik enerji nakil hattı ihalesi yapılmış olup hattın bitirilmesi ile de son aşamaya gelinmiş olacaktır.

Bandırma Organize Sanayi Bölgesindeki toplam 935140 m² olan 5000 m² ile 35000 m² büyüklüğündeki 82 adet sanayi parsellerinden 158000 m² si satılmıştır.⁵⁹

Foto 25. Bandırma Organize Sanayi Bölgesi

Sanayi tesisleri ve fabrikaların hızla yerleşmeye başladığı Bandırma Organize Sanayi Bölgesi bu bölgede büyük bir sanayi gücü oluşturarak, Gönen ve Bandırma

---

⁵⁹ Gönen'in Sanayisi, <http://www.gonento.tobb.org.tr>. 29 Aralık 2007.

ilçelerinin bölge ve Türkiye çapında önemli sanayi metropollerini ve şehirleri arasına girmesinde önemli faktörlerden birini oluşturacaktır. Yurt içi ve yurt dışı ithalat ve ihracatlar ile sanayi de kullanılacak ham madde taşımacılığı ve ulaşımının sağlanmasında “Organize Sanayi Bölgesi” olarak çok önemli ve stratejik bir üçgende yer almaktadır. Marmara Denizi’ne çok yakın bir bölgede olması dolayısıyla Bandırma limanı kanalıyla deniz ulaşımına, tren istasyonu bulunması nedeniyle demir yolları ulaşımına, geliştirilmiş karayolları vasıtasıyla kara yolu ulaşımına, askeri havalimanı olması münasebetiyle de zaruri hallerde hava yolu ulaşımına müsait olan belki de Türkiye’de tek sanayi merkezi olma özelliğine sahip bulunmaktadır. Birçok yerli ve yabancı yatırımcı, fabrikalarını zaman içerisinde bu bölgeye taşımayı planlamaktadır. Bandırma Organize Sanayi Bölgesine yabancı sermaye de ilgi göstermektedir. Örneğin İtalyan traktör üreticisi Same’nin Türk Şahsuvaroğlu firması ile ortaklaşa gerçekleştirdiği yatırım kapsamında organize sanayi bölgesine traktör fabrikası kurulacaktır. 200 kişiye istihdam sağlayacak olan fabrikanın projelerinin tamamlanmasının ardından inşaatına başlanacaktır. İtalyan ve Türk ortaklı fabrikanın yapılacağı 158 dönüm arazinin satışı gerçekleştirilmiştir.⁶⁰ Traktör fabrikası yan sanayii de getirecektir. Otomotiv sektöründe yapılan bu büyük yatırımla birlikte Gönen ve çevresinde sanayi alanında çok çeşitlilik sağlanmış olacaktır.

Gönen şehrinde küçük sanayi faaliyetleriyle ilgili 488 adet iş yeri bulunmaktadır. Bu küçük sanayi tesisleri toplam sanayi tesislerinin % 87’sini oluşturur. Küçük sanayi işletmelerinde 1364 kişi çalışmaktadır. Sanayi fonksiyonunda çalışan nüfusun % 36,3’ü küçük sanayi işletmelerinde çalışmaktadır (Tablo 3.21).

Gönen şehrinde bulunan küçük sanayi iş yerleri içerisinde en başta geleni oto tamir ve bakımı ile ilgili işyerleridir (105 adet). Küçük sanayi işyerlerinin % 21,5’ini meydana getirmektedir. Gönen’de nüfus artışına paralel olarak meydana gelen araç sayısındaki artış şehirde oto tamir ve bakımıyla ilgili birçok iş yerinin açılmasına yol açmıştır. Oto tamir ve bakımı ile ilgili iş yerlerinin 97’si Küçük Sanayi Sitesi’nde yer almaktadır. 105 adet iş yerinin 72’si oto kaporta tamircisi, 9’u oto boyacısı, 8’si oto karoserci, 16’i oto döşeme-elektrikçiden oluşmaktadır. Bu iş yerlerinde toplam 249 kişi (% 18,3) çalışmaktadır.

---

⁶⁰ Bandırma Organize Sanayi Bölgesi, <http://www.byegm.gov.tr>. 15 Mart 2008.

Tablo 3.23. Gönen Şehrindeki Küçük Sanayi İş Yerleri ve Çalışan Sayısı (2008)

İşyeri Türü	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı	İşyeri Türü	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı
Yemek Üretimi	2	14	Salça Konserve İmalatı	1	7
Gözleme, Mantı, Yufka, Helva İm.	9	37	Ekmek-Simit Fırını	24	62
Torna ve Tesviye	25	52	Hazır Beton İmalatı	1	5
Tarım Mak. ve Y. Parça İma.Tic.	3	10	Pls. Enjeksiyon Mak. İma.	1	4
Yumurta Paketleme	1	5	Kağıt-Pls. Ambalaj İmalatı	10	21
Yumurta Tavukçuluğu	2	5	Platik Poşet İmalatı	1	3
Zirai ve Hay.Ürün İml.ve Tic.	1	3	Plastik Torba Ham. İml.	1	2
Çeltik Fabrikası	13	65	Briket İmalathanesi	2	6
Mermerci	7	24	Elektrik Borusu İm.	1	3
Mobilya Tamir Atölyesi	5	11	Plastik Granür İmalatı	2	10
Bıçkıcı	3	7	Oto Karoser İmalat	8	18
Alüminyum-PVC Doğrama	13	41	Kauçuk Mamülleri İmalatı	1	5
Kereste İmalatı ve Hızır	8	20	Hediyelik Eşya-Çeyiz İm.	4	10
Ayakkabı ve Terlik İmalatı	10	21	Oto Boyacı	9	20
Terzi, Konfeksiyon Dik., Trikotaj	28	87	Süt Ürünleri İmalatı	13	66
Mobilya İmalatı ve Doğrama İşl.	54	110	Çini ve Seramikçi	1	2
Ağaç Doğrama İşleri	2	4	Oto Döşeme-Elektrik	16	31
Elk.Makine ve Cihaz Tamiri	3	5	Bobinaj	2	4
Matbaa	4	13	Kaynakçı	4	14
Oto Kaporta Tamircisi	72	180	Demirci	35	82
Plastik Elektrik Borusu İmalatı	1	2	Soba İmalatı ve Tamir İşl.	3	4
Kum Çakıl Çimento vb. Mad. Döşeme Yalıtım imalatı	1	3	Bakır ve Alüminyum imalatı, Metal İşleri	3	9
Zirai Alet ve Mak.Tamiri	8	16	Diş Protez Malzemeleri	1	2
Salça konserve Mak.İmalatı	1	13	Tül,Perde,Yorgan Dikimi	2	6
Döküm İşleri	1	2	Un ve Yem İmalatı	13	111
Karton Ambalaj İmalatı	1	2	Kolonya İmalat	3	5
Saat Tamiri	2	2	Ayakkabı Tamiri	2	2
Beyaz Eşya Yetkili Servisi	4	14	Soba Tamiri	1	2
Elektrikli Ev aletleri tamiri	15	18	Elektrik Tesisatı	10	35
Bisiklet Tamiri	10	15	Kağıt Peçete vb. İmalatı	1	2
İplik Boyama	1	4	Laminat Parke, Çatı İzö.	1	3
Kuruyemiş İmalatı	1	3	TOPLAM	488	1364

Kaynak: Ticaret Odası ve Diğer Meslek Odaları Kayıtları, Küçük Sanayi Sitesi Kayıtları, Yerinde Yapılan Tespitler

Gıda sanayi küçük sanayi işyerlerinin % 7,4'ünü meydana getirmektedir. Gıda sanayi ile ilgili 36 adet imalathane bulunmaktadır. 116 kişinin (% 8,5) çalıştığı bu imalathanelerin içerisinde en çok yer tutan ekmek fırınlarıdır (17 adet). Diğer imalathanelerin 2'si yemek üretimi, 9'u gözleme, mantı, yufka, helva imalatı, 5'i simit fırını, 2'si unlu mamüller, 1'i kuruyemiş imalatı ile ilgili iş yerleridir. Unlu mamüller imalathaneleri ile ekmek fırınları şehirde Şehit Kadir Aslan, Balya, Hüseyin Tümer,

Odun Pazarı, Manyas, Ayvacık, Mehmet Efendi, 70 Evler Caddeleri üzerinde ve Eski Belediye Meydanı'nda bulunmaktadır.

Şehirde ağaç işlerine yönelik (marangoz atölyesi, mobilya imalatı, hızar ve kereste atölyeleri) 72 adet işyeri bulunmakta (% 14,8) olup, bu atölyelerde 152 kişi (% 11,1) çalışmaktadır.

Gönen şehrinde 81 adet (% 15,6) metal işleri ile ilgili (bakır-alüminyum doğrama, demirci, torna-tesviyeci) iş yeri bulunmaktadır. Bu iş yerlerinde toplam 200 kişi (% 14,7) çalışmaktadır. Şehirde 35 adet demirci, 25 adet torna-tesviyeci, 13 adet alüminyum-PVC doğrama, 4 kaynakçı, 1 döküm yapan, 3 bakır ve alüminyum imalatı yapan iş yeri bulunmaktadır.

Yem, un, süt imalatı yapan iş yerleri ve çeltik fabrikaları da küçük sanayi iş yerlerinin % 8'ini (39 adet) oluşturur. Bu iş yerlerinde toplam 242 kişi (% 17,7) çalışmaktadır. Bunların küçük sanayi faaliyetleri içerisinde değerlendirilmesinin sebebi; işgücünün oldukça küçük olması ve sınırlı, küçük mekanlarda üretimin gerçekleştirilmiş olmasıdır.

Giyim ve çeyiz eşyası yapımıyla ilgili 41 adet işyeri (% 8,4) bulunmaktadır. Bunlardan 19'u terzi, 3'ü çeyiz, 10'u terlik-ayakkabı imalathanesidir. Gönen şehrinde bunların dışında herhangi bir meslek odasına kaydı olmayıp evinde giyim, çeyiz ürünleri imalatı yapan çok sayıda kişi de bulunmaktadır.

Küçük sanayi iş yerlerinin % 24,3'ünü de çeşitli tamirhaneler, imalathaneler, tarım aletleri yapım ve tamiratıyla ilgili iş yerleri, mermerciler ve matbaalar oluşturmaktadır.

Küçük sanayi faaliyetinde bulunan iş yerlerinin çoğu Gönen şehrinde Gündoğdu Mahallesi'nde, Gönen çıkışı Manyas yolu üzerine kurulu bulunan Küçük Sanayi Sitesi'nde yer almaktadır (Foto 27). Küçük Sanayi Sitesi; tamirciler, mobilyacılar, yedek parçacılar ve marangozlara ait özel bölümlerden oluşmaktadır. 15 Eylül 1990 yılında tamamı 300 dönüm olan arazinin 150 dönümü üzerinde yapımına başlanan yeni sanayi sitesinde 229 adet iş yeri tamamen bitirilerek 2000 yılı şubat ayında sahiplerine teslim edilmiştir. Bu iş yerlerinin 200 adedi üyelere, 29 adedi de kooperatife aittir. Kooperatif tarafından çevre düzenlemesi tamamlanmış olup iş yerlerinin tamamının iskanı alınmış ve faaliyete geçmiştir. Ayrıca Küçük Sanayi Sitesinde bulunan Gönen

Çıraklık Eğitim Merkezi de ilçe gençlerinin meslek öğrenmeleri ve ekonomiye yetişmiş insan gücü kazandırmak için büyük çaba sarf etmektedir.

Foto 26. Küçük Ölçekli İmalathanelerden Bir Görünüm

Sonuç olarak Gönen şehrinde sanayinin kurulabilmesi için gerekli olan ulaşım, işgücü, enerji, su, düz arazi varlığı, büyük pazarlara yakınlık, güvenli bir ortam, sanayinin gelişimini olumlu yönde etkilemektedir. Ayrıca ilçenin zengin tarımsal topraklara sahip olması da bu durumda etkilidir. Sanayinin gelişimi için gerekli olan zenginlikler iyi değerlendirildiği, dengeli politikalar izlendiği, sağlıklı planlama kararları alındığı ve uygulandığı takdirde Gönen şehri daha da gelişecek ve Marmara Bölgesi'nin gelişmiş yerleri arasına girebilecektir.

Foto 27. Gündoğdu Mahallesi'nde Bulunan Küçük Sanayi Sitesi

3.1.7. Turizm ve Rekreasyon Fonksiyonu

Turizm, milyonlarca etkileşimin bir arada ortaya çıktığı, kendine özgü tarihi ve dili olan ve çok sayıda insanın katıldığı bir kitle hareketi niteliği taşımaktadır. Ayrıca turizm, günümüzde telekomünikasyon ve enformasyondan sonra 21.yüzyıla damgasını vuran, dünyanın üç temel hizmet sektöründen biri durumundadır.⁶¹

Gönen şehrinin gelişimini önemli ölçüde etkileyen fonksiyonlardan birisi de turizmdir. Şehirdeki turistik değerlerin en başında termal kaynaklar gelmektedir.

Kaplıcaların ilk keşfi MÖ IV.yüzyılda gerçekleşen ve Gönen'in tarihçesi kısmında da bahsedilen İskender'le ilgili olaya dayanır. Bölgenin ismi ilk dönemlerde kaplıcaya izafeten "Thermaia" şeklinde geçmektedir. Bizans krallarının gençleşme umuduyla buraya gelerek haftalarca burada kaldıklarından bahsedilmektedir. Çay kenarında bulunan en son kitabede de kralların buraya tedavi amaçlı geldiklerinden bahsedilmektedir. Osmanlı Devleti'nde kaplıcalar halkın temizlik ve sağlık ihtiyacını karşıladıkları önemli müesseselerden biridir. Özellikle hamamın vakıf tarafından işletildiği bilinmektedir. 1400'lü yıllara ait bir vakfiyesi mevcuttur. Eskiden de Gönen kaplıcaları şifa kaynağı olduğu gibi aynı zamanda belediyenin en önemli gelir kaynaklarından birisidir. Bunun bilincinde olan belediye gazetelere ilanlar vererek kaplıcaların reklamını yapmıştır. Buna örnek olarak 1903 tarihli Tercüman-ı Hakikat gazetesinde yayınlanan reklam gösterilebilir. Büyük İskender zamanında kurulan Artemea köyü kaplıcaların keşfinden sonra gelişmeye başlamıştır. Zamanla kaplıcada; hamam, havuz ve konaklama mekanlarının inşasına devam edilerek günümüze kadar getirilmiştir ve gelişmeye devam etmektedir.

Herhangi bir ülkede veya destinasyonda çeşitli turizm ürünlerinin geliştirilmesi, turizm pazarına sunulabilecek turistik ürünlerin tek boyutlu bir yapıdan kurtarılarak çok boyutlu bir niteliğe kavuşturulması, turizm pazarının gelişmesinin ilk adımlarından biridir. Bu nedenle ülkeler, kendi destinasyonlarında deniz-kum-güneşe dayalı kitle turizminin yanı sıra termal turizm, kış turizmi, kongre turizmi gibi iş ürünleri ön plana çıkarmaya çalışmaktadırlar. Termal turizm de bu kapsamda ele alınabilecek bir alternatif turizm ürünüdür. Termal turizmin herhangi bir destinasyonda bir turizm ürünü

---

⁶¹ Crouch, Geoffrey, Ritchie, Brent (1999). "Tourism, Competitiveness and Societal Prosperity", Journal of Business Research, 44 (3), 137-152.

olarak söz konusu edilebilmesi için öncelikle o destinasyonda termal turizmine temel teşkil edecek doğal bir altyapının bulunması gerekmektedir. Dolayısıyla, termal turizm, her ülkenin veya destinasyonun kolayca rekabet üstünlüğü elde edebileceği bir alan değildir.⁶² Buna göre Gönen sahip olduğu termal kaynakları ile termal turizm açısından önemli bir avantajı elinde bulundurmaktadır.

Gönen kaplıcaları şehrin kuzeyinde Gönen Çayı'nın kenarında Kurtuluş Mahallesi'nde bulunmaktadır. İstanbul Tıp Fakültesi Hidroklimatoloji Kürsüsü'nün Gönen Kaplıcası maden suyu tıbbi değerlendirmesine göre, çok sıcak olan Gönen suları karışık, acı maden suları grubuna girer. İki gramın üstünde total mineralizasyon ihtiva etmesi bilhassa içme tarzında kullanıldığı zaman karaciğer ve safra yollarıyla böbreğin fonksiyonel bazı teşevvüslerinde kayda değer bir etki göstereceğini tahmin ettirir. Banyo tarzında kullanıldığında romatizmal sendromlar, kırık sekelleri, ameliyat sonrası devreleri de dahil olmak üzere lokomatör sistemin ağrı ve hareket güçlüğü ile müterafık hastalıkları, ağrılı ve iltihaplı kadın hastalıkları, kalın bağırsakların ağrılı spastik iltihapları, bu meyanda zikredilebilir. Keza bu sulara kanda birikmiş olan yağ cisimciklerinin temizlendiği, normal hudutlara döndüğü, kanın heparin yapılmışçasına sulanıp iri parçalı yağ cisimciklerinden temizlenerek hareket kabiliyetinin arttığı görülür. Şu halde kürler, damar sertliğinin kan bulgularının tashihinde, buna bağlı nörolajik ve vasküler komplikasyon sekellerinin tedavisinde ve bir de koruyucu tababet nokta-i nazarında orta yaşlılarda bu komplikasyonları önlemek için değerlendirilebilir.

Kaplıca sularının çeşitli hastalıklara iyi gelmesi şehirde termal turizmin gelişmesini sağlamıştır. Gönen'de turizme yönelik 1973 yılında toplam 9 otel, 5 yiyecek-içecek, 2 eğlence yeri işletmesi bulunmaktadır. Otellerin toplam yatak kapasitesi 397'dir.⁶³ 2008 yılında ise toplam 149 adet hizmet işletmesi bulunmaktadır. Bununun 28'i konaklama (12'si otel, 16'sı pansiyon), 9'u banka, 4'ü ulaştırma, 21'i çeyiz ve hediyelik eşya, 87'si yiyecek-içecek ve 5'i de eğlence işletmeleridir. Ayrıca bu konaklama tesisleri haricinde Gönen'de pek çok kişi evlerini veya evlerinin odalarını pansiyon olarak termal turizm amaçlı gelenlere ücret karşılığı vermektedir. Ancak bu

---

⁶² Bulu, Melih, Eraslan, Hayrettin, Şahin, Özer (2004). "Elmas (Diamond) Modeli İle Ankara Bilişim Kümelenmesi Rekabet Analizi", 3.Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, 25-26 Kasım, Eskişehir.

⁶³ Balıkesir İl Yıllığı, 1973, Balıkesir Valiliği.

kişilere ait kayıt olmadığı için sayılarını tam olarak bilmek mümkün değildir. Gönen şehrindeki 12 otelde toplam 1221 yatak kapasitesi var olup, yine bu otellerde toplam 243 kişi çalışmaktadır. Konaklama işletmelerinden % 86 hissesi Gönen Belediyesi'ne ait olan Gönen Kaplıcaları İşletmesi Anonim Şirketi bünyesinde 5 otel (Yıldız Otel, Park Otel, Yeşil Otel, Güneş Otel, Derman Otel) bulunmaktadır (Foto 28). Bu otellerde toplam 380 oda, 789 yatak kapasitesi bulunmaktadır (Tablo 3.24). Gönen şehrinde sadece bu 5 otelde termal su kullanılmaktadır. Diğer oteller ve pansiyonlara belediye tarafından termal su verilmemektedir. Bu otellerin ve pansiyonların müşterileri Gönen Kaplıcaları İşletmesi Anonim Şirketi'ne ait olan Güneş ve Derman otellerinin altında yer alan kabinli banyolardan ücret karşılığında faydalanmaktadırlar. Bu otel ve pansiyonlarla kabinli banyolar arasındaki mesafe yaz aylarında iklim şartlarının elverişliliğinden dolayı bir sorun teşkil etmez. Ancak kış aylarında bu konaklama tesislerinin doluluk oranları diğer 5 otele göre daha fazla düşmektedir. Bir turistik destinasyonda müşteri memnuniyetinin sağlanabilmesinin ulaşım, altyapı, güvenlik, tesis kalitesi, fiyatlama, vb. gibi birçok ön koşulu bulunabilmektedir. Gönen, potansiyel turistleri herhangi bir destinasyona yönlendiren en önemli unsurlardan biri olan “bilinirlik düzeyi” yüksek bir destinasyon olarak ön plana çıkmaktadır.⁶⁴ İLBAN ve KAŞLI'nın yapmış oldukları araştırmaya göre Gönen'de termal turizmin gelişiminin önündeki sorunlar güncel turizm sorunlarına paralel bir seyir izlemekte ve temel olarak pazarlama, rekreatif olanaklar, eğitilmiş işgücü ve planlama ile ilgili konulardadır. Gönen'de turizmin güçlü olduğu yönler ise şunlardır: Farklı gelir gruplarındaki turistlere yönelik fiyat çeşitliliğinin bulunması, yerli halkın ve işletmelerde çalışan personelin turistlere yönelik tutum ve davranışlarının olumlu olması, turistlere yönelik güvenli bir ortamın bulunmasıdır. Şehirde kaplıcalar bünyesinde havuz, hamamlar, salonlar, spor tesisleri, sosyal ve sağlık üniteleri mevcuttur.

100.Yıl Mahallesiinde Gönen-Bandırma yolu üzerinde, Aqua Termal Tatil Köyü bulunmaktadır. Bu turizm işletmesi içerisinde 40 tane apart daire, açık, kapalı yüzme havuzu ve 500 kişilik restaurant mevcuttur.

---

⁶⁴ İlban, Mehmet Oğuzhan, Kaşlı, Mehmet (Baskıda). “Gönende Termal Turizmin Gelişmesini Etkileyen Sorunları Belirlemeye Yönelik Hizmet İşletmelerinde Bir Araştırma”, 1.Güney Marmara Bölgesel Gelişme Sorunları Ulusal Sempozyumu, 02-03 Haziran, Bandırma.

Tablo 3.24. Gönen Kaplıcaları A.Ş.'ye Bağlı Oteller (2008)

OTEL ADI	AÇILIŞ TARİHİ	ODA SAYISI	YATAK KAPASİTESİ
Yıldız Otel	1973	150	318
Güneş Otel	1997	57	114
Yeşil Otel	1938/1997	72	156
Park Otel	1956	57	118
Derman Otel	1951	44	83
TOPLAM	-	380	789

Kaynak: Gönen Kaplıcaları A.Ş.'ye Ait Veriler

Gönen şehrinde 1960 yılına kadar park alanı bulunmamaktaydı. 1960 yılında kaplıca otellerinin hemen yanında yani şimdiki park alanında, 1935 yılından beri terkedilmiş bir mezarlık alanı bulunmaktaydı. 1960 yılında bu mezarlıktaki mezarların yeni mezarlığa nakledilmesine ve buraya da bir park yapılmasına karar verilmiştir. Eskiden insanların geçmeye korktuğu mezarlık 1961 yılında çocuk bahçesi, havuzu, kır kahvesi, gençlik köprüsü, gezi yolları, değişik tonlarda yeşil alanları, çiçekleri ile Gönenlilerin övüneceği güzel bir park olmuştur.⁶⁵ Günümüzde 25 dekarlık arazi üzerine, kendine has ağaçları ile kurulu Gönen şehir parkı çocuk ve yetişkinlere yönelik dinlenme ve eğlenme yerleri ile hem yöre halkına hem de şehre gelen turistlere hizmet etmektedir (Foto 29).

Şehirde bulunan bir diğer turistik değer de tarihi eserlerdir. Park Otel'in yanında Bizans ve Osmanlı eserlerinin bulunduğu mozaik müzesi ve müze ile aynı alanda açık hava müzesi de bulunmaktadır. Şehirde bulunan bir çok cami ve çeşme (Çarşı Camii, Gönenli Mehmet Efendi Camii, Rüstem Camii, Kurşunlu Camii, Malkoç Camii, Plevne Camii, Tırnova Camii, Tırnova Mescidi, Yeşil Mescid, Yanık Çeşme, Rüstem Çeşmesi, Kurşunlu Çeşmesi ve Beypazarı Çeşmesi) Osmanlı Devleti zamanından kalma olup turistik değeri yüksek eserlerdir.

---

⁶⁵ Ögütçen, Hüseyin (1994). **Bir İdarecinin Zamanla Yarışı**. Türk İdareciler Derneği Yayını, Anı dizisi No:2, s.139.

Foto 28. Gönen Kaplıcaları A.Ş.'ye Bağlı Oteller

Ayrıca şehirde Cumhuriyet Meydanı'nda Atatürk Anıtı, Ömer Seyfettin Meydanı'nda Ömer Seyfettin Anıtı ve 1974 Kıbrıs Barış Harekati'nde şehit olan Gönenli'ler anısına yapılan Şehitler Anıtı bulunmaktadır.

Foto 29. Şehir Parkı

Gönen şehri dışında ilçe sınırları içerisinde bulunan diğer yerleşim yerlerinin turistik değerleri de dolaylı olarak Gönen şehrinin gelişimini etkilemektedir. Bu turistik değerleri; ılıcalar, sahil turizmi, tarihi eserler şeklinde sıralayabiliriz.

Göner şehrine 12 km uzaklıkta Ekşidere köyünün güneyinde berrak, renksiz ve kokusuz sularıyla deri, mide, romatizma vb. hastalıklara iyi gelen Ekşidere dağ ılıcası ve tatil köyü bulunmaktadır (Foto 30). 16.yüzyıla ait kayıtlarda da Ekşidere köyünde bulunan bu ılıcadan bahsedilmektedir. Toplam 282 yatak kapasiteli dört farklı otel grubundan oluşan Ekşidere dağ ılıcası ve tatil köyü tesisleri köy tüzel kişiliği adına işletilmektedir. Dağ ılıcasında erkek ve kadınlara ayrı açık havuz saatleri uygulanmaktadır. Ekşidere dağ ılıcasına 250 m uzaklıkta halk arasında insanı gençleştirici özelliğe sahip olduğu bilinen, serbest karbonik asit ve demir bikarbonat yönünden zengin Gençlik çeşmesi içmecesini yer almaktadır. Dağ ılıcasında dağların ve ağaçların arasında stresten uzak bir doğa ortamında kalınabilmekte, sessiz ve sakin bir ortamda dağ yürüyüşü, avcılık, atıcılık sporları yapılabilmekte, çevresindeki tatlı su barajında balık avlanabilmektedir.

Foto 30. Ekşidere Dağ ılıcasındaki Açık Havuz

Göner şehrine 28 km mesafedeki Çanakkale yolu üzerindeki “Denizkent” tatil köyü ve plajlarıyla büyük bir turizm potansiyeline sahiptir. Burası Göner’in denize açılan penceresi durumundadır ve ilk kez 1962 yılı deniz mevsiminde plaj tesisleri ile hizmete girmiştir.

İlçe civarında birçok mesire alanı bulunmaktadır. Ayrıca Dereköy alabalık çiftliği, Karapınar alabalık çiftliği ve Geyikli köyünde bulunan alabalık çiftliği yerli ve

yabancı turistler ve yöre halkına nefis tatları ve doğal güzellikleri ile hizmet vermektedir (Foto 31).

Babayaka Kalesi, Dereköy Kalesi, Alacaoluk Kalesi, Güvercinli Köprü olarak bilinen Büyük İskender tarafından yaptırılan köprü ilçede bulunan diğer turistik tarihi eserlerdir.

Foto 31. Dereköy Alabalık Çiftliğinden Bir Görünüm

Gönen- Balya yolu üzerinde Gönen şehrine 4 km'lik mesafede Meralsultan Harası bulunmaktadır. Hara, damızlık büyükbaş ve küçükbaş hayvan üretimi ve tarım faaliyetleri yapan Dilmaç Çiftliği bünyesinde kurulmuştur. Meralsultan Harası'nda özellikle safkan İngiliz yarış ve Avrupa-Türk menşeli konkur atları yetiştirilmektedir. Ayrıca burada bulunan kapalı, açık ve sosyal tesislerde at ve binicilik eğitimi verilmekte ve pansiyoner konkur atı kabul edilmektedir. Meralsultan Harası çok amaçlı ve kapsamlı bir yetiştiricilik ve binicilik dünyasıdır.

Gönen şehri dışında ilçe sınırları içerisinde bulunan bu yerleşim yerlerine gezme, dinlenme, eğlenme veya sağlık amaçlı gelen turistler çeşitli ihtiyaçlarını Gönen şehrinde karşılamakta ve Gönen kaplıcalarının tüm hizmetlerinden faydalanmaktadır. Dolayısıyla Gönen şehrinin ekonomisine büyük katkıları olmaktadır.

Son yıllarda oya pazarına alışveriş için gelenler de şehir turizmine hareketlilik getirmektedir. Oyacılık faaliyetleri sonucunda Gönen'de turizme yönelik tamamlayıcı hizmet işyerleri olan hediyelik eşya ve çeyiz satan işletmelerin sayısı artmıştır.

Gönen şehrine gelen turistler genelde yerlidir ve şifa amacıyla gelmektedir. Gönen'i 2007 yılında ziyaret eden turist sayısı 52976'dır.⁶⁶ Gönen termal turizm açısından bir marka haline geldiğinde bu sayı kat kat artacaktır. Örneğin benzer bir bölge olan Japonya'nın Beppu şehrini yılda 13 milyon kişi termal turizm amaçlı olarak ziyaret etmektedir.⁶⁷ Turistler daha çok yaz mevsiminde başta İstanbul, Edirne, İzmir, Kütahya, Eskişehir, Bursa, Çanakkale olmak üzere ülkemizin birçok il ve ilçesinden gelmektedir. Erdek, Ayvalık, Akçay, Altınoluk gibi tatil yörelerinin Gönen'e yakın olması dolayısıyla, dolaylı olarak bu yörelere gelen kişiler Gönen'e de uğramaktadırlar. Son yıllarda kısmen de olsa dünyanın değişik ülkelerinden gelen turistlerin şehri ziyaret ettikleri görülmektedir. Eski yerleşim yerlerinin olması dolayısıyla Yunan vatandaşları zaman zaman şehre geziler düzenlemektedir.

Gönen'de turistlerden 2006 yılında 18 milyon 169 bin YTL gelir elde edilmiştir. Benzer yurt dışı destinasyonların elde ettiği turizm gelirlerinin Gönen'de sağlanabilmesi için, içerdiği mineral zenginlik açısından rekabette önemli bir üstünlük sağlayan Gönen'deki termal kaynaklar, özel sektöründe yatırımlarına açılmalı, yerli halkın ve işletmelerde çalışan personelin turizm bilincini artıracak çabalara ağırlık vermeli, işletmelerde çalışan personelin eğitim düzeyinin artırılması sağlanmalı, sağlık olanakları geliştirilerek turist memnuniyetine ağırlık verilmelidir.⁶⁸

Sonuç olarak turizm Gönen şehrinin gelişmesini sağlayan önemli fonksiyonlardan biridir. Gönen'de özellikle termal turizmin gelişmesi için her türlü olanak bulunmaktadır. Yukarıda belirtilen çözüm önerileri de uygulandığında turizm fonksiyonu Gönen şehrinin gelişimine, bugünkünden çok daha fazla katkı sağlayacaktır.

---

⁶⁶ Gönen Turizm Araştırma Derneği 2007 Yılı Verileri.

⁶⁷ www. Jeotermaldernegi. org. tr

⁶⁸ İlban, Mehmet Oğuzhan, Kaşlı, Mehmet (Baskıda). "Gönende Termal Turizmin Gelişmesini Etkileyen Sorunları Belirlemeye Yönelik Hizmet İşletmelerinde Bir Araştırma", 1.Güney Marmara Bölgesel Gelişme Sorunları Ulusal Sempozyumu, 02-03 Haziran, Bandırma.

BÖLÜM IV

ŞEHİRİÇİ ARAZİ KULLANIMI

4.1. Gönen Şehrinin Şehiriçi Arazi Kullanımı

Bilindiği üzere her fonksiyon, şehirde belli bir araziye ihtiyaç gösterir ve bunun sonucu olarak kent içerisinde farklı fonksiyonlara hizmet eden sahalara ortaya çıkar.⁶⁹

Tablo 4.1. Gönen Şehrinde Belediye Sınırları İçerisindeki Alanda Arazi Kullanımı (2008)

Arazi Kullanış Şekli	Alanı (ha)	Oranı (%)	Arazi Kullanış Şekli	Alanı (ha)	Oranı (%)
Konut Alanları	321	43,8	Sanayi Alanları	30,2	4,1
Eğitim Alanları	50,9	7	Turizm Alanları	17,3	2,4
Sağlık Alanları	4	0,5	Park ve Dinlenme Alanları	87,43	12
İdari Alanlar	24	3,3	Mezarlık	10,5	1,4
Askeri Alanlar	0,59	0,1	Otterminal-Kamyon Garajı	8,5	1,2
Sosyo-Kültürel Alanlar	18,61	2,5	Konut Dışı Kentsel Çalışma Alanları	104,2	14,2
İş ve Ticaret Alanları	55,1	7,5	TOPLAM	732,33	100

Kaynak: Gönen Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Verileri

Gönen şehrinin belediye sınırları içerisindeki alanı 732,33 ha'dır. 732,33 ha olarak belirtilen alanın 321 ha'nı konut alanları, 50,9 ha'nı eğitim alanları, 4 ha'nı sağlık alanları, 24 ha'nı idari kuruluş alanları, 0,59 ha'nı askeri alanlar, 18,61 ha'nı sosyo-kültürel alanlar, 55,1 ha'nı iş ve ticaret alanları, 30,2 ha'nı sanayi alanları, 17,3 ha'nı turizm alanları, 87,43 ha'nı park ve dinlenme alanları, 10,5 ha'nı mezarlık, 8,5 ha'nı ototerminal-kamyon garajı, 104,2 ha'nı konut dışı kentsel çalışma alanları oluşturmaktadır. Kentsel alan kullanımları içerisinde en fazla yer kaplayan konut alanları (321 ha), en az yer kaplayan askeri alanlardır (0,59 ha) (Tablo 4.1).

732,33 ha'lık alanın mahallere dağılımı incelendiğinde; Kurtuluş Mah. 193 ha, 100.Yıl Mah. 100,8 ha, Akçaali Mah. 6,13 ha, Altay Mah. 21,72 ha, Rüstem Mah. 20,1 ha, Gündoğdu Mah. 105 ha, Tırnova Mah. 46,2 ha, Plevne Mah. 38,75 ha, Malkoç Mah. 17,13 ha, Reşadiye Mah. 34,1 ha, Karşıyaka Mah.149,4 ha'lık alana sahiptir. En fazla

⁶⁹ Köse, Abdullah (1996). a.g.e. , s. 68.

kentsel alan kullanımına sahip olan mahalle Kurtuluş (193 ha), en az kentsel alan kullanımına sahip olan mahalle de Akçaali'dir (6,13 ha).

4.1.1. İş ve Ticaret Sahaları

Kentte çalışanların % 40,3'ü yani 9688 çalışanın 3908'i ticaretle uğraşmaktadır. Gönen'in şehirselle fonksiyonlarının en önemlilerinden birisi ticaret faaliyetleridir. Şehirdeki mevcut iş ve ticaret sahaları genellikle kent merkezinde ana caddeler üzerinde yoğunlaşmıştır. İş ve ticaret alanları 55,1 ha alan kaplamaktadır. Kentsel alanın % 7,5'ini meydana getirmektedir.

Gönen şehrinde ticari faaliyetle ilgili 1442 adet iş yeri bulunmaktadır. Bunun 768'i perakende ticaret, 591'i hizmet, 83'ü toptan ticaret iş yerleridir.

Foto 32. Şehit Mustafa Karakaş Caddesi

Kentte ticari iş yerleri büyük ölçüde konutların zemin katında yer almaktadır. Eski binaların yıkılıp yenilenmesi ile son yıllarda pasajlı ve çok katlı iş merkezleri yapılmaktadır. Kentte ticari iş yerlerinin en çok bulunduğu mahalleler Altay (12,8 ha), Malkoç (5,5 ha), Akçaali (3,5 ha), Gündoğdu (2,5 ha), Kurtuluş (1,9 ha), Karşıyaka (1,2 ha), ve Rüstem (0,2 ha) Mahalleleri'dir. Şehirde resmi ve idari kuruluşların yer aldığı caddeler de perakende ve hizmet işyerlerinin yoğunlaştığını görmekteyiz. İş ve ticaret alanlarının çoğunlukla merkezde bulunması trafiğin ve nüfusun merkezde

yoğunlaşmasını beraberinde getirmiştir. Bu nedenle şehrin en yoğun caddeleri Atatürk ve Hüseyin Tümer Caddeleri'dir (Foto 33).

Şehirde bulunan 70 Evler, Şehit Fehmi Ercan, Banyolar, Manyas, Kızılay, Şehit Mustafa Karakaş Caddeleri üzerinde de iş ve ticaret alanları vardır (Foto 32 ve Foto 34).

Foto 33. Hüseyin Tümer Caddesi

Kasap, ayakkabıcı, kuyumcu, avukatlık-mimarlık-emlak büroları, çeyiz ve oya ürünleri, tarım aletleri, oto-oto lastik satışı yapan iş yerleri aynı mahalleler ve caddeler üzerinde gruplaşırken diğer iş yerlerinde bu gruplaşma olayı göze çarpmamaktadır.

Foto 34. Banyolar Caddesi

Gönen şehrinde pazar alanları da bulunmaktadır. Gündoğdu ve Karşıyaka Mahalleleri'nde kurulan haftalık pazarlar da ticari faaliyetlerin yapıldığı yerlerdir ve bu alanlar ticari faaliyetler açısından önemlidir. Önceleri kent merkezinde salı günleri kurulan yiyecek ve giyecek halk pazarı ile oya pazarı artık, Gündoğdu Mahallesi'nde bulunan kapalı pazar yerinde yapılmaktadır. 55,1 ha'lık iş ve ticaret sahaları içerisinde 6,6 ha'lık alan kaplayan pazar alanlarının büyük çoğunluğunu 5,8 ha'lık alanı ile Gündoğdu Mahallesi'nde bulunan kapalı pazar yeri oluşturmaktadır.

Ayrıca şehirde Karşıyaka Mahallesi'nde 20,9 ha'lık alan fuar yeri olarak ayrılmış olup henüz bu alanda herhangi bir faaliyet bulunmamaktadır.

4.1.2. Resmi ve İdari Alanlar

İdari ve resmi alanlar içerisinde Gönen şehrindeki idari, kültürel, sağlık ve askeri amaçlı yapılmış binaların şehir içindeki dağılımı incelenmiştir. Gönen şehrinde tüm bu alanlar kentsel arazi kullanımının 79,49 ha'nı kaplamaktadır (Tablo 4.2).

Tablo 4.2. Gönen Şehri İdari ve Resmi Kurumların Arazi Kullanımı (2008)

Kullanım Şekli	Alanı (ha)	Oranı (%)
İdari Kuruluşlar	24	30.2
Askeri Kuruluşlar	0.59	0.8
Eğitim Kurumları	50.9	64
Sağlık Kurumları	4	5
TOPLAM	79.49	100

Kaynak: Gönen Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Verileri

79,49 ha alanın 24 ha'nı (% 30,2) idari kuruluş alanları, 50,9 ha'nı (% 64) eğitim alanları, 4 ha'nı (% 5) sağlık alanları ve 0,59 ha'nı (% 0,8) askeri alanlar oluşturmaktadır.

Gönen şehrinde resmi ve idari fonksiyona ait kuruluşlar kentin değişik yerlerine dağılmıştır. Hükümet Konağı Malkoç Mahallesi'nde Cumhuriyet Meydanı'nda bulunmaktadır (Foto 35). Hükümet konağının içerisinde Kaymakamlık, Adliye, Mal Müdürlüğü, Sivil Savunma Müdürlüğü, Seçim Kurulu Başkanlığı, Dernekler Büro Şefliği bulunmaktadır. Nüfus müdürlüğü, Tapu kadastro, İcra İflas Müdürlüğü de aynı mahallede yer almaktadır.

Şehrin yerel yönetim birimi olan belediyenin binası ve PTT Akçaali Mahallesi'nde Atatürk Caddesi üzerinde, Tapu Sicil Müdürlüğü Cumhuriyet Caddesi

üzerinde, Müftülük aynı mahallede Ömer Seyfettin Sokağı'nda, Gönen Ziraat Odası Şehit Fehmi Ercan Caddesi üzerinde yer almaktadır. İlçe Tarım Müdürlüğü, Çeltik Komisyonu Başkanlığı, Köylere ve Üreticilere Hizmet Götürme Birliği, Ziraî Donanım Kurumu, Tekel, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Öğretmenevi, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, Özel İdare Müdürlüğü, Tarım Kredi Kooperatifi Kurtuluş Mahallesi'nde Kızılay Caddesi üzerinde, Tedaş, Emniyet Müdürlüğü, Orman Bölge Şefliği, Hüseyin Tümer Caddesi üzerinde, Vergi Dairesi Manyas Caddesi üzerinde yer almaktadır. Meteoroloji ve Devlet Su İşleri Karşıyaka Mahallesi'nde Çanakale yolu, Trafik Tescil ve Denetleme Büro Amirliği, Kapalı Ceza ve Tutuk Evi Reşadiye Mahallesi Tütüncü yolu üzerinde, Sağlık Grup Başkanlığı Gündoğdu Mahallesi'nde bulunmaktadır.

Foto 35. Hükümet Konağı

Gönen'de askeri tesis olarak 1 Askerlik Şubesi, 1 Jandarma Karakolu ve Askeri Lojmanlar bulunmaktadır. Askerlik Şubesi Malkoç Mahallesi'nde Cumhuriyet Meydanı'nda, Jandarma Karakolu ve Askeri Lojmanlar ise Gündoğdu Mahallesi'nde Manyas yolu üzerinde yer almaktadır.

Gönen şehrinde eğitim kurumlarının kapladığı 50,9 ha'lık alanın 18,5 ha'nı (% 36,3) ilköğretim tesis alanları, 9,2 ha'nı (% 18,1) ortaöğretim tesis alanları, 23,2 ha'nı (% 45,6) da yüksek öğretim tesis alanları oluşturmaktadır. Gönen şehrinde eğitim kurumları değişik mahallelere dağılmış durumdadır. Şehirde günümüzde 10 ilköğretim

okulu, 12 lise ve dengi okul, 1 meslek yüksek okulu, 1 Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu, 1 Mesleki Eğitim Merkezi olmak üzere toplam 25 okul bulunmaktadır.

Şehir merkezindeki 10 tane ilköğretim okulundan Atatürk İlköğretim Okulu ve Mehmet Çanakçı İlköğretim Okulu Reşadiye Mahallesi'nde, Altueylül İlköğretim Okulu Rüstem Mahallesi'nde, Işıl İpek İlköğretim Okulu ve Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulu Kurtuluş Mahallesi'nde, Karşıyaka İlköğretim Okulu Karşıyaka Mahallesi'nde, Mehmet Ahmet Genç İlköğretim Okulu 100.Yıl Mahallesi'nde, 2007-2008 eğitim-öğretim yılında açılan Özcan Kılınçay İlköğretim Okulu Altay Mahallesi'nde, Şehit Kaymakam Rahmi Bey İlköğretim Okulu Malkoç Mahallesi'nde, Özel Mahmut Bayram İlköğretim Okulu Gündoğdu Mahallesi'nde ayrıca yine 2007-2008 eğitim-öğretim yılında açılan Şehit Cengiz Topel Ana Okulu da Kurtuluş Mahallesi'nde yer almaktadır.

Şehir merkezindeki 12 tane lise ve dengi okuldan Anadolu Lisesi, Turizm ve Otelcilik Meslek Lisesi, Mirciler Ticaret Meslek Lisesi ve Hacı Şükriye İpek Sağlık Meslek Lisesi Tırnova Mahallesi'nde, Mustafa Uşdu Lisesi Reşadiye Mahallesi'nde, Anadolu İmam Hatip ve İmam Hatip Lisesi Gündoğdu Mahallesi'nde, Kız Teknik ve Meslek Lisesi Malkoç Mahallesi'nde, Ömer Seyfettin Anadolu Lisesi Rüstem Mahallesi'nde, Anadolu Meslek-Teknik Lise ve EML Kurtuluş Mahallesi'nde yer almaktadır.

Balıkesir Üniversitesine bağlı olarak eğitim veren Meslek Yüksek Okulu da Karşıyaka Mahallesi'nde bulunmaktadır.

Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu Gündoğdu Mahallesi'nde Tütüncü yolu üzerinde, Mesleki Eğitim Merkezi de Gündoğdu Mahallesi'nde küçük sanayi sitesi içerisinde yer almaktadır.

Akçaali ve Plevne Mahalleleri'nde eğitim tesis alanı bulunmazken, eğitim kurumlarının (ilk, orta ve yüksek) üç türünde de okulların bulunduğu tek mahalle Karşıyaka Mahallesi'dir. Bu nedenle eğitim tesisleri bakımından en fazla alana 27 ha ile Karşıyaka Mahallesi sahiptir.

Kentte bulunan en büyük sağlık tesisi 200 yatak kapasiteli Devlet Hastanesidir. Bunun dışında hastaneye bağlı olarak hizmet veren bir semt polikliniği, 112 Acil Sağlık Yardım İstasyonu, 4 Sağlık Ocağı, 1 Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlama Teşkilatı ile Verem Savaş Dispanseri bulunmaktadır. Devlet Hastanesi ve Verem Savaş Dispanseri Tırnova Mahallesi'nde Balya yolu üzerinde, Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlama

Teşkilatı, 1 No. lu Sağlık Ocağı Gündoğdu Mahallesi'nde Şehit Abdullah Duman Caddesi üzerinde, 2 No. lu Sağlık Ocağı Karşıyaka Mahallesi'nde, 3 No. lu ve 4 No. lu Sağlık Ocakları da Kurtuluş Mahallesi'nde bulunmaktadır. Sağlık tesisleri bakımından en fazla alana 1,9 ha ile Tırnova Mahallesi sahiptir.

4.1.3. Sosyo-Kültürel Alanlar

Gönen şehrindeki sosyo-kültürel alanların en önemlilerini dini kurumlar, spor alanları, ilçe halk kütüphanesi ve sinema oluşturmaktadır. Kentsel alan kullanımı bakımından sosyo-kültürel alanlar 18,61 ha alan kaplamaktadır. Bu alanın 4,01 ha'nı dini tesis alanları, 2 ha'nı sosyal tesis alanları, 12,6 ha'nı da spor tesis alanları meydana getirmektedir.

Dini kurumlar olarak camiler şehrin değişik mahallelerine dağılmış durumdadır. Şehirde 25 adet cami ve 3 adet Kur'an kursu bulunmaktadır. Şehrin en büyük camisi Akçaali Mahallesi'nde bulunan Çarşı Camii'dir. Şehirde her mahallede dini tesis alanı bulunmaktadır. Bununla birlikte dini tesisler bakımından en fazla alana sahip mahalleler Reşadiye (0,9 ha) ve Kurtuluş Mahalleleri'dir (0,8 ha).

Gönen şehrindeki 12,6 ha'lık da spor tesis alanlarının 7,2 ha'ı Gündoğdu, 3,8 ha'ı Karşıyaka, 1,6 ha da Altay Mahallesi'nde bulunmaktadır. Ancak Gündoğdu ve Karşıyaka Mahalleleri'nde spor tesis alanı olarak belirlenmiş alanlarda henüz herhangi bir tesis bulunmamaktadır. Şehirdeki mevcut spor tesislerinden en büyükleri olan şehir stadyumu ve kapalı spor salonu Altay Mahallesi'ndedir. Bunun dışında Altay Mahallesi'nde Belediyeye ait spor tesisleri, özel şahsa ait 1 halı saha, belediyeye ait açık yüzme havuzu, Yıldız Otele ait tenis kortu ve şehir parkında küçük birer paten, futbol, basketbol ve voleybol sahaları bulunmaktadır.

Diğer sosyo-kültürel tesislerden birisi olan ilçe halk kütüphanesi Akçaali Mahallesi'nde Cumhuriyet Caddesi üzerinde, sinema ise Kurtuluş Mahallesi'nde Kızılay Caddesi üzerinde bulunan İlçe Tarım Müdürlüğü binası içerisinde yer almaktadır. Şehrin kültürel değerlerinden bir diğeri de şehir merkezinde Altay Mahallesi'nde varlığını devam ettiren M.S. 5.yüzyıla ait olan Bizans mozaikleridir. Bunlar Türkiye'nin en sağlam mozaikleri arasındadır. Gönen mozaik müzesinde Köteyli köyünden getirilmiş büyük küpler de vardır.

4.1.4. Sanayi Alanları

Kentsel kullanım alanınının 30,2 ha'ını sanayi alanları kaplamaktadır. Toplam şehir alanının % 4,1'ini sanayi alanları oluşturmaktadır.

Büyük ve orta ölçekli sanayi faaliyetleri genellikle Gönen-Bandırma, Gönen-Biga ve Gönen-Balya karayolu kenarında yoğunlaşmaktadır. Bu karayolları üzerinde pek çok fabrika dikkat çekmektedir. Bunlar çoğunlukla un, yem ve çeltik fabrikalarıdır (Foto 36). İlçede tarıma dayalı sanayi gelişmiştir. Gönen-Biga asfaltı üzerinde Tek Süt, bir çok mandıra, salça ve konserve fabrikası, un, yem ve pirinç fabrikaları vardır. Gönen-Bandırma asfaltı üzerinde ise yine Purina yem fabrikası, Danone süt ürünleri fabrikası, çeltik ve un fabrikaları, teneke ve tekstil fabrikaları yer almaktadır. Gönen-Balya yolu üzerinde de tekstil, yem fabrikaları bulunmaktadır.

Foto 36. Gönen-Bandırma Karayolu Üzerindeki Çeltik Fabrikalarından Bir Görünüm

Gönen şehrinde deri sanayisi oldukça gelişmiştir. Deri fabrikaları halen Karşıyaka Mahallesi'nde Tabakhaneler mevkiinde, Gönen Çayı kenarında bulunmaktadır. Fabrikaların kaplıcalara yakın olmasının gelecekte doğuracağı mahsurlar düşünülerek Gönen-Bandırma yolu üzerinde Taştepe köyü sınırları içerisinde Gönen Deri Organize Sanayi Bölgesi'nin oluşması için alt yapı çalışmaları başlatılmış ve halen devam etmektedir. Projenin tamamlanmasıyla birlikte deri fabrikaları buraya taşınacaktır.

Şehirde küçük ölçekli sanayi faaliyetlerinin yoğunlaştığı yer Gündoğdu Mahallesi'nde bulunan küçük sanayi sitesidir. Küçük sanayi sitesinin yapılması üzerine Kurtuluş Mahallesi'nde bulunan eski sanayi sitesindeki dükkan ve tamirhaneler buraya taşınmıştır. Böylece şehirselleşme açısından olumsuz bir durum ortadan kalkmıştır. Yeni sanayi sitesinde tamir, bakım atölyeleri ile ağaç ve demir işlerine ait iş yerleri bulunmaktadır. Gündoğdu Mahallesi'nde toplam 13,7 ha'lık sanayi tesis alanı bulunmaktadır. Bu iş yerlerinin dışında gıda mamülleri imal eden fırınlar, çeyiz ürünleri imalatçıları, beyaz eşya, bisiklet, saat, ayakkabı vb. tamirciler, terziler şehir içinde dağılmış bulunmaktadır. Şehir içinde Kurtuluş Mahallesi'nde çeltik fabrikaları, Atatürk Caddesi'nde süt ürünleri imalatçıları, Manyas Caddesi, Elektrik Santrali caddesi, Manyas yolu üzerinde orman ürünleri imalatçıları bulunmaktadır. Hüseyin Tümer Caddesi'nde kolonya imalatı yapılmaktadır. Ömer Seyfettin Meydanı, Balya Caddesi, Hüseyin Tümer, Şehit Kadir Aslan, Yeni Manyas, Ayvacık, 70 Evler Caddeleri üzerinde, Eski Belediye Meydanı'nda ekmek fırınları, unlu mamuller imalatı yapan tesisler görülmektedir. Pazar, Park, Bezciler, Maltepe Caddeleri üzerinde de konfeksiyon ve çeyiz imalatı yapan iş yerleri mevcuttur. Sanayi alanlarının yoğun olarak bulunduğu mahalleler Kurtuluş Mahallesi (14,8 ha) ve Gündoğdu Mahallesi'dir (13,7 ha).

4.1.5. Konut Alanları

Gönen şehri 732,33 hektarlık bir alana sahip olup, bu alanın 321 hektarlık kısmını konut alanları oluşturmaktadır. Yerleşik alanlar içerisinde % 43,8'lik oranla en büyük arazi kullanım grubunu konut alanları meydana getirmektedir.

Konutların yoğun olarak bulunduğu mahalleler Karşıyaka (67,4), Kurtuluş (65,6 ha) ve 100.Yıl (47,1 ha) Mahalleleri'dir. Bu mahallelerdeki kooperatifleşme, toplu konut faaliyetleri sonucu yapılan yüksek katlı (genellikle 4-5 katlı) blok yapıları ve clearing (kentsel yenileme) faaliyetleri sonucu eski yapıların yıkılarak yenilerinin yapılmasını bunun sebebi olarak söylenebilir. Konut yoğunluğunun en az olduğu mahalleler ise Akçaali (2,2 ha) ve Altay (3,2 ha) Mahalleleri'dir. Bu mahallelerin alanları içerisinde çok sayıda iş ve ticaret alanı bulunmaktadır. Bu nedenle ikametgah yoğunluğu oldukça düşüktür ve konutlar genellikle tek veya 2-3 katlı müstakil

konutlardır. Gönen şehrinde en fazla ticari işyerine 12,8 ha'lık alanla Altay Mahallesi sahiptir.

Mevcut ve gelişme alanlarındaki konut dokusu genelde planlı gelişmektedir. Konutlar eski yerleşim alanlarında 1-2 katlı ve ahşah-yarı kargir olup, yeni gelişme alanlarında 4-5 katlı betonarme yapılar şeklindedir. Son yıllarda özellikle kooperatiflerin kurulmasıyla siteler ile toplu konut uygulamaları artmıştır.

Foto 37. Malkoç Mahallesi'ndeki Eski Binalardan Bir Görünüm

Eski yerleşim yerlerinden birisi olan Gönen şehri ilk kuruluşundan bugüne kadar sürekli gelişmiş ve yayılmıştır. Depremlerden zarar görmesine rağmen Altay, Akçaali, Rüstem, Malkoç ve Plevne Mahalleleri'nde dar sokaklar ve konut yapıları eski dönemlerin izlerini taşımaktadır (Foto 37).

Yeni gelişen Kurtuluş, Reşadiye, Tirmova Mahalleleri'nde geniş yollar ve yüksek katlı blok yapı nizamı ile daha sağlıklı bir yerleşim düzeni oluşmuştur (Foto 38). 100.Yıl, Gündoğdu ve Karşıyaka Mahalleleri'nde de yapılaşma ayrık yapı düzeninde, sağlıklı bir biçimde oluşmaktadır. Genellikle tüm konut alanlarında eski yapıların yıkılarak yenilendiği görülmektedir.

Gönen şehri deprem kuşağı üzerinde bulunduğundan dolayı 17 Ağustos 1999 depreminden sonra şehirde yapılacak konutların kat sayısında indirimle gidilmiştir. Şehir merkezinde ve çevresinde yapılacak yapılara dört kat yerine üç kat izni verilmiştir.

Tırnova ve Plevne Mahalleleri'nde ise beş kata kadar verilen yapı izin dört kata indirilmiştir.

Foto 38. Kurtuluş Mahallesi'ndeki Sitelere Bir Görünüm

4.1.6. Diğerleri

Gönen şehrinde yeşil alan ve parklar gibi eğlence ve dinlenme amaçlı yerler 87,43 hektarlık alan kaplamakta olup, kentsel alanın % 12'sini meydana getirmektedir. Şehrin en büyük parkı şehir merkezindeki Hüseyin Öğütçen şehir parkıdır. Burası şehrin en güzel ve yeşil eğlence ve dinlenme alanıdır. Şehir halkına olduğu kadar, çevre ilçe ve kırsal alanlardan gelenler ile turizm amaçlı şehre gelen turistlere eğlenme ve dinlenme amaçlı hizmet etmektedir. Ayrıca her yıl düzenlenen fuar etkinlikleri bu park alanı içinde gerçekleştirilmektedir. Şehrin en büyük beş oteli ve çok sayıda pansiyon bu park alanının yakınında bulunmaktadır. Tırnova Mahallesi'nde Gönen Devlet Hastanesinin yanında da Hüseyin Duman Parkı bulunmaktadır. Gönen çocuk parkları bakımından zengindir. Gönen'de her mahallede park ve dinlenme alanı bulunmaktadır.

Şehirde 10,5 hektarlık alanı şehir mezarlığı oluşturmaktadır. Günümüzde şehir mezarlığı şehrin güneyinde Reşadiye Mahallesi'nde yer almaktadır (Foto 39). Gönen şehrinin eski mezarlığı kaplıcalar ile şehir merkezi arasında bulunmaktaydı. 1935 yılından itibaren kullanılmayan mezarlık 1960 yılında şehir parkı haline getirilmiştir.

Göner şehirde 17,3 hektarlık turizm alanı mevcut olup, kentsel alanın % 2,4'ünü meydana getirmektedir. Turizm alanlarının tamamı Kurtuluş Mahallesi'nde bulunmaktadır.

Şehirde Kurtuluş Mahallesi'nde 1,6 hektarlık alan terminal alanı olarak belirlenmiş ancak henüz faaliyete geçmemiştir. Şuan Altay Mahallesi'nde mevcut olan garaj kullanılmaktadır. Şehrin kamyon garajı Gündoğdu Mahallesi'nde mevcuttur ve 6,9 hektarlık alan kaplamaktadır.

Foto 39. Göner Şehir Mezarlığı

Kentsel arazi kullanım alanlarının geriye kalan % 14,2'lik kısmını konut dışı kentsel çalışma alanları kaplamaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Gönen şehri Marmara Bölgesi'nin Güney Marmara bölümünde, Gönen Çayı ve onun yan kollarını oluşturan derelerin meydana getirdiği vadi içinde yer almaktadır. Verimli Gönen Ovası'nın güney kenarında kurulmuş olan şehir günümüz itibarıyla 11 mahalleye sahiptir.

1927 yılında 9376 nüfusa sahip olan Gönen şehri 1960 yılında 10000 nüfusu geçerek kentsel özellik kazanmıştır. Gönen şehri bugün 42000'i aşan nüfusuyla ve sahip olduğu şehrsel fonksiyonlarıyla hızlı bir şekilde gelişmektedir. Gönen şehrinin nüfus artışı ve şehirleşmeye bağlı olarak beşeri sorunları, bunun yanı sıra da kuruluş yerinden kaynaklanan fiziki sorunları bulunmaktadır.

Gönen şehri I.derecede riskli deprem bölgesinde yer almaktadır. 1953 ve 1964 yıllarında iki büyük deprem geçiren Gönen şehrinde hemen her yıl küçük boyutlu deprem sarsıntıları yaşanmaktadır. Şehrin güneyinden Yenice-Gönen aktif fayının geçmesi buranın deprem bakımından nasıl bir risk taşıdığını kanıtlamaktadır. Bu nedenle şehirdeki yapılaşma öncesinde mutlaka zemin etütleri yapılmalı, buna göre inşaat izni verilmeli ve binalar sağlam temeller üzerine oturtulmalıdır. Yapılar kaliteli, sağlam ve az katlı yapılmalıdır. Kat sayısındaki sınırlamanın dışına çıkılmamalıdır. Yerleşim alanındaki toprak örtüsünün gevşek dokulu alüvyonlardan oluşmasının tehlikeyi arttırdığı unutulmamalıdır. Yapılaşma mutlaka sağlıklı bir şekilde kontrol edilmeli ve yeni yapılan binaların depreme dayanıklılığı tespit edilmeden oturma izni verilmemelidir.

Gönen şehrinde fiziki faktörler nedeniyle kış aylarında hava kirliliği yaşanmaktadır. Bu durum insan sağlığını olumsuz etkilemektedir. Şehirde özellikle kış aylarında yaşanan hava kirliliğini en aza indirmek için merkezi ısıtma projesi devam ettirilmeli bunun yanı sıra doğal gaz projesi de hızla hayata geçirilmelidir.

Gönen 42000'i aşan nüfusuyla önemli bir hizmet kentidir. Geçmişte tarım fonksiyonunun egemen olduğu şehirde bugün ticari, idari ve sanayi fonksiyonlar egemendir.

Gönen şehrinin bu fonksiyonları dışında sosyo-kültürel fonksiyonları da güçlüdür. Gönen şehrinin hizmetlerinden sadece şehir halkı değil, çevresindeki kırsal alanlarda ve ilçelerde yaşayanlar da faydalanmaktadır. Bu bakımdan kent önemli bir etki alanına sahiptir. Eğitim alanında 10 ilköğretim, 12 ortaöğretim 1 de yükseköğretim

okulunda eğitim-öğretim sürmektedir. Bu okullardan Altiyül İlköğretim Okulu'nda ikili eğitim yapılması, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise, Endüstri Meslek Lisesi ayrı ortaöğretim kurumları olup Endüstri Meslek Lisesi'ne ait okul binasında hizmet vermesi şehirdeki okul binası ve derslik ihtiyacını ortaya koymaktadır. Altiyül İlköğretim Okulu'nda da diğerleri gibi normal öğrenimin sürdürülebilmesi için derslik sayısı artırılmalıdır. Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise, Endüstri Meslek Lisesi'nin ayrı okul binalarında hizmet vermesi için gerekli idari ve fiziki yapılanma sağlanmalıdır.

Gönen şehrinde 1994 yılından beri kesintisiz olarak her yıl yapılan oya festivali 2004 yılından beri Ulusal Oya ve Çeyiz Fuarı adı altında düzenlenmektedir. Fuar her yıl 4-8 Eylül tarihleri arasında 5 gün boyunca sürmektedir. Ulusal çapta el sanatlarının ve özellikle ev içi kadın emeğini değerlendirme, iğne oyacılığını geliştirme, ticarileştirme ve Gönen'in ulusal düzeyde tanıtımını yaparak turizm gelirlerini artırma bakımından fuar büyük önem taşımaktadır. Bunun yanı sıra fuarın ilerleyen senelerde uluslararası bir kimlik kazanmasını sağlamak ve firmaların uluslararası ticaret yapabilmelerinin önünü açmak ve uluslararası düzeyde Gönen kaplıca turizminin tanıtımını yapmak ve fuara büyük katılımların sağlanması için ulusal ve uluslararası düzeyde etkili reklam çalışmaları yapılmalıdır. Ayrıca şehir imar planında yeri belirlenmiş olan fuar alanının bir an önce yapılıp hizmete geçmesi gerekmektedir.

Ünlü edebiyatçılarımızdan Ömer Seyfettin Gönen'de doğmuş ve çocukluğunun ilk dönemini Gönen'de geçirmiştir. "Ben Gönen'de doğdum" diyen Ömer Seyfettin hikayelerinde Gönen şehriden bahsederek Gönen'in tanıtımında önemli rol oynamıştır. Gönen'in kültür yaşamında önemli yer tutan Ömer Seyfettin aynı zamanda Gönen şehrine edebiyat miras turizmi açısından da önem kazandırmaktadır. Bu nedenle Ömer Seyfettin'in Gönen'de doğduğu ev ve çevresi edebiyat miras turizmi yönünden mutlaka değerlendirilmelidir. Böylece Ömer Seyfettin'in Gönen şehrinin tanıtımında oynadığı rol daha da artacaktır. Ayrıca Gönen'de 19 yıldan beri her yıl 6-11 Mart tarihleri arası "Ömer Seyfettin Kültür Sanat Haftası" olarak kutlanmaktadır. Bu hafta içinde yapılan etkinliklerden biri de "Dünden Bugüne Ömer Seyfettin Sempozyumu" dur. Bundan sonraki yıllarda da düzenlenmesi düşünülen sempozyumların konusu; şehrin ekonomisini, ticaretini, ulaşımını, turizmini ve çeşitli alanlardaki sorunlarını kapsayacak şekilde genişletilmelidir.

Gönen-Bandırma yolu üzerinde sanayi bölgelerinin kurulması ve turizm fonksiyonunun gelişmesine bağlı olarak ülkemizin dört bir yanından Gönen'e düzenlenen özel turlar nedeniyle bu yol üzerinde trafik yoğunluğu artmaktadır. Ancak Gönen- Bandırma arasındaki yolun ilk 22 km'lik kısmının trafik yoğunluğunu taşımayacak kadar dar olması, Gönen'de ulaşım alanında bir takım düzenlemeler yapmayı gerekli kılan nedenlerden birisi olmuştur. Bu nedenle Gönen-Bandırma arasında yapılacak duble yol projesi hazırlanmıştır. 2004 yılında onaylanan projenin 2007 yılında ilk etap çalışmaları tamamlanıp hizmete açılmıştır. Şuan da ikinci etap çalışmaları başlamıştır. Gönen-Bandırma arasında ulaşımın daha kısa zamanda, daha güvenli halde yapılabilmesi için duble yol çalışmalarının biran önce bitirilip hizmete açılması gerekmektedir.

Gönen şehrinde nüfus artışına bağlı olarak motorlu araç sayısı da gün geçtikçe artmaktadır. Şehirde sokakların dar olması ve mevcut otoparkların yetersizliği nedeniyle şehrin işlek yol kenarlarına araç park etme trafik sorunu yaratmaktadır. Ayrıca otogarın şehir merkezinde bulunması da şehiriçi trafiği olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle mevcut otoparkların sayısının artırılması veya fiziki yapı dikkate alınarak çok katlı otopark yapılması ve otogarın imar planında belirtilen yeni yerine taşınması gerekmektedir.

Tarım ve hayvancılığın şehrin gelişimine etki eden fonksiyonlar içinde payı az olsa da ilçe sınırları içinde üretimdeki payı oldukça fazladır. Şehirde çok sayıda tarım ve hayvancılığa dayalı sanayi tesisi bulunmaktadır. Gönen şehri için çevresindeki kırsal alanların, tarıma dayalı sanayiye ham madde oluşturma bakımından önemi büyüktür. Bu nedenle bu alanlardaki tarım ve hayvancılık faaliyetleri desteklenmeye ve bu alandaki kalite yükseltme çalışmalarına devam edilmelidir. Bu amaçla şehir merkezi ile köyler arasında ulaşımın daha düzenli olması gerekmektedir.

Pirinç ekim alanları şehir merkezine bitişik durumdadır. Pirinç tarlaları sivrisineğin hızla çoğaldığı bataklık alanlar oluşturmaktadır. Bu durum yaz aylarında halkı oldukça rahatsız etmektedir. Bu nedenle belediye tarafından yaz aylarında sürekli ilaçlama yapılmaktadır. Ayrıca çeltik tarlalarında kullanılan kimyasal ilaçlar yazın sıcaklığın artması sonucunda suların buharlaşmasıyla havaya karışmaktadır. Bu hava da şehirde yaşayan halkın sağlığını olumsuz etkilemektedir. Gerek şehir halkının gerekse yazın şehre gelen turistlerin rahat ettirilmesi amacıyla şehir merkezine yakın yerlerde

pirinç ekiminin önlenmesi gerekmekte veya sivrisineklerin üremesini önleyici tedbirler alınmalıdır.

Gönen Çayı kenarına yerleşmiş ve faaliyet gösteren deri sanayii 55 iş yeri, 1260 çalışanıyla Gönen'in sanayi fonksiyonun da önemli yer tutmaktadır. Deri sanayicilerinin kendi gelişmelerini sağlayabilmesi ve daha kalıcı yatırım yapabilmeleri için özel bir bölgede organize olarak faaliyete geçmeleri düşünülmüştür. Bu konuda yapılan çalışmalar sonucunda ilçeye bağlı Taştepe köyünde, verimsiz araziler üzerine bir Organize Sanayi Bölgesi kurulması kararlaştırılmıştır.

Yapım çalışmaları halen devam eden Deri Organize Sanayi Bölgesi'nin biran evvel bitirilmesi gerekmektedir. Deri sektörüyle ilgili işyerlerinin bu bölgeye taşınmaları hem Gönen hem de ülke ekonomisi için çok yararlı olacaktır. Böylece şehir deri fabrikalarının yazın oluşturduğu kötü kokudan kurtulmuş olacak ve şuanki deri fabrikalarının bulunduğu yer mesire alanına dönüşebilecektir.

Gönen şehrinde ve çevresindeki kırsal alanlarda yaşayan kadınların el emeği, göz nuru olarak yaptıkları oylar ve çeyiz ürünleri ekonomik getirisi de olduğu için sanat ile birlikte ticari bir iş kolu haline gelerek yaygınlaştırılmıştır. Oyacılık faaliyetleri aynı zamanda şehrin turizmine de hareketlilik getirmektedir. Oyacılığın Gönen'in ticari ve turizm fonksiyonunun gelişmesine önemli katkıları olmaktadır. Gönen'de oyacılığın geliştirilmesi, ülke-dünya pazarlarında ve fuarlarında tanıtılması, emeklerin korunması ve mağduriyetlerin önlenmesi için yapılan çalışmalar daha etkili bir biçimde devam ettirilmelidir. Bunu sağlamak için kooperatifleşme yoluna gidilmeli, gerek yurt içinde gerekse yurt dışında düzenlenen fuarlarda Gönen oyacılığının tanıtımı yapılarak reklam çalışmalarına ağırlık verilmeli, üreticilerin daha biliçli hale getirilmesi için Gönen Halk Eğitimi Merkezi ve Akşam Sanat Okulu Müdürlüğü tarafından ilgili kurslar ve seminerlerle üreticiler yetiştirilmelidir.

Organize Sanayi Bölgeleri'nin oluşturulmasının amacı dağınık ve düzensiz şekilde, çevreyi, tarımı ve doğayı tehdit eder duruma gelen alt yapısı olmayan çarpık sanayileşmenin bir düzene sokulmasıdır. Gönen'e bağlı Taştepe köyünde Deri Organize Sanayi Bölgesi'nin hemen yanında Bandırma Organize Sanayi Bölgesi bulunmaktadır. Altyapı çalışmaları büyük ölçüde tamamlanan Bandırma Organize Sanayi Bölgesi'ne sanayi tesisleri ve fabrikaların yerleşmeye başladığı görülmektedir. Mevcut fabrikalarla birlikte, yer tahsisi yapan firmalara ait fabrikaların devreye girip tam kapasite ile

çalışmaya başlaması ile Bandırma Organize Sanayi Bölgesi bu bölgede büyük bir sanayi gücü oluşturacaktır. Gönen şehrinin sanayi fonksiyonunun gelişmesinde de önemli rol oynayacaktır. Gönen şehrinde hızlı nüfus artışına paralel olarak ortaya çıkan istihdam sorunu bu sayede uzun vadede halledilebilecektir.

Gönen şehrindeki turistik değerlerin en başında termal kaynaklar gelmektedir. Bu bakımdan Gönen şehri Türkiye'nin önemli termal turizm destinasyonlarından birisidir. Eskiden olduğu gibi 2008 yılı itibariyle de Gönen kaplıcaları şifa kaynağı olmanın yanı sıra belediyenin en önemli gelir kaynaklarından birisidir. Ancak Gönen'de termal turizmin gelişmesini etkileyen bazı sorunlar bulunmaktadır. Bu sorunları;

- Gönen'in sahip olduğu termal turizm potansiyalinin yeteri kadar tanıtımının yapılmaması sonucunda şehrin termal turizmde bir marka haline gelememesi,
- özel sektörün yeteri kadar yatırım yapmaması,
- konaklama işletmelerinde yeteri kadar aktivite imkanlarının olmaması,
- işletmelerde çalışanların büyük bir kısmının eğitim seviyesinin düşük olması şeklinde sıralayabiliriz.

Gönen şehrinin gelişmesi bakımından turizm fonksiyonu önemlidir. Turizm fonksiyonunun güçlenmesi, Gönen'in yurt dışındaki benzer termal turizm destinasyonlarının düzeyine gelebilmesi için özel sektörün termal turizme katkı sağlaması, işletmelerde eğitim düzeyi yüksek personel çalıştırılması, termal turizmin diğer alternatif turizm ürünleriyle desteklenmesi, yurtiçi ve yurtdışı tanıtım çalışmalarına ağırlık verilmesi gerekmektedir.

Şehiriçi arazi kullanımı bakımından imar planı uygulama kararlarına mutlaka uyulmalıdır. Aynı zamanda Gönen'in sahip olduğu kentsel fonksiyonlarının gelişimi açısından da bu önemlidir. Nüfus artışına bağlı olarak konut sıkıntısının ortaya çıkmaması için Gönen şehrinin deprem bakımından risk taşıdığı bilinciyle gerekli tedbirler alınmak şartıyla toplu konut ve kentsel yenileme çalışmalarına devam edilmelidir. Gönen şehri geçmişten beri "Yeşil Gönen" olarak bilinmektedir. Bu nedenle Gönen şehrinin yeşil sıfatını gerçek anlamda taşıyabilmesi için mevcut yeşil dokunun korunması ve bu tür alanların artırılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Akkuş, Tacettin (2001). **Gönen ve Köyleri Tarihçesi**. İstanbul.

Anabritannica Ansiklopedisi, 1987, C. IX, İstanbul, Ana Yayıncılık.

Ardos, Mehmet (1984). "Türkiye Ovalarının Jeomorfolojisi". İstanbul:İst. Üniversitesi Yayınları No: 3263,

Asaf, Ali (1308). **Hüdavendigâr Vilayeti Coğrafya ve Ahval-i Umumiyesi**. Vilayet Matbaası.

Balıkesir İl Yıllığı, 1965, Balıkesir Valiliği.

Balıkesir İl Yıllığı, 1973, Balıkesir Valiliği.

Balıkesir İl Sağlık Müdürlüğü Verileri, 2008.

Bandırma Organize Sanayi Bölgesi, <http://www.byegm.gov.tr>. 15 Mart 2008'de alınmıştır.

Başbakanlık Osmanlı Arşivleri, (10 nisan 1911). Dahiliye Nezareti-İdare, No: 3/33.

Başbakanlık Osmanlı Arşivleri, Dahiliye Nezareti-Sicil-i Nüfus İdare-i Umumiyesi, 5/2.

Başbakanlık Osmanlı Arşivleri, Dahiliye Nezareti-Sicil-i Nüfus İdare-i Umumiyesi, 40/47.

Başbakanlık Osmanlı Arşivleri, Maliye Nezareti- Ceride Muhasebesi, No: 544.

Başbakanlık Osmanlı Arşivleri, (1260). Maliye Nezareti-Mesarifat Muhasebesi, No: 5858.

Başbakanlık Osmanlı Arşivleri, Mühime Defterleri, No: 79.

Başbakanlık Osmanlı Arşivleri, (Haziran 1881). Şuray-ı Devlet Hüdavendigâr, No: 1540/16.

Başbakanlık Osmanlı Arşivleri, Tapu Tahrir Defterleri, No: 44.

- Başbakanlık Osmanlı Arşivleri., Tapu Tahrir Defterleri, No: 111.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivleri, Tapu Tahrir Defterleri, No: 1091.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivleri, Temettuat, No: 8083.
- Bulu, Melih, Eraslan, Hayrettin, Şahin, Özer (2004). “Elmas (Diamond) Modeli İle Ankara Bilişim Kümelenmesi Rekabet Analizi”, 3.Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, 25-26 Kasım, Eskişehir.
- Crouch, Geoffrey, Ritchie, Brent (1999). “Tourism, Competitiveness and Societal Prosperity”, Journal of Business Research, 44 (3), 137-152.
- Cumhuriyet Ansiklopedisi, 1969.
- Çetinkal, Gökçe (2001). “Balıkesir İli Gönen İlçesinin Şehir Coğrafyası”. Bitirme Çalışması, Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi, Coğrafya Eğitimi Bölümü, Balıkesir.
- Darkot, Besim (1967). “Şehir Ayrımında Nüfus Sayısı ve Fonksiyon Kriteri”, İstanbul Üniversitesi, Coğrafya Enstitüsü Dergisi, Cilt:8, Sayı:17, İstanbul.
- Doğanay, Hayati (1983). “Erzurum’un Şehirsiz Fonksiyonları ve Başlıca Planlama Sorunları”. Basılmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğr. Böl., Erzurum.
- Doğanay, Hayati (1994). **Türkiye Beşeri Coğrafyası**. Ankara: Gazi Büro Kitabevi,
- Gönen İlçesi Brifing Planı. (1994). Gönen Kaymakamlığı.
- Göney, Süha (1995). **Şehir Coğrafyası I**. İstanbul:İÜ Yay No: 3908,
- Gönen Belediyesi Faaliyet Raporu. (2007).
- Gönen Belediye Bülteni, Kasım 2004, Yıl: 1 Sayı: 2.
- Gönen Belediyesi Hizmet Bülteni, Temmuz 2006, Yıl: 1, Sayı: 3.

Göner Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü 2008 Yılı Verileri.

Göner İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü 2008 Yılı Verileri.

Göner'in Sanayisi, <http://www.gonento.tobb.org.tr> 29 Aralık 2007'de alınmıştır.

Göner Turizm Araştırma Derneği 2007 Yılı Verileri.

Hamamcı, Ergün (1963). "Göner Kazası Monografyası", Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi, Deniz Bilimleri ve Coğ. Ens., No: 1146, İstanbul.

Hüdavendigar Vilayeti Salnamesi, Hicri 1324.

İlban, Mehmet Oğuzhan, Kaşlı, Mehmet (Baskıda). "Gönende Termal Turizmin Gelişmesini Etkileyen Sorunları Belirlemeye Yönelik Hizmet İşletmelerinde Bir Araştırma", 1.Güney Marmara Bölgesel Gelişme Sorunları Ulusal Sempozyumu, 02-03 Haziran, Bandırma.

İpşirli, Mehmet (1993). "Danişmend", Diyanet İslam Ansiklopedisi, C. VIII, İstanbul.

Karataş, Şefik (1995). "Göner İlçesinin Coğrafi Etütü". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı, İstanbul.

Köse, Abdullah (1996). "Fonksiyonel Özellikler Yönünden İvrindi", Atatürk Üniv. Yay. No: 831, Kazım Karabekir Eğitim Fak. Yay. No: 74, Araştırma Serisi No: 16, Erzurum.

Küpeli, Özer (1997). "XIX.YY. Sonları ve XX.YY. Başlarında Göner Kazası". Yayımlanmamış Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Tarih Bölümü, İzmir.

Mutaf, Abdülmecit (1997). **Salnamelerde Karasi Sancağı (1847-1922)**. Balıkesir.

Orkon, Cenap Refik (1936). **Balıkesir Coğrafyası**. Balıkesir: Balıkesir Halkevi Yayınları.

Ögütçen, Hüseyin (1994). **Bir idarecinin Zamanla Yarışı**. Türk İdareciler Derneği Yayını, Anı Dizisi, No: 2

Sabah Gazetesi, 8 Eylül 1909, No: 7168.

Serper, Özer (1980). **Demografiye Giriş**. İstanbul: Filiz Kitapevi.

TUİK 2007 Yılı Verileri.

Tunçdilek. Necdet (1967). “Türkiye İskân Coğrafyası”, İstanbul Ü. Ed. Fak. Yay. , No: 1283, Coğ. Enst. Yay. No: 49, İstanbul.

Tümertekin, Erol (1973). “Türkiye’de Şehirleşme ve Şehirsal Fonksiyonlar”, İst. Üniv. Yay No: 1840, Coğ. Enst. Yay. No: 72, İstanbul.

Tümertekin, Erol (1987). **Ulaşım Coğrafyası**. İstanbul: İÜ Yay. No: 2053,

Ülken, H. Ziya-Ayda, N. Tanyeli (1956). “Gönen Bölge Monografisi”, Sosyoloji Dergisi, Sayı: 10-11, İstanbul.

Yıldız, Mehmet Zeydin (2002). “Erciş’te Kentsel Fonksiyonlar ve Kentsel Arazi Kullanımı”. Doktora Tezi, Atatürk Üniv. Sos. Bil. Enst., Erzurum

ÖZGEÇMİŞ

1978 yılında Ankara'da doğan Alev Çağlayan AYTAN, ilkokul, ortaokul ve lise tahsilini Balıkesir'in Bandırma ilçesinde bitirdikten sonra 1997 yılında girdiği Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Coğrafya Eğitimi Bölümünden 2001 yılında mezun oldu. 2001 yılında Balıkesir ilinin Manyas ilçesinde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği görevine atandı. 2003 yılında Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalında Yüksek Lisans eğitimine başladı. Evli ve bir çocuk annesi olan AYTAN, halen Balıkesir ilinin İvrindi ilçesinde Sosyal Bilgiler Öğretmeni olarak görevine devam etmektedir.

